

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

“การศึกษากลวิธีและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน”

ชนิกานต์ กู้เกียรติ
ภาควิชาภาษาไทย

โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัย

เงินรายได้ส่วนงาน มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

๖๐๐ ๑๔๕ ๘๗๘

๒๕๖๗

11 มิ.ย. 2568

เริ่มบริการ

404208

27 มิ.ย. 2568

สัญญาเลขที่ Huso 15/2564

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
“การศึกษากลวิธีและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน”

นางสาวชนิกานต์ กู้เกียรติ
ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ เอกวัฒน์พานิชย์ ที่ได้ให้คำปรึกษาอันมีค่าแก่ผู้วิจัยเสมอมาตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเป็นรูปเล่ม

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิตย์ ไชยปัญญาที่ให้คำแนะนำทางวิชาการและให้ความช่วยเหลือในทุกด้านแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณอาจารย์ศรีัญญา ขวัญทอง อาจารย์จุฑามาศ ศรีระชา อาจารย์กันตร์พี สมจิตร คุณเมธิกา มีพร้อม ตลอดจนคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ในการทำงานวิจัยจนสำเร็จ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภทงบประมาณเงินรายได้ส่วนงาน จากคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยมา ณ โอกาสนี้

ชนิกานต์ กู้เกียรติ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล จำนวน ๔ เรื่อง ได้แก่ ๑) เรื่องบันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุล คนไทยเชื้อสายจีนที่ไม่เคยไปประเทศจีนมาก่อน แต่ฝันว่าอยากจะไปกำแพงเมืองจีน อยากเห็นสนามกีฬารังนกสีครั้ง และซื้อรองเท้าไนกี้สักคู่ ๒) เรื่องโยดายาบอย ๓) เรื่องซากะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน และ ๔) เรื่องมิซซัน กิโนซสึเบิล งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสารและนำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลมีการใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันจำนวนทั้งสิ้น ๗ วิธี ได้แก่ กลวิธีการสร้างเรื่องเกินจริง กลวิธีการเสียดสี กลวิธีการใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ กลวิธีการใช้สัญลักษณ์ กลวิธีการทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมาย กลวิธีการล้อเลียนบุคคลหรือสังคม และกลวิธีการบรรยายหรือพรรณนาอย่างตรง ๆ ส่วนการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลนั้นปรากฏจำนวน ๑๒ วิธี ได้แก่ การปนภาษา การใช้คำพ้อง การใช้คำเลียนเสียง การเล่นเสียงสัมผัส การซ้ำคำ การใช้คำสแลง การสร้างคำหรือสำนวนภาษาขึ้นใหม่ การใช้ภาษาผิดแบบแผน การใช้บุคลาธิษฐาน การใช้คำหยาบ การเปลี่ยนเสียงของคำ และการใช้ความเปรียบ โดยผู้เขียนจะใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและการใช้ภาษาหลายวิธีร่วมกันเพื่อสร้างความขบขันให้แก่ผู้อ่านและไม่เกิดความจำเจ การที่ผู้เขียนใช้กลวิธีหลายวิธีร่วมกันนั้น ไม่เพียงแต่ช่วยรักษาความสนใจของผู้อ่านเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในธรรมชาติของอารมณ์ขันที่มักเกิดขึ้นและจางหายไปอย่างรวดเร็ว การใช้กลวิธีหรือเทคนิคที่หลากหลายช่วยให้ผู้อ่านได้รับประสบการณ์ที่สนุกสนานและน่าประทับใจตลอดทั้งเรื่อง นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่ากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันแต่ละแบบมีผลกระทบที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของเนื้อหา สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับสถานการณ์และเป้าหมายของการเล่าเรื่อง และงานวิจัยนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของอารมณ์ขันในการสื่อสารทัศนคติของผู้เขียนต่อเหตุการณ์ บุคคล และสภาพสังคม การใช้อารมณ์ขันอาจเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวิพากษ์วิจารณ์หรือนำเสนอมุมมองที่แหลมคมโดยไม่สร้างความขัดแย้งมากเกินไป งานวิจัยนี้จึงไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับงานเขียนของวิชัย มาตกุลเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวร่วมสมัยที่มีต่อสังคมได้อย่างดี

คำสำคัญ: สารคดีท่องเที่ยว, กลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน, ภาษาสื่ออารมณ์ขัน, วิชัย มาตกุล

ABSTRACT

This documentary research aims to analyze 1) humor creation strategy and 2) language use in humor creation in 4 travelogues of Vichai Matakul namely *Travel Journal of Vichai Matakul: A Thai-Chinese Who Has Never Been to China but Dreams of Visiting the Great Wall, Seeing the Bird's Nest Stadium, and Buying a Pair of Nike Shoes*, *Yodaya Boy*, *Saga Aoi: Living Creatures in Japan*, and *Mission Possible Japan Super Bowl*. The findings are presented using descriptive analysis. The findings reveal 7 strategies used in humor creation including exaggeration satire, fallacy, symbolism, surprise, sarcasm of individuals or society, and direct description or narration. In terms of language technique, 12 techniques are found in the humor creation including language mix, synonym, onomatopoeia, alliteration/assonance, word repetition, slang use, new word/phrase creation, misformation, personification, rude word, word tone alternation, and metaphor. The travelogue maker uses multiple techniques to evoke laughter and impress the readers. Using multiple techniques not only maintains the reader's attention but also shows the understanding of the humor which easily fades away. This method entertains and impresses the readers throughout the story because each technique has unique characteristics for generating humor depending on the content's context and the purpose of the narration. Importantly, this research reflects the role of humor in communicating the writer's attitude toward situations, people, and social conditions. Using humor can be an effective tool for criticizing or presenting sensitive aspects with less controversy. This research not only presents in-depth information about Vichai's works but also enhances understanding about humor in contemporary travelogue.

Keyword: Travelogue, Humor creation strategy, Language of humor, Vichai Matakul

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๕
ขอบเขตของการวิจัย.....	๕
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	๖
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๗
๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารคดีท่องเที่ยว.....	๘
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ขัน.....	๑๐
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารคดีท่องเที่ยว.....	๑๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ขัน.....	๑๖
๓ กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล.....	๒๑
กลวิธีการสร้างเรื่องเกินจริง.....	๒๑
กลวิธีการเสียดสี.....	๒๓
กลวิธีการใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ.....	๒๔
กลวิธีการใช้สัญลักษณ์.....	๒๕
กลวิธีการทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมาย.....	๒๖
กลวิธีการล้อเลียนบุคคลหรือสังคม.....	๒๙
กลวิธีการบรรยายหรือพรรณนาอย่างตรง ๆ.....	๓๓

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๔ การใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล.....	๓๗
การปนภาษา.....	๓๗
การใช้คำพ้อง.....	๓๘
การใช้คำเลียนเสียง.....	๓๘
การเล่นเสียงสัมผัส.....	๔๑
การซ้ำคำ.....	๔๓
การใช้คำสแลง.....	๔๕
การสร้างคำหรือสำนวนภาษาขึ้นใหม่.....	๔๖
การใช้ภาษาผิดแบบแผน.....	๔๗
การใช้บุคลาธิษฐาน.....	๔๗
การใช้คำหยาบ.....	๔๘
การเปลี่ยนเสียงของคำ.....	๕๑
การใช้ความเปรียบ.....	๕๒
๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๕๖
สรุปผลการวิจัย.....	๕๖
อภิปรายผล.....	๕๙
ข้อเสนอแนะ.....	๖๑
บรรณานุกรม	๖๒

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สารคดี (NON-FICTION) หมายถึง เรื่องที่เรียบเรียงขึ้นจากความจริง ไม่ใช่จินตนาการ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖, หน้า ๑๒๒๑) เป็นงานเขียนที่มีเนื้อหาสาระมาจากข้อเท็จจริง และมีจุดมุ่งหมาย ต้องการให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลความรู้ ความจริงและความถูกต้อง ก่อให้เกิดความคิดและสาระประโยชน์เป็นเบื้องต้นและในขณะเดียวกัน สารคดีที่เรียบเรียงอย่างมีวรรณศิลป์จะทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินและความรื่นรมย์ใจอีกด้วย ความบันเทิงที่ได้จากการอ่านสารคดีมาจากเนื้อหาสาระและภาษาที่มีความสละสลวยงดงาม (รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, ๒๕๔๙, หน้า ๖) สอดคล้องกับที่ธัญญา สังขพันธานนท์ (๒๕๔๘, หน้า ๑๓) ได้กล่าวว่า สารคดีไม่ได้เป็นเพียงงานเขียนที่มุ่งนำเสนอสาระความรู้แก่ผู้อ่านเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นักเขียนสารคดีได้พัฒนาแนวเขียนหรือกลวิธีการเขียนให้น่าอ่าน สร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านควบคู่ไปพร้อมกันด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับวีระศักดิ์ จันทรสังแสง (๒๕๖๒, หน้า ๒๙) ที่กล่าวว่า สารคดี คือ ความจริงอิงความงาม คือการเล่าเรื่องจริงอย่างมีศิลปะ เป็นงานเขียนที่มุ่งเสนอข้อมูลความรู้ ข้อเท็จจริง ผ่านลีลาภาษาที่มีวรรณศิลป์ ทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินในการอ่านและที่สำคัญคือได้รับความรู้ด้วย

สารคดีเป็นงานเขียนที่ได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างกว้างขวาง เห็นได้จากสื่อสิ่งพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารหรือสื่อออนไลน์ ต่างก็ให้พื้นที่ให้กับงานเขียนสารคดีไม่น้อยไปกว่างานเขียนประเภทอื่น (ธัญญา สังขพันธานนท์, ๒๕๔๘, หน้า ๑๓) อีกทั้งยังเป็นงานเขียนที่มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและเนื้อหาให้ผู้อ่านได้เลือกอ่านตามความสนใจ ทำให้ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (๒๕๔๙, หน้า ๘) ได้กล่าวว่า

การเขียนสารคดีของไทยเติบโตมากขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อันเป็นยุคที่มีการพิมพ์และการออกหนังสือพิมพ์อย่างแพร่หลาย และเป็นยุคที่มีการตื่นตัวเรื่องการศึกษา แขนงใหม่แบบตะวันตก ผู้ที่อ่านออกเขียนได้นิยมแสวงหาความรู้และความบันเทิงจากรวมทั้งการพิมพ์เป็นเล่ม และข้อเขียนต่าง ๆ ที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ และนิตยสารในยุคนั้นผู้เขียนและผู้อ่านมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย รูปแบบของการเขียนสารคดีในสมัยนี้ขยายตัวกว้างขวางกว่าเดิม จากที่เป็นบันทึกเหตุการณ์และบันทึกความรู้ เกิดมีสารคดีบันทึกการเดินทาง สารคดีเกี่ยวกับชีวิตบุคคล และบทความเสนอความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น

ในปัจจุบันผู้อ่านนิยมอ่านงานเขียนที่ให้ทั้งสาระความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิต ในสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้สารคดีซึ่งเป็นรูปแบบงานเขียนที่ตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้ดีจึงได้รับความนิยมมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้เขียนสารคดีก็พยายามสร้างสรรค์วิธีการ รูปแบบ และเนื้อหาในการนำเสนอให้น่าสนใจ (ธัญญา สังขพันธานนท์, ๒๕๔๘, หน้า ๑๓)

สารคดี แบ่งออกได้หลายประเภท เช่น สารคดีรายงานเหตุการณ์ สารคดีชีวประวัติและอัตชีวประวัติ สารคดีเด็ก สารคดีวิถีชีวิต รวมถึงสารคดีท่องเที่ยว สารคดีท่องเที่ยวเป็นการบันทึกเรื่องราวการเดินทางไปใน

สถานที่ต่าง ๆ ของผู้เขียน ไม่ว่าจะจะเป็นความประทับใจที่มีต่อสถานที่ สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตของผู้คนในสถานที่เหล่านั้น แล้วนำประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้พบมาถ่ายทอดสู่ผู้อ่าน ดังที่พรอด เลิศพิริยกุลมล (๒๕๔๒, หน้า ๓๒) กล่าวว่า การเขียนสารคดีประเภทท่องเที่ยวนี้ สามารถเขียนได้ทุกแง่มุมแล้วแต่ว่าผู้เขียนจะถนัดแบบใด อาจจะเขียนในแง่ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ชีวิตความเป็นอยู่ สภาพบ้านเมือง ผู้คน เขียนได้ทั้งสิ้นและที่สำคัญคือนอกจากจะให้ความรู้แล้วสารคดีท่องเที่ยวยังให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านได้อย่างมาก จึงเป็นสารคดีที่ผู้อ่านชื่นชอบและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับศิริดา ทองกลัด (๒๕๕๙, หน้า ๒๘๐) ที่กล่าวว่าสารคดีท่องเที่ยวเป็นวรรณกรรมร้อยแก้วรูปแบบหนึ่งที่บอกเล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนสู่ผู้อ่านได้อย่างมีศิลปะ ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้พร้อมความเพลิดเพลินในการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ทั้งยังสอดแทรกแนวคิดสำคัญตามทัศนะของผู้เขียนที่แฝงไว้ในสารคดีอย่างลุ่มลึก ส่วนถวัลย์ มาศจรัส (๒๕๔๓, หน้า ๖๔) กล่าวว่า สารคดีท่องเที่ยวเป็นสารคดีที่เขียนขึ้นเพื่อชักชวนหรือนำผู้อ่านไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งที่พักผ่อนหย่อนใจ โบราณสถาน แหล่งวัฒนธรรม ศูนย์รวมภูมิปัญญาและอื่น ๆ การเขียนสารคดีท่องเที่ยวจะต้องแสดงบรรยากาศของการท่องเที่ยวที่สนุกสนาน มีเรื่องราวน่ารู้ น่าสนใจ สามารถโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและคล้อยตามการท่องเที่ยวนั้นได้ นอกจากนี้ยังแสดงรายละเอียดของการเดินทาง ค่าใช้จ่ายและที่พัก สารคดีท่องเที่ยวจึงเป็นงานเขียนที่ให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน สร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านและได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวจะสอดแทรกหรือแสดงอารมณ์ขันในระหว่างการนำเสนอเนื้อหาหรือในการดำเนินเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการบรรยายสถานที่ บุคคลที่พบเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ผู้เขียนบางคนอาจแสดงอารมณ์ขันตั้งแต่เริ่มขึ้นความนำหรือเปิดเรื่องไปจนกระทั่งสรุปลงท้ายหรือปิดเรื่อง (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร, ๒๕๕๙, หน้า ๒๙๔) อารมณ์ขันเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้อ่านสารคดีท่องเที่ยว เพราะอารมณ์ขันทำให้เกิดความเพลิดเพลิน คลายความตึงเครียด ช่วยให้มีบุคลิกดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับที่ ฐานิตย์ เอี่ยมอุตุมะ (๒๕๕๑, หน้า ๑) กล่าวว่า อารมณ์ขันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะเมื่อเราประสบปัญหาหรือมีความทุกข์ใจ อารมณ์ขันจะช่วยให้เกิดความผ่อนคลาย การยิ้มหรือการหัวเราะจะช่วยทำให้ร่างกายกระชุ่มกระชวย สมองปลอดโปร่ง จิตใจแจ่มใส มีพลังพร้อมที่จะเริ่มต้นปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ อย่างเต็มที่อีกครั้ง

การมีอารมณ์ขันเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของคนไทยเพราะคนไทยเป็นคนสนุกสนาน ดังที่ไพศาล กรุम्मรัมย์ (๒๕๕๔, หน้า ๑) กล่าวว่า คนไทยเป็นชนชาติที่นิยมความสนุกสนานรื่นเริงจนประเทศไทยได้รับการขนานนามว่า “สยามเมืองยิ้ม” ความนิยมในความสนุกสนานรื่นเริงนี้สะท้อนให้เห็นผ่านผลงานการสร้างสรรคต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาทิ นิทานคำกลอน วรรณคดี ภาพยนตร์ละครโทรทัศน์ วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ทั้งการ์ตูน เรื่องสั้น นวนิยายและสารคดี สอดคล้องกับที่ กฤษณ์ วัฒนานรงค์ (๒๕๓๗, หน้า ๓) กล่าวว่า อารมณ์ขันของคนไทยสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันจากอดีตถึงปัจจุบัน มีทั้งที่เป็นหนังสือที่สร้างอารมณ์ขัน เช่น หนังสือการ์ตูน หนังสือมุขตลก หนังสือขำขันต่าง ๆ ที่ออกวางจำหน่ายตามร้านหนังสือ เป็นต้น

นักเขียนสารคดีท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันมีหลายท่าน เช่น ชีรภาพ โลहितกุล, กาญจนา หงส์ทอง, ทรงกลด บางยี่ขัน, นีวกมล, รวมถึงวิชัย มาตกุล ซึ่งเป็นนักเขียนสารคดีที่มีผลงานหลากหลาย โดยเฉพาะสารคดีท่องเที่ยว จุดเด่นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัยคือการแทรกอารมณ์ขัน เพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้อ่าน ทำให้ผลงานประเภทสารคดีท่องเที่ยวของวิชัยมีความน่าสนใจ และได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างมากเห็นได้จากจำนวนครั้งที่มีการตีพิมพ์สารคดีท่องเที่ยวในแต่ละเรื่อง เช่น เรื่อง ซากะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน ได้รับการตีพิมพ์ถึง ๕ ครั้งภายในระยะเวลา ๕ เดือน (เดือนมีนาคม - กรกฎาคม ๒๕๕๔) ซึ่งเป็นเรื่องยากมากที่หนังสือเล่มใดจะได้รับการตีพิมพ์ซ้ำในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในตัวผู้เขียนและสารคดีเรื่องดังกล่าว อีกทั้งความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลที่ปรากฏตามเว็บไซต์ต่างๆ อาทิ www.goodreads.com หรือ <https://orathaibusang.wordpress.com/> ล้วนแล้วแต่กล่าวถึงสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลว่าเต็มไปด้วยความสนุกสนาน ดังที่ ภูมิชาย บุญสินสุข ได้กล่าวไว้ในคำนำสำนักพิมพ์ว่า

“...ญี่ปุ่นที่ถูกนักเขียนทั่วปรุพีเขียนถึงมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน รสชาติในคราวนี้จะเปลี่ยนไป เพราะได้วิชัยเป็นผู้นำเที่ยว วิชัยในญี่ปุ่นก็ไม่ได้ต่างไปจากวิชัยในโรงแรม คือยังคงทำเราฮาตบสัน เพียงย้ายฉากและโลกขึ้นไปไว้ที่บริเวณเชิงภูเขาไฟฟูจิแทน แกรมวิชัยในเวอร์ชันล่าสุดนี้ยังมีวาตะและคารมหล่อ ๆ แซมเป็นระยะด้วย อย่าเข้าใจผิดว่าทางเราใช้โกสโตรเตอร์นะครับ ไม่ใช่ักเขียนผีครับ เป็นวิชัยเขียนเองจริง ๆ ครับ (ซึ่งผีพอกัน)”

(ซากะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๖, หน้า ๓)

สอดคล้องกับบล็อกเกอร์นาม Thanalife ที่ได้กล่าวถึงผลงานของวิชัยไว้ว่า

“ถ้าถามว่าในวงการนักเขียนเรานี้ถึงใครเป็นคนแรก ขอตอบเลยว่าต้องเป็น “วิชัย” เราถูกภาษาสุกดกของวิชัยครอบงำตั้งแต่ได้อ่านเล่มแรก จนถึงวันนี้ยังไม่สามารถสลัดภาษากวน ๆ ออกไปจากหัวได้เลย หากหยิบหนังสือวิชัยมาอ่านหน้าแรก รับรองว่าคุณจะต้องอ่านจนถึงหน้าสุดท้ายแบบไม่รู้ตัว ด้วยภาษาอันยียวน ลูกเล่นแพรวพราว มีมุขตลกแบบแทบจะทุกบรรทัด สามารถเล่าเรื่องป่วน ๆ ให้ขำจนท้องแข็งได้ ”

(<https://thanyalife.wordpress.com/2016/10/25/>)

ประกอบกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นพบว่าสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล จะมีการแทรกอารมณ์ขันอยู่ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องผ่านกลวิธีการนำเสนอที่หลากหลายและการใช้ภาษาชวนให้ผู้อ่านขบขัน ดังเช่น

“เด็กที่สอบโควตาติด – จำนวนน้อยที่สุด ไอ้พวกนี้จะได้รับการยกย่องให้เป็นสิ่งมีชีวิตชั้นสูงของโรงเรียนทันที มีการพรีนตร์หน้าตรงที่ใหญ่กว่าป้ายโรงเรียนไปแปะประกาศหน้าโรงเรียน (ซึ่งว่ากันจริง ๆ แล้วหน้าเหี้ยมมากนะฮะ อยากให้โรงเรียนให้เกียรตินักเรียนมากกว่านี้ด้วยการเลือกรูปสวย ๆ นะครับ) มีการประกาศเกียรติคุณหน้าเสาธง ครูบาอาจารย์ต่างแซ่ซ้องสรรเสริญประหนึ่งฮีโร่ที่โคกระโดดเอาตัวเข้ารับลูกกระสุนของมือปืนที่มอดักยิงครูใหญ่ เราจะได้ยินชื่อเด็กนักเรียนเหล่านี้ผ่านปากครูบาอาจารย์ตลอดทั้งเทอมนี้ยังไม่ับไอ้พวกเวอร์ “เอ สอบติดโควตาตั้งสามมหา’ลัย หกคณะนะ

ครับ ผมจะเรียนที่ไหนดีสับสนจังเลยครับอาจารย์”อีท่า กุสับสนระหว่างเป็นคนหรือเป็นควาย กุยังไม่ปรึกษาครูเลย...”

(โยดาบายบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๑๕-๑๖)

ตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงกลวิธีและการใช้ภาษาในการสร้างอารมณ์ขันโดยการเปรียบเทียบเด็กนักเรียนที่สอบโควตาเข้ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ถือเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน จนได้รับการยกย่องชื่นชมจากอาจารย์ในโรงเรียนอย่างมากมายรวมถึงว่าเหล่านักเรียนกลุ่มนั้นเป็นวีรบุรุษที่ได้เอาตัวเองเข้าบังกระสุนปืนจากคนร้ายที่จะมาลอบยิงครูใหญ่ของโรงเรียน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้จะช่วยทำให้ผู้อ่านจินตนาการและเห็นภาพตามที่ผู้เขียนต้องการก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกซาบซึ้งตามมา

หรือ

“แมคโดนัลด์ที่นี่ราคาถูกลงกว่าเมืองไทยนิดหน่อย แต่มีเมนูพิเศษเยอะกว่า และพนักงานที่นี่ก็บริการได้หนักหน่วงกว่าเมืองไทยมาก ถ้าเปรียบเป็นมวยไทย พนักงานแมคโดนัลด์บ้านเราก็เป็นมวยชั้นเชิง เดินวนดูชั้นเชิงก่อนเข้าทำ แต่พนักงานแมคโดนัลด์ที่นี่จะเป็นมวยดุ เดินหน้าสาดแข้งเป็นปีนกล ไม่ต้องมีชั้นเชิงอะไรทั้งนั้น มีอะไรประเคนให้หมด เร็ว ๆ กูรีบ คินนี่ต้องต่อยอีกสามแมตช์เร็ว ๆ น็อกเร็วเลยมึง โยนถาด สาดเบอร์เกอร์ เฟรนช์ฟรายตามตะโกนข้ามหัว ถ้าเม่งตบหัวเราได้มันคงตบหัวเราให้รีบเก็บตังค์ทอนแล้วไสหัวออกจากเคาน์เตอร์มันให้เร็วที่สุด”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย ฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๓๙)

ตัวอย่างข้างต้นนี้แสดงให้เห็นการใช้ภาษาในการสื่ออารมณ์ขันของวิชัย มาตกุล ทั้งการใช้ความเปรียบแบบอุปมา โดยเปรียบพนักงานขายของร้านอาหารแมคโดนัลด์กับนักมวยไทยว่า พนักงานร้านแมคโดนัลด์ที่ประเทศจีนนั้นเหมือนกับนักมวยไทยที่เป็นมวยดุ คือ มุ่งตรงเข้าหาคู่ต่อสู้ทันที ไม่มีการหยิ่งเชิงดูท่าทีของคู่ต่อสู้ เพราะพนักงานที่ประเทศจีนนั้นต้องให้บริการลูกค้าจำนวนมากจึงต้องทำงานด้วยความรวดเร็ว และยังมีการใช้ความเปรียบแบบอุปมาหรือการกล่าวเกินจริงในการเล่าถึงการให้บริการของพนักงานที่ประเทศจีนว่า ในขณะที่ต้องนำอาหารมาส่งให้กับลูกค้านั้น ผู้เขียนใช้คำว่า โยนถาด เพื่อแสดงถึงการส่งถาดอาหารให้กับลูกค้าด้วยความรวดเร็ว หรือคำว่า สาด ที่มีความหมายว่า ชัดออกไปโดยแรง มาใช้กับเบอร์เกอร์ จึงเป็นการกล่าวที่เกินจริงแต่ช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามผู้เขียนได้ง่าย สร้างความขบขันให้แก่ผู้อ่านได้อย่างมาก

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นประกอบกับมีผู้ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวไม่มากนักและยังไม่มีผู้ใดศึกษาของวิชัย มาตกุล จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์กลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในด้านกลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันให้สอดคล้องกับบริบทของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเล่าเรื่อง รวมถึงบทบาทของอารมณ์ขันในการสื่อสารทัศนคติของผู้เขียนต่อเหตุการณ์ทางสังคม อีกทั้งเพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวรวมถึงสารคดีประเภทอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมและความสำคัญของอารมณ์ขันที่มีต่อคนไทยและสังคมไทย รวมถึงนำผลการศึกษามาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวรรณกรรมร่วมสมัย วิชาการเขียนสารคดีและวิชาการวรรณกรรม

กับสังคมและวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาด้านวรรณกรรม และเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้แก่บัณฑิต
อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักศึกษาคือสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาทฤษฎีการสร้างอารมณ์ชั้นที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล
๒. เพื่อศึกษาการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล
๒. ได้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล
๓. เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยวรรณกรรมทั้งประเภทสารคดีและบันเทิงคดี รวมถึงในวรรณคดีเรื่องอื่น
๔. สามารถนำความรู้จากการวิจัยมาบูรณาการกับการเรียนการสอนรายวิชาการวรรณกรรมร่วมสมัย
การเขียนสารคดี วรรณกรรมกับสังคมและวัฒนธรรม และวิชาที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านข้อมูล

งานวิจัยนี้จะศึกษาและเก็บข้อมูลจากสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล ทั้งหมดจำนวน ๔ เรื่อง ได้แก่

๑. บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุล คนไทยเชื้อสายจีนที่ไม่เคยไปประเทศ ๑ เล่ม
จีนมาก่อน แต่ฝันว่าอยากจะไปกำแพงเมืองจีน อยากเห็นสนามกีฬารังนกสักครั้ง และซื้อรองเท้าไนกี้สักคู่
พิมพ์ครั้งแรก ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๔ สำนักพิมพ์ แชลมอนบุ๊กส์
๒. โยดาบายออย ๑ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๓ ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๙ สำนักพิมพ์ อะบุ๊ก
๓. ซากะ อาโอฮิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน ๑ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๗ ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๖ สำนักพิมพ์ อะบุ๊ก
๔. มิซซัน กินพอสสิเบล ๑ เล่ม
พิมพ์ครั้งแรก ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๘ สำนักพิมพ์ แชลมอนบุ๊กส์

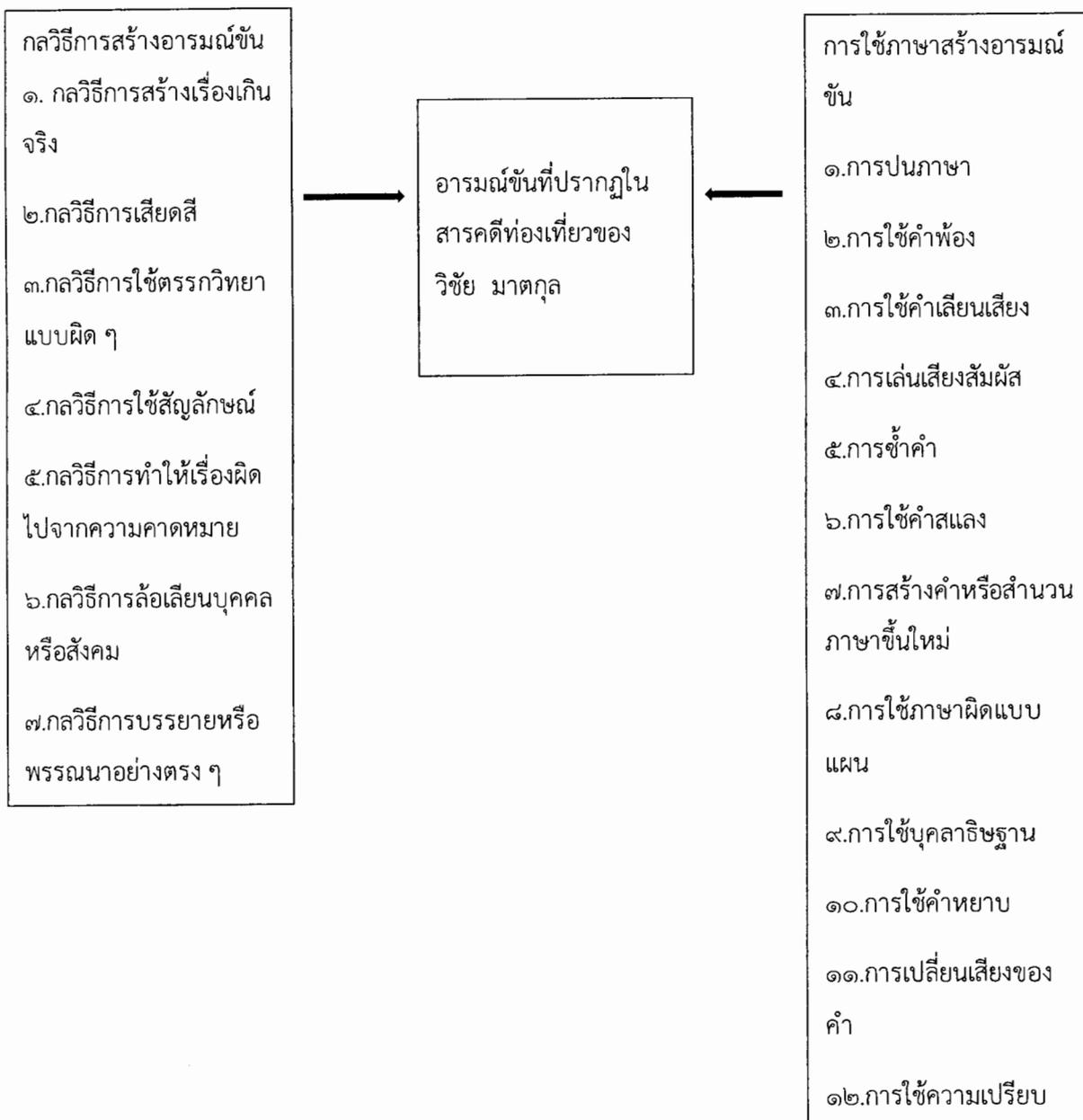
ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้จะแบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น ๒ ประเด็น ได้แก่

๑. ด้านทฤษฎีการสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล
๒. ด้านการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษากลวิธีและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน” นี้จะใช้กระบวนการวิเคราะห์วรรณกรรม โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษากลวิธีและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน” เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) และเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) ขั้นสำรวจและรวบรวมเอกสาร

สำรวจและรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่

๑.๑) สำรวจ รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เรื่องความหมายของสารคดีท่องเที่ยว ลักษณะของสารคดีท่องเที่ยว การใช้ภาษาในสารคดีท่องเที่ยว กลวิธีการเขียนสารคดีท่องเที่ยว ฯลฯ

๑.๒) สำรวจ รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เรื่องความหมายของอารมณ์ชั้น ความสำคัญของอารมณ์ชั้น กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้น ฯลฯ

๒) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๑) ศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน

๒.๒) ศึกษาการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน

๓) ขั้นสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัย

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาทฤษฎีและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล” ผู้วิจัยค้นคว้าและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวเพื่อนำมาปรับใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

๑. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารคดีท่องเที่ยว
๒. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ขัน
๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารคดีท่องเที่ยว
๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ขัน

๑. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารคดีท่องเที่ยว

๑.๑ ความหมายของสารคดีท่องเที่ยว

ไพโรธ เลิศพิริยกุล (๒๕๔๒, หน้า ๓๒) ได้ให้ความหมายของสารคดีท่องเที่ยวว่า หมายถึง งานเขียนที่ผู้เขียนเขียนจากประสบการณ์จริงที่ได้พบเห็นมาโดยตรง แล้วนำสิ่งที่พบเห็นมาถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้รับรู้ ซึ่งสามารถเขียนได้ทุกแง่มุม เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ชีวิตความเป็นอยู่ สภาพบ้านเมือง

สายทิพย์ นุกุลกิจ (๒๕๔๓, หน้า ๒๖๗) ได้ให้ความหมายของสารคดีท่องเที่ยวว่าหมายถึง วรรณกรรมร้อยแก้วที่มุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวของผู้แต่ง โดยมีลีลาการเขียนที่กอปรไปด้วยศิลปะเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินไปพร้อมกับได้รับความรู้ด้วย

ัญญา สังข์พันธานนท์ (๒๕๔๘, หน้า ๒๕) ได้กล่าวว่า สารคดีท่องเที่ยวเป็นสารคดีที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและเป็นแนวการเขียนสารคดีที่เก่าแก่ เกิดขึ้นนับแต่มนุษย์ได้เดินทางไปในที่ต่าง ๆ เป็นการบันทึกและถ่ายทอดประสบการณ์ความประทับใจเกี่ยวกับสถานที่ ผู้คนและวัฒนธรรม รวมถึงการให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง ที่พัก แหล่งซื้อของ เป็นต้น

วีระศักดิ์ จันทร์ส่งแสง (๒๕๖๒, หน้า ๑๖๒) กล่าวว่า สารคดีท่องเที่ยว เป็นการเล่าการเดินทางที่เชื่อมโยงกับสถานที่ มักมีการบรรยายภาพ ความรู้สึก ประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้สัมผัส

อาจสรุปได้ว่าสารคดีท่องเที่ยวหมายถึง การบันทึกประสบการณ์การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้พบขณะเดินทาง รวมถึงข้อคิดเห็นและข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่แห่งนั้น เช่น ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตของผู้คน วัฒนธรรมประจำถิ่น ตลอดจนอาหาร ที่พัก การเดินทาง โดยใช้ภาษาที่ชวนอ่าน เพื่อให้ผู้อ่านได้สาระความรู้และความเพลิดเพลิน

๑.๒ ลักษณะของสารคดีท่องเที่ยว

ชลอ รอดลอย (๒๕๔๔, หน้า ๘๘ - ๘๙) อธิบายลักษณะของสารคดีท่องเที่ยวไว้ดังนี้

๑. ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวจึงต้องเดินทางไปยังสถานที่นั้นด้วยตนเอง ไม่ใช่การนึกฝันหรือถ่ายทอดจากคำบอกเล่าของผู้อื่น พยายามเขียนให้ผู้อ่านได้รับความรู้มากที่สุดในเวลาอันน้อยที่สุด

๒. ผู้เขียนต้องให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้น ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภูมิประเทศ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมและวัฒนธรรม รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ เช่น การเดินทาง สถานที่สำคัญ ที่พัก อาหาร ฯลฯ

๓. ผู้เขียนควรใช้ศิลปะในการเล่าให้ผู้อ่านเพลิดเพลิน ไม่หนักสมองจนเกินไปและภาพประกอบซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับสารคดีท่องเที่ยว เพราะยังมีมากและเป็นภาพสีสันสวยงามจะดึงดูดใจผู้อ่านมากขึ้นและทำให้หนังสือมีคุณค่า

๔. ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวที่ดีควรแทรกเกร็ด ตำนาน นิทาน ข้อขำขันเกี่ยวกับสถานที่นั้น เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน รวมทั้งให้ความรู้และความบันเทิงไปพร้อมกันด้วยเกร็ดความรู้ต่าง ๆ

๕. ผู้เขียนควรให้แสดงความคิดเห็นของตนต่อสิ่งที่พบเห็นโดยข้อมูลทั้งหมดควรได้มาจากการเห็นประจักษ์ด้วยตนเอง ไม่ควรเก็บเอามาจากคำบอกเล่าของนักท่องเที่ยวคนอื่นอีกที

มาร์ติน ลี (อ้างถึงในธัญญา สังขพันธานนท์, ๒๕๔๘, หน้า ๑๖๘) กล่าวถึงคุณลักษณะของสารคดีท่องเที่ยวที่ดีว่าควรประกอบด้วยลักษณะดังนี้

๑. มีความสดและใหม่ คือ เป็นเรื่องที่เขียนด้วยมุมมองแปลกใหม่ ไม่เคยมีใครเขียนถึงมาก่อนหรือมีเนื้อหาที่ไม่ค่อยปรากฏในหนังสือนำเที่ยวทั่วไป

๒. ความเป็นตัวของตัวเอง คือ ผู้เขียนต้องแสดงตัวตนของตัวเองในงานเขียนด้วยวิธีการเล่าเรื่องในรูปแบบที่ถนัด เล่าจากประสบการณ์ของตนเองและมองด้วยมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง แม้ว่าเรื่องดังกล่าวจะมีคนเขียนมาก่อนแล้ว

๓. มีอารมณ์ขัน สารคดีท่องเที่ยวควรเป็นงานเขียนที่ให้ความรู้สึกรักชีวิตชีวาสนุกสนานและมีสีสันปกติกแล้วประสบการณ์ในการท่องเที่ยวมักเต็มไปด้วยเรื่องเล่าที่สนุกสนาน มีเหตุการณ์แปลก ๆ เกิดขึ้น หากผู้เขียนรู้จักนำมาสอดแทรกได้อย่างเหมาะสมจะช่วยให้มีความน่าอ่านมากขึ้น

๔. สร้างความประหลาดใจ สารคดีท่องเที่ยวที่ดีควรสร้างความประหลาดใจให้กับผู้อ่าน โดยการเล่าประสบการณ์ที่เกิดจากการเข้าไปสัมผัสข้อมูลจริงในสถานที่จริง

รินฤทัย สัจจพันธุ์ (๒๕๕๖, หน้า ๘๓-๘๔) กล่าวว่า ลักษณะของสารคดีท่องเที่ยวที่ดีไว้ดังนี้

๑. ผู้เขียนต้องเขียนด้วยข้อมูลถูกต้องแท้จริง นักเขียนสารคดีท่องเที่ยวจึงต้องเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่นั้น ๆ ด้วยตนเอง ไม่ใช่ถ่ายทอดจากคำบอกเล่าของผู้อื่น

๒. ผู้เขียนต้องให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้นอย่างสมบูรณ์เท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพภูมิประเทศ ความเป็นอยู่ของผู้คน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและวัฒนธรรม รวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นคู่มือนักท่องเที่ยวอย่างอื่น ๆ เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายการเดินทาง สถานที่สำคัญ ฯลฯ

๓. ผู้เขียนต้องแทรกเกร็ด ตำนาน นิทาน ข้อขำขันเกี่ยวกับสถานที่นั้นเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน รวมทั้งให้ความรู้และความบันเทิงไปพร้อมกันด้วย เพื่อให้ผู้อ่านได้รับรสชาติในการอ่านเพิ่มขึ้น

๔. ผู้เขียนต้องให้ข้อสังเกตและแสดงทัศนะส่วนตัวต่อสิ่งที่พบเห็น ตลอดจนทัศนคติเชิงเปรียบเทียบกับสิ่งที่พบเห็นในบ้านเกิดเมืองนอนหรือสถานที่อื่น ๆ ด้วย

สรุปได้ว่าลักษณะของสารคดีท่องเที่ยวประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่แห่งนั้นในด้านต่าง ๆ รวมถึงการแทรกความคิดเห็นของผู้เขียนต่อสิ่งที่ได้พบเห็นผ่านการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ขัน

๒.๑ ความหมายของอารมณ์ขัน

สุรพล บัณฑิตเศรษฐี (๒๕๓๙, หน้า ๙) ได้ให้ความหมายของคำว่า อารมณ์ขัน ว่าหมายถึง ความรู้สึกที่ได้แสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์ที่พบเห็นนั้นเป็นปรากฏการณ์ตลกสำหรับเขา การแสดงออกนั้นปรากฏในกิริยาอาการ ยิ้มแย้ม หัวเราะ เฮฮา แต่มักจะเรียกรวมกันว่าหัวเราะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖, หน้า ๑,๓๖๗) ได้ให้ความหมายของคำว่าอารมณ์ขันว่าหมายถึง ลักษณะนิสัยที่มักเห็นเรื่องต่าง ๆ เป็นเรื่องขวนขัน

อวยพร พานิชและคณะ (๒๕๔๗, หน้า ๓๔๕) ได้ให้ความหมายของคำว่า อารมณ์ขัน ว่าหมายถึง สิ่งที่ทำให้หัวเราะ การมีภาวะอารมณ์ขันโดยจะเปล่งเสียงหัวเราะออกมาหรือยิ้ม หรือแสดงท่าทีพึงพอใจก็ได้ล้วนเป็นอารมณ์ขันทั้งสิ้น

อาจสรุปได้ว่าอารมณ์ขัน หมายถึง ความรู้สึกทางอารมณ์ที่สนุกสนาน และแสดงออกผ่านทางพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ยิ้ม หัวเราะ

๒.๒ ความสำคัญของอารมณ์ขัน

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (๒๕๓๖, หน้า ๑๓ - ๑๕) กล่าวว่า เสียงหัวเราะและอารมณ์ขันมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันในสังคม หากปราศจากอารมณ์ขันแล้วชีวิตเราจะแห้งแล้งขนาดไหน ในสังคมไม่มีคนพูดจาล้อเลียนกัน มุ่งเผชิญหน้ากับความเป็นจริงตลอดเวลา สังคมนั้นคงมีแต่การเอาจริงเอาจังและผู้คนมีชีวิตอยู่กันอย่างตึงเครียด สุดท่ายมนุษย์ก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้ เนื่องจากไม่สามารถแบกความเครียดไว้ได้ตลอดเวลาโดยไม่มีภาระบายความคับข้องใจออกไปเป็นระยะ ๆ เสียงหัวเราะและอารมณ์ขันจึงสอดแทรกอยู่ในทุกอณูของชีวิตประจำวัน อารมณ์ขันเป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการทางจิตวิทยา และทางสังคมของมนุษย์ การที่เสียงหัวเราะและอารมณ์ขันเป็นสิ่งที่มีการถ่ายทอดต่อกันมาและมีการนำเสนอในรูปแบบใหม่ ๆ ผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ย่อมเป็นเครื่องแสดงว่าอารมณ์ขันมีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม

เอกิง พันธุ์เอกิงอมร (๒๕๕๙, หน้า ๖๙ - ๗๔) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละวันต้องพบกับสถานการณ์ที่หลากหลายแตกต่างกัน บางสถานการณ์ทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวลหรือความเศร้าหมอง เป็นเหตุให้เกิดความกดดัน สะสมความเครียดเพิ่มขึ้นจนเบียดเบียนสุขภาพกายและสุขภาพจิตของตัวเอง สิ่งทีพอจะแบ่งเบาหรือลดทอนความเครียดเหล่านั้นได้ก็คือ การมีอารมณ์ขัน ที่จะช่วยเยียวยาจิตใจให้สดชื่น แจ่มใส ก่อให้เกิดกำลังใจที่จะใช้สติปัญญาในการคลี่คลายหรือแก้ไขสถานการณ์ให้ลุล่วงหรือทุเลาเบาบางลง อารมณ์ขันจึงจัดว่าเป็น “ตัวช่วย” สำคัญในชีวิตของมนุษย์ เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของอารมณ์ขันแล้วอาจแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. อารมณ์ขันเป็นเครื่องมือที่ใช้แยกมนุษย์ออกจากสัตว์ เพราะสัตว์ดำเนินชีวิตตามสัญชาตญาณเพื่อความอยู่รอดเท่านั้น การมีอารมณ์หลากหลายโดยเฉพาะอารมณ์ขันจึงเป็นคุณลักษณะของมนุษย์เท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าความเป็นมนุษย์ประการหนึ่งคือการมีอารมณ์ขัน อารมณ์ขันและการหัวเราะเป็นการแยกมนุษย์ออกจากสัตว์

๒. อารมณ์ขันทำให้ชีวิตมนุษย์เป็นไปตามธรรมชาติ ธรรมชาติของมนุษย์คือการใช้ความสุขและความทุกข์สลับหมุนเวียนกันไปตามเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ความสุขและความทุกข์ของมนุษย์เกิดจากอารมณ์ของมนุษย์ที่สัมผัสสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่แต่ละคนจำเป็นต้องเผชิญทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่นเดียวกับการมีอารมณ์ขันที่จะช่วยมนุษย์ให้สามารถปรับสมดุลให้เป็นปกติไปตามธรรมชาติ ที่เมื่อมีความทุกข์ มีความเครียดกดดันก็ใช้อารมณ์ขันเป็นเครื่องเยียวยาให้หายเครียด เกิดความสบายใจ

๓. อารมณ์ขันเป็นสิ่งแสดงความเป็นตัวของตัวเอง จะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีอารมณ์ขันอยู่เป็นนิตย์หรือมักมีอารมณ์ขัน จะเป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง หรือมีความเชื่อมั่นในตนเองพอสมควร เนื่องจากการมีอารมณ์ขันทำให้กล้าแสดงออกหรือสามารถสื่ออารมณ์ขันของตนเองสู่การรับรู้ รับฟัง หรือการอ่านของผู้รับสาร แสดงถึงความเป็นตัวตนของบุคคลนั้น ๆ

๔. อารมณ์ขันเป็นเครื่องเสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำ ผู้นำในทุกองค์กรถ้ามีอารมณ์ขันเป็นบุคลิกพื้นฐานจะเป็นเครื่องส่งเสริมให้ผู้นำคนนั้นๆ ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำได้อย่างน่าภาคภูมิใจ เนื่องจากเป็นธรรมชาติและธรรมชาติของมนุษย์ที่ชอบอยู่กับคนอารมณ์ดี มีอารมณ์ขัน เพราะจะช่วยให้มีสุขภาพจิตที่ดี โดยเฉพาะคนที่เป็ผู้นำและมีอารมณ์ขันย่อมเป็นที่ปรารถนาของผู้ตาม แต่การมีอารมณ์ขันที่เป็นเครื่องมือเสริมสร้างภาวะผู้นำนั้นจะต้องเป็นเรื่องขำขันที่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

๒.๓ กลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน

กลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน หมายถึง แนวทางหรือวิธีการที่ผู้เขียนใช้ในการสร้างอารมณ์ขัน จากการศึกษาพบว่าผู้กล่าวถึงกลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันไว้หลายท่าน ดังนี้

สิทธา พินิจภูวดล (๒๕๔๑, หน้า ๕๐๓) กล่าวถึงลักษณะของภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ขันไว้ ๔ ลักษณะ คือ การเล่นคำ การใช้โวหารยั่วล้อ การใช้โวหารขัดแย้งและการใช้โวหารที่กล่าวเกินจริง ดังนี้

๑. การเล่นคำ เป็นการนำถ้อยคำมาดัดแปลงด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดอารมณ์ขัน เช่น การดัดแปลงส่วนประกอบของคำ เช่น พยัญชนะ สระ ตัวสะกด การันต์ วรรณยุกต์ การใช้คำกำกวม การใช้ภาษาถิ่น การบรรยายอย่างผิดธรรมชาติ การพูดโพล่ง ๆ โดยไม่คิดให้รอบคอบก่อให้เกิดการหักมุม และการแสดงนัยกลับหรือย้อนทางกับสิ่งที่เป็ปกติวิสัย เป็นต้น

๒. การใช้โวหารยั่วล้อ เป็นการนำถ้อยคำสำนวนเพื่อเสียดสีผู้อื่นโดยการยั่วเล่นหรือหยอกเย้าแต่ไม่ก่อให้เกิดการล่วงเกินสบประมาท

๓. การใช้โวหารขัดแย้ง เป็นการนำถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามมาเทียบเคียงเข้าคู่กันทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างคำสองคำ ระหว่างสำนวนสองสำนวน หรือระหว่างความคิดสองความคิด

๔. การใช้โวหารที่กล่าวเกินจริง เป็นการนำถ้อยคำที่เหลือเชื่อไม่น่าเป็นไปได้ในความเป็นจริงมาใช้ในการแสดงอารมณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอารมณ์ขันเพื่อเน้นความสำคัญและชี้ให้เห็นชัดเจนขึ้นโดยไม่ต้องอธิบาย

นวรรตน์ อนุสรณ์ศรีเจริญ (๒๕๔๓, หน้า ๑๓-๑๔) กล่าวถึง กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันแบ่งออกได้ ๑๐ กลวิธี คือ

๑. การเสียดสี จะใช้ในเรื่องที่กล่าวถึงอย่างตรงไปตรงมาไม่ได้ จะเป็นเขียนเสียดสี ประชดประชันพฤติกรรมของบุคคล

๒. การล้อสังคม เป็นการนำเอาบุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ มาเขียนในแง่ขบขัน

๓. การสร้างเรื่องให้เกินจริง ผู้เขียนจะสร้างเรื่องให้ไม่สมจริง มีลักษณะเกินจริงหรือมีสิ่งที่เป็นไปไม่ได้

๔. การทำให้เป็นเรื่องเพศ ผู้เขียนจะแสดงความสามารถ ในการใช้คำหรือข้อความโยงความคิดของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านนึกไปถึงเรื่องเพศ

๕. การใช้สัญลักษณ์แทนความคิดหรือลักษณะบางประการของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นความคล้ายคลึงหรือความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์กับสิ่งที่ถูกแทนหรือความเป็นตัวแทนของสัญลักษณ์นั้น

๖. การทำให้จบเรื่องแบบผิดความคาดหมาย ผู้เขียนจะดำเนินเรื่องตามธรรมดา ผู้อ่านก็จะติดตามเรื่องนั้นและมีความคิดล่วงหน้าว่าเหตุการณ์ต่อไปน่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ผู้เขียนจะเปลี่ยนทิศทางของเรื่องให้จบอีกลักษณะหนึ่ง

๗. การกำหนดให้บุคคลในเรื่องมีประสบการณ์ผิด ผู้เขียนจะสร้างเรื่องให้ตัวละครหรือบุคคลในเรื่องแสดงความเป็น เพราะขาดประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ

๘. การบรรยายหรือพรรณนาอย่างตรง ๆ เพื่อถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนไปสู่ผู้อ่านและการบรรยายนั้นก่อให้เกิดความขันได้จากคำพูดหรือความคิดเห็นของผู้เขียน

๙. การลวงให้คิด ผู้เขียนจะเขียนเรื่องให้ดูเหมือนว่าเป็นเรื่องสลับซับซ้อนน่าติดตาม ขวนให้ผู้อ่านคิดว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่แปลกใหม่ แต่สุดท้ายกลับกลายเป็นว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่ธรรมดา ๆ คือเรื่องที่ทุกคนรู้อยู่แล้ว

๑๐. การใช้ตรรกวิทยาผิด ๆ ผู้เขียนจะนำความรู้ทางตรรกวิทยา คือวิชาที่ว่าด้วยเหตุและผล มาใส่ไว้ในเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขันโดยการบิดเบือนจากที่ควรจะเป็นตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ เน้นความช่างคิดของตัวละครในการโยงเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กันทั้ง ๆ ที่ไม่สัมพันธ์กันเลย

สายทิพย์ นุกูลกิจ (๒๕๔๓, หน้า ๒๙๗) กล่าวถึง กลวิธีการแต่งวรรณกรรมสี่อารมณ์ขันว่า ผู้แต่งวรรณกรรมสี่อารมณ์ขันมักใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่

๑. ใช้วิธียั่วล้อ แบ่งออกเป็นยั่วล้อตรง ๆ และยั่วล้อโดยอ้อม การยั่วล้อตรง ๆ ได้แก่วิธีการที่ผู้แต่งหยิบยกเอาข้อผิดพลาดหรือบกพร่องของบุคคลอื่นมาเขียนตำหนิโดยตรงด้วยภาษาที่คมคาย ส่วนการยั่วล้อโดยอ้อม ผู้แต่งจะเสียดสีเหน็บแนมด้วยการสร้างเรื่องสมมติแล้วนำพฤติกรรมหรือเรื่องของผู้แต่งต้องการจะเสียดสีเหน็บแนมมาใส่ในบุคลิกหรือบทบาทตัวละคร

๒. ใช้วิธีเขียนล้อวรรณกรรม ได้แก่วิธีการที่ผู้แต่งคิดแต่งวรรณกรรมขึ้นมาใหม่เพื่อล้อเลียนวรรณกรรมเก่าซึ่งนิยมกันแพร่หลาย โดยกำหนดเนื้อเรื่อง พฤติกรรมของตัวละคร แนวคิดของเรื่อง หรือการใช้ภาษาของเรื่องใหม่ให้มีลักษณะตรงกันข้ามกับเรื่องเดิมทุกประการ

๓. การใช้สัญลักษณ์ หมายถึง วิธีการที่ผู้แต่งคิดหาสิ่งหนึ่งมากล่าวแทนอีกสิ่งหนึ่ง ในกรณีที่ไม่สามารถกล่าวถึงสิ่งนั้นได้อย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากการขัดต่อกฎเกณฑ์ทางสังคม

๔. การใช้ภาษา การใช้ภาษาของผู้แต่งและตัวละครก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความขบขันให้แก่ผู้อ่าน โดยทั่วไปผู้แต่งมีวิธีการใช้ภาษาให้เป็นสื่อในการสร้างอารมณ์ขันให้กับผู้อ่านได้แก่ ๑) ตั้งชื่อเรื่อง ๒) นำความบกพร่องทางภาษา ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่เข้าใจกันมาสร้างเป็นเรื่องราวให้น่าขำ ๓) ใช้ภาษาถิ่น ๔) ใช้คำหรือตัวเลขแทนเสียง ๕) ใช้ภาษาที่มีเสียงหรือความหมายชวนให้คิดเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ ๖) ใช้ภาษาแบบลวงให้คิด

๕. ใช้กลวิธีการจบเรื่องแบบผิดความคาดหมาย วิธีนี้ผู้แต่งจะสร้างอารมณ์ขันให้แก่ผู้อ่านด้วยวิธีการจบเรื่องแบบผิดความคาดหมายในตอนจบ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขัน

๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารคดีท่องเที่ยว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารคดีท่องเที่ยวพบว่า มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการใช้ภาษาในสารคดีท่องเที่ยวมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นภาษาจินตภาพ การใช้คำ ภาพพจน์ สำนวนและโวหาร และศึกษากลวิธีการเขียน รวมทั้งรูปแบบ เนื้อหา แนวคิดเป็นวัตถุประสงค์รองลงมา ดังเช่น เพิ่มงานที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียน และการใช้ภาษา ผลการศึกษาพบว่าวัตถุประสงค์ของการเขียนมี ๓ ประการ ได้แก่ การเสนอสาระและความรู้ของประเทศต่าง ๆ การแนะนำการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ และการตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่นิยมอ่านสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศ ด้านรูปแบบพบ ๔ รูปแบบ ได้แก่ เล่าเรื่องจดหมาย บันทึกและแบบผสม ด้านเนื้อหาพบว่ามีกรกล่าวถึงเส้นทางการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับประเทศที่เดินทาง ประสบการณ์ที่ได้จากการท่องเที่ยว และทัศนะของผู้เขียน ด้านกลวิธีการเขียนมีการเปิดเรื่อง การปิดเรื่อง การเสนอเรื่องและการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการเขียนที่โดดเด่นที่สุดคือการเสนอเรื่องและการตั้งชื่อเรื่อง ด้านการใช้ภาษาพบว่ามีกรใช้บรรยายโวหาร พรรณนาโวหารและอธิบายโวหารในการเล่าเรื่อง ใช้ภาพพจน์แบบอุปมาและการอ้างถึงเป็นส่วนใหญ่ และใช้ภาษาทั้งระดับทางการ กึ่งทางการและสนทนา

ดวงเนตร มีแย้ม (๒๕๔๔) ได้ศึกษาพัฒนาการของการเขียนสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๗๕ จนถึงพุทธศักราช ๒๕๔๐ จำนวน ๗๒ เรื่อง ในด้านวัตถุประสงค์การเขียน รูปแบบ เนื้อหา กลวิธีการเขียน และการใช้ภาษา ผลการศึกษาพบว่าวัตถุประสงค์ของการเขียนมี ๓ ประการ ได้แก่ การเสนอสาระและความรู้ของประเทศต่าง ๆ การแนะนำการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ และการตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่นิยมอ่านสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศ ด้านรูปแบบพบ ๔ รูปแบบ ได้แก่ เล่าเรื่องจดหมาย บันทึกและแบบผสม ด้านเนื้อหาพบว่ามีกรกล่าวถึงเส้นทางการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับประเทศที่เดินทาง ประสบการณ์ที่ได้จากการท่องเที่ยว และทัศนะของผู้เขียน ด้านกลวิธีการเขียนมีการเปิดเรื่อง การปิดเรื่อง การเสนอเรื่องและการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการเขียนที่โดดเด่นที่สุดคือการเสนอเรื่องและการตั้งชื่อเรื่อง ด้านการใช้ภาษาพบว่ามีกรใช้บรรยายโวหาร พรรณนาโวหารและอธิบายโวหารในการเล่าเรื่อง ใช้ภาพพจน์แบบอุปมาและการอ้างถึงเป็นส่วนใหญ่ และใช้ภาษาทั้งระดับทางการ กึ่งทางการและสนทนา

วรรณพร พงษ์เพ็ง (๒๕๔๗) ได้ศึกษาภาษาจินตภาพในเรื่องไกลบ้าน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลการศึกษาพบว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำเพื่อสร้างจินตภาพด้วยการเรียบเรียงคำให้เกิดเสียงสัมผัสพยัญชนะและสระระหว่างคำ การสร้างคำโดยประกอบคำขึ้นใหม่และคิดคำเพื่อเรียกสิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งเลือกใช้คำที่แสดงสี แสง เสียง กลิ่น รส สัมผัสรูปร่างสัณฐานและอาการ อีกทั้งพระองค์ทรงใช้ประโยคที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน ประโยคที่มีโครงสร้างขยายความแบบพิเศษ และประโยคที่มีการซ้ำโครงสร้าง เพื่อลำดับภาพและขยายภาพ ในด้านการใช้ภาพพจน์

พระองค์ทรงใช้ภาพพจน์แบบอุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และสัทพจน์เป็นจำนวนมาก ซึ่งการใช้ภาษาจินตภาพทั้งหมดที่กล่าวมานี้ส่งผลให้เกิดคุณค่า ๒ ประการ ได้แก่ ทำให้พระราชนิพนธ์เรื่องนี้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ในฐานะที่เป็นสารคดีท่องเที่ยวยุคแรกของไทย และทำให้เกิดวรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความเป็นนักปราชญ์ กวีและนักวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างเด่นชัด

เกศราพร มากจันทร์ (๒๕๔๘) ได้ศึกษาวิเคราะห์สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน พระราชนิพนธ์พระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความเป็นมาของการเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน วัตถุประสงค์ที่ทรงพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว และวิเคราะห์รูปแบบเนื้อหา กลวิธีการทรงพระราชนิพนธ์ การใช้ภาษา และคุณค่าที่ได้รับจากพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว สาธารณรัฐประชาชนจีนจำนวน ๙ เรื่อง ผลการศึกษาพบว่าการเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนแต่ละครั้งมีลักษณะสำคัญ ๒ ประการ คือ เสด็จฯ เยือนตามคำกราบบังคมทูลเชิญ และเสด็จพระราชดำเนินเพื่อปฏิบัติพระราชกิจตามวัตถุประสงค์ ส่วนวัตถุประสงค์สำคัญที่ทรงพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่ผู้อ่าน ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนชาวไทยรู้จักประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมากยิ่งขึ้น ด้านรูปแบบของพระราชนิพนธ์สารคดีมี ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบบันทึกและรูปแบบจดหมาย ด้านเนื้อหาจะกล่าวถึงเส้นทางการเสด็จพระราชดำเนิน ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ ความรู้อื่นทั่วไปและพระราชทรงสนทนา ด้านกลวิธีการทรงพระราชนิพนธ์ที่โดดเด่นที่สุดคือการเสนอเรื่องให้น่าสนใจโดยสอดแทรกพระอารมณ์ขันและการใช้ภาพประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจ ด้านการใช้ภาษาพบว่ามีการใช้คำและสำนวนทั้งภาษาไทยและภาษาจีน ใช้บรรยายโวหารเป็นหลักในการเล่าเรื่อง ใช้ภาพพจน์แบบอุปมามากที่สุดและใช้ภาษาระดับกึ่งทางการและระดับสนทนาเป็นส่วนใหญ่ พระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวจึงมีคุณค่าทั้งด้านการเสนอความรู้ การให้ความบันเทิงและการให้แง่คิด

สุพรรณา ประสงค์สุข (๒๕๕๑) ได้ศึกษาวิเคราะห์งานเขียนสารคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไทยของ อรุณ สุทธิสาคร ในด้านแนวคิดและกลวิธีการนำเสนอจากงานเขียนสารคดีจำนวน ๑๑ เล่ม ที่จัดพิมพ์รวมเล่มตั้งแต่ปี ๒๕๓๙-๒๕๔๘ ผลการศึกษาในด้านกลวิธีทางวรรณศิลป์พบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีนำเสนอทั้งสิ้น ๔ วิธี ได้แก่ ๑.การตั้งชื่อเรื่อง ประกอบด้วย การตั้งชื่อแบบเล่นสำนวนเล่นคำ การตั้งชื่อโดยใช้คำที่มีความหมายตรง การตั้งชื่อโดยใช้ความเปรียบ และการตั้งชื่อโดยใช้คำถาม ๒. การนำเข้าสู่เรื่อง ประกอบด้วย การนำเข้าสู่เรื่องแบบนาฏกรรม การนำเข้าสู่เรื่องแบบการพรรณนา การนำเข้าสู่เรื่องแบบสร้างความเป็นกันเองกับผู้อ่าน การนำเข้าสู่เรื่องแบบการใช้การพาดหัวข่าว และการนำเข้าสู่เรื่องแบบการใช้บทสนทนา ๓.การนำกลวิธีการเขียนเรื่องสั้นมาใช้ในการเขียนสารคดี ประกอบด้วย การใช้มุมมองในการเล่าเรื่อง การใช้ตัวละคร การใช้บทสนทนา และการใช้ฉากและบรรยากาศ ๔.การใช้ภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ และการใช้ภาษาภาพพจน์

กันยารัตน์ ผ่องสุข (๒๕๕๓) ศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนัवलม ประกอบของ “นัवलม” ประกอบด้วยเรื่อง โตเกียวไม่มีขา กัมพูชาพริบตาเดียว เนปาลประมาณสะดือ สมองไหวในฮ่องกง ลอนดอนไดอารี่ 1.1 พอลจะมีเวลาให้ความสุขบ้างไหม และนั่งรถไฟไปตุ๋นเย็น จำนวน 6 เล่ม พบว่าด้านเนื้อหาของนัवलม นำเสนอข้อมูลหลักสองประการ คือ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ การท่องเที่ยว และทรงสนทนาของ

ผู้เขียน ได้แก่ ทรศนะเกี่ยวกับโลกและทรศนะเกี่ยวกับชีวิต ด้านกลวิธีทางภาษา พบว่า นีวกลมใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย ได้แก่ การเน้น การเล่นคำ การละเมียดคำคู่กัน การใช้ความเปรียบ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การสรุปด้วย คำคม การกล่าวอ้างข้อความ และการใช้บทสนทนา จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย สรุปได้ว่า นีวกลมเป็นนักเขียนที่มีความสามารถในการเขียนสารคดีได้อย่างมีเอกลักษณ์ ด้วยศิลปะทางภาษาถ้อยคำสำนวน และภาพพจน์ ก่อให้เกิดภาพชัดเจนสร้างความประทับใจแก่ผู้อ่าน ทั้งยังสะท้อนให้เห็นแนวคิดสำคัญของนีวกลมที่ปรากฏในงานเขียน

จุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์ (๒๕๕๗) ได้ศึกษาเปรียบเทียบศักดิ์ของคำในงานเขียนประเภทสารคดีชีวประวัติและสารคดีท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้ศักดิ์ของคำในระดับต่าง ๆ ในงานเขียนประเภทสารคดีชีวประวัติและสารคดีท่องเที่ยวจากนิตยสารกุลสตรี ได้แก่ สารคดีชีวประวัติจากบทความคอลัมน์สัมภาษณ์พิเศษ และสารคดีท่องเที่ยวจากบทความคอลัมน์ท่องเที่ยวไทย โดยศึกษาตั้งแต่ฉบับเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๒๔ ฉบับ ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้ศักดิ์ของคำ ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับภาษาปาก ระดับภาษาไม่เป็นทางการและระดับภาษาที่เป็นทางการ ผลการเปรียบเทียบการใช้ศักดิ์ของคำในระดับต่าง ๆ พบว่าการใช้ระดับภาษาปาก คือ ภาษาถิ่นใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่าสารคดีท่องเที่ยว ภาษาตลาดใช้เฉพาะในสารคดีชีวประวัติแต่ไม่ใช้ในสารคดีท่องเที่ยว ภาษาสแลงใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่าสารคดีท่องเที่ยว ภาษาเฉพาะหมู่ใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่าสารคดีท่องเที่ยวและไม่มีการใช้ภาษาต่ำในสารคดีทั้งสองประเภท ส่วนศักดิ์ของคำในระดับภาษาไม่เป็นทางการ คือ ภาษาสุภาพที่พูดกันในชีวิตประจำวัน จะใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่า คำย่อที่ได้รับการยอมรับใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่าสารคดีท่องเที่ยว ส่วนนวนโวหารที่ไม่หยาบคายใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่าสารคดีท่องเที่ยว ภาษาที่สร้างความขบขัน ไม่เคร่งครัดใช้ในสารคดีท่องเที่ยวมากกว่าสารคดีชีวประวัติ ส่วนศักดิ์ของคำในระดับภาษาที่เป็นทางการ คือ คำและข้อความสุภาพหรือศัพท์วิชาการใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่า คำเต็มโดยเฉพาะคำนำหน้านาม ตำแหน่งหรือยศใช้ในสารคดีท่องเที่ยวมากกว่า ภาษาถิ่นใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่าสารคดีท่องเที่ยว ส่วนนวนโวหารที่ไม่แสดงอารมณ์และเป็นกลางใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่า และรูปประโยคสมบูรณ์ตามหลักไวยากรณ์โดยที่ไม่ได้ตัดให้สั้นลงจะใช้ในสารคดีชีวประวัติมากกว่าสารคดีท่องเที่ยว

วินิตา ปราบภัย บุญเลิศ วิวรรณ และสมเกียรติ รัชภมณี (๒๕๖๓) ได้ศึกษาการพรรณนาความที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ในสารคดีเชิงท่องเที่ยววิถีไทยในอนุสร อสท. ซึ่งตีพิมพ์ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 - 1 มกราคม พ.ศ. 2562 จำนวนบทความมีทั้งหมด 90 เรื่อง ผลการศึกษาพบกลวิธีการพรรณนาความที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน 4 รูปแบบ ได้แก่ 1. การพรรณนาภาพ ผู้วิจัยพบว่ามิกลวิธีการพรรณนาบุคคล การพรรณนาวัตถุสิ่งของ การพรรณนา สภาพแวดล้อมหรือสถานที่ และการพรรณนาพฤติกรรม เช่น พระสงฆ์ ผ้า สายฝน การเดินรำ เป็นต้น 2. การพรรณนาอารมณ์ผู้วิจัยพบว่ามิกลวิธีการพรรณนาด้วยอารมณ์ชื่นชม หัตถกรรม การพรรณนาด้วยอารมณ์ รักธรรมชาติและการพรรณนาด้วยอารมณ์เศร้าเสียใจในพระราชพิธีพระบรมศพ 3. การพรรณนาโดยใช้ ความเปรียบ ผู้วิจัยพบว่ามิกลวิธีการพรรณนาแบบอุปมา 4. การพรรณนาโดยใช้คำ ผู้วิจัยพบว่ามิกลวิธี การพรรณนาโดยใช้คำภาษาปาก การพรรณนาโดยใช้การซ้ำคำ การพรรณนาโดยใช้คำซ้ำ การพรรณนาโดยใช้คำสัมผัส และการพรรณนาโดยใช้คำซ้อน

๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ขัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ขันพบว่ามีวิตฤประสงค์ที่จะศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันเป็นหลัก โดยมีการศึกษาในวรรณกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งนวนิยาย ความเรียง การ์ตูน รวมถึงการสร้างอารมณ์ขันในรายการโทรทัศน์ หรือศึกษาการสร้างอารมณ์ขันของผู้เขียนแต่ละคน ดังเช่น

กนกวรรณ สุวรรณวิทย์ (๒๕๓๙) ได้ศึกษาอารมณ์ขันในงานวรรณกรรมของไมตรี ลิมปิชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการเขียนงานเพื่อสร้างอารมณ์ขันของไมตรี ลิมปิชาติทั้งงานประเภทบันเทิงคดีและสารคดี ผลการศึกษาการสร้างอารมณ์ขันในงานวรรณกรรมพบว่างานเขียนประเภทบันเทิงคดีพบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน ๓ ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษาและด้านกลวิธีในการประพันธ์ ด้านการสร้างอารมณ์ขันจากเนื้อหาพบ ๑๐ วิธี คือ การสร้างเรื่องเกินจริงใช้สิ่งที่เป็นเรื่องสมมติ การสร้างเรื่องในสิ่งที่ยังไม่เป็นจริง การสร้างเรื่องที่ยังไม่มีใครทำมาก่อน การสร้างเรื่องที่ไม่ควรนำมาเปิดเผย การสร้างเรื่องสัปดน การสร้างเรื่องเกี่ยวกับลักษณะรูปร่างคน การสร้างเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของคน การสร้างเรื่องที่ไม่สัมพันธ์กัน การสร้างเรื่องที่ก่อความเข้าใจผิด และการสร้างเรื่องล้อเลียนเสียดสีเหน็บแนม ด้านการสร้างอารมณ์ขันจากการใช้ภาษาพบ ๔ วิธี คือ การใช้เสียง การใช้คำและกลุ่มคำ การใช้สำนวนและการใช้ภาพพจน์ ด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในการประพันธ์พบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีการจบเรื่องแบบพลิกความคาดหมายมากที่สุด ด้านงานวรรณกรรมประเภทสารคดีพบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน ๒ ด้าน คือ การสร้างอารมณ์ขันจากเนื้อหาและการสร้างอารมณ์ขันจากภาษา การสร้างอารมณ์ขันจากเนื้อหาพบ ๕ วิธีคือ การสร้างเรื่องเกินจริงหรือสิ่งสมมุติ การสร้างเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ควรนำมาเปิดเผย การสร้างเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อน การสร้างเรื่องสัปดน และการสร้างเรื่องเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของตนเอง การสร้างอารมณ์ขันจากภาษาพบ ๔ วิธี คือ การใช้คำและกลุ่มคำ การใช้สำนวน การใช้ภาพพจน์ และการล้อภาษา

นวรรตน์ อนุสรณ์ศรีเจริญ (๒๕๔๓) ได้ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในบทกวีชิ้นจากนิตยสารชายหัวเราะรายสัปดาห์ ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ จำนวนทั้งสิ้น ๖๒๐ เรื่อง ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาที่ผู้เขียนบทกวีชิ้นนำมาเขียนมากที่สุด ได้แก่ เรื่องสังคมและวัฒนธรรม ลำดับรองลงมาคือเรื่องเบ็ดเตล็ด เรื่องเศรษฐกิจและเรื่องการเมือง ส่วนเนื้อหาที่เขียนน้อยที่สุดคือเรื่องเพศ ส่วนด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันพบว่าผู้เขียนจะใช้วิธีการล้อสังคมมากที่สุด รองลงมาคือการทำให้เรื่องจบแบบผิดความคาดหมาย การลวงให้คิด การใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ การบรรยายหรือการพรรณนาอย่างตรง ๆ การเสียดสี การกำหนดให้บุคคลในเรื่องตีประสบการณ์ผิด การสร้างเรื่องให้เกินจริง การทำให้เป็นเรื่องเพศ ส่วนกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันที่ใช้น้อยที่สุดคือการใช้สัญลักษณ์

บุญยธิดา ปัญญาไว (๒๕๔๔) ได้ศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในนวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการเขียนเพื่อสร้างอารมณ์ขันในนวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์ ด้านกลวิธีการสร้างเนื้อหา กลวิธีการสร้างตัวละครและกลวิธีการใช้ภาษา โดยศึกษาจากนวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์จำนวน ๑๐ เรื่อง ได้แก่เรื่องอุบัติเหตุ เรื่องพ่อปลาไหล เรื่องพ่อม่ายที่เด็ด เรื่องดาวเรือง เรื่องแต่งกับงาน เรื่องพ่อครัวหัวป่าก เรื่องเทพบุตรสุดแสน เรื่องเดชแม่ยาย เรื่องไอ้คุณผี และเรื่องบ๊ิกเสี่ย ผลการศึกษาพบว่าด้านเนื้อหา มีการสร้างเรื่องล้อเลียนเสียดสีเหน็บแนมในลักษณะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนักรบการเมือง ข้าราชการและบุคคลในสังคม

มากที่สุด รองลงมาคือการสร้างเรื่องเกินจริง การสร้างเรื่องสัปดนและการสร้างเรื่องล้อสังคมตามลำดับ กลวิธี การสร้างอารมณ์ขันจากตัวละคร พบว่านักเขียนสร้างตัวละครที่ให้อารมณ์ขันจากสิ่งที่เป็นองค์ประกอบ ได้แก่ เงื่อนไชทางเพศ คือ กำหนดให้ตัวละครชายเป็นฝ่ายให้อารมณ์ขันมากกว่าตัวละครฝ่ายหญิง ลักษณะอุปนิสัย คือ กำหนดให้ตัวละครมีนิสัยเจ้าชู้ กลักรรยา อารมณ์ดี รักสนุก ชอบเที่ยว ชอบดื่มสุรา ตระหนี่ อวดมั่งมีและ ตลกคะนอง บุคลิกภาพของตัวละคร กำหนดให้มีทั้งรูปร่างลักษณะดีและพิการทางร่างกาย ระดับสติปัญญา ของตัวละครมีทั้งเฉลียวฉลาดและโง่ ด้านกลวิธีการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขันพบ ๔ กลวิธี ได้แก่ การใช้เสียง การใช้คำ การใช้สำนวน และการใช้ภาพพจน์ ด้านการใช้เสียงพบการใช้เสียงสัมผัสสระ สัมผัสพยัญชนะ และ ใช้เสียงเพื่อล้อสำเนียงชาวต่างประเทศ ด้านการใช้คำพบการสร้างคำใหม่ การซ้ำคำ การกลับคำ การใช้คำ ภาษาต่างประเทศ ด้านการใช้สำนวนพบการใช้สำนวนเดิมและการเปลี่ยนสำนวนใหม่มา ด้านการใช้ภาพพจน์ พบการใช้ภาพพจน์แบบอุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน การกล่าวเกินจริงและการใช้สัญลักษณ์

สุดารัตน์ บัวศรี (๒๕๔๗) ได้ศึกษาลักษณะภาษาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันที่ปรากฏในนิตยสาร แพรวและนิตยสารชีวจิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาษาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันที่ใช้ในเรื่อง ขบขัน ผลการศึกษาพบว่า ด้านลักษณะภาษาที่ใช้ในเรื่องขำขันมี ๓ ลักษณะ คือ การใช้คำกลุ่มคำ การใช้ ประโยคและการใช้เครื่องหมาย ด้านการใช้คำหรือกลุ่มคำพบการใช้คำในระดับภาษาพูดมากที่สุด ด้านการใช้ ประโยคพบการใช้ประโยค ๓ ชนิด ได้แก่ ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง ประโยคบอกเล่า ด้านการใช้ เครื่องหมายพบว่าการใช้เครื่องหมายบางเครื่องหมายมีความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ด้านกลวิธี การสร้าง อารมณ์ขันพบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน ๒ วิธี คือ การสร้างจากเนื้อเรื่องและการสร้างจากภาษา สามารถ นำมาสรุปเป็นกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันได้ ๒๗ วิธี ได้แก่ การจบเรื่องแบบผิดความคาดหมาย การสร้างความ เข้าใจผิด การเสียดสี การเล่าเรื่องเกินความเป็นจริง การใช้ไหวพริบ การใช้ปมฉงนฉงาย การโต้ตอบ การใช้ ภาษากำกวม การใช้ถ้อยคำแฝงใน การใช้ตรรกวิทยาผิด ๆ การล้อเลียน การอาศัยความผิดพลาด การสร้าง จากเรื่องสัปดน การจบเรื่องโดยทิ้งท้ายให้คิด การใช้ปริศนาคำทาย การให้ตัวอย่างหรือวิธีการ การเสนอความ โง่เขลาของตัวละคร การพูดเปรียบเทียบ การเล่นคำ การเสนอความเชื่อและไร้เดียงสา การออกเสียงคล้ายคลึง กัน การอธิบายความหมาย การแปลภาษา การโอ้อวด การใช้กลลวง การสร้างความสับสนและการใช้ เหตุการณ์บังเอิญ

กนกพร แสนแก้ว (๒๕๔๘) ได้ศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของศศิวิมล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของศศิวิมล ๓ ด้านคือ ด้านเนื้อหาและแนวคิด ด้านกลวิธี การสร้างอารมณ์ขันและด้านการใช้ภาษา ผลการศึกษาพบว่าด้านเนื้อหาและแนวคิดที่ปรากฏในความเรียงมี ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม ด้านภาษาและศิลปะ ด้าน ค่านิยม ด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันพบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน ๕ กลวิธี ได้แก่ การล้อเลียนหรือเสียดสี การทำให้เป็นเรื่องเพศหรือเรื่องสัปดน การลวงให้คิดหรือพลิกความคาดหมายและการสร้างตัวละครที่บกพร่อง หรือผิดปกติ ด้านการใช้ภาษา ด้านการใช้คำพบการใช้คำซ้ำ คำซ้อน คำพ้อง คำต่างศักดิ์หรือคำที่ขาดความ กลมกลืน คำยืมภาษาอังกฤษ คำสแลง คำผวน ด้านการใช้สำนวนพบว่ามีการใช้สำนวนที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไป และด้านการใช้ภาพพจน์ พบว่ามีการใช้ภาพพจน์แบบอุปมา อุปลักษณ์และบุคลาธิษฐาน

วิภากร กล้าวิทย์กิจ (๒๕๔๘) ได้ศึกษาอารมณ์ขันในข้อความสั้นสำเร็จรูป โดยศึกษาในด้านการใช้คำ ความหมายและวิธีการสร้างอารมณ์ขัน เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสื่ออารมณ์ขันในข้อความสั้นสำเร็จรูปและเพื่อศึกษาภาพสะท้อนของสังคมจากอารมณ์ขันในข้อความสั้นสำเร็จรูป ผลการศึกษาพบว่า ในการการใช้คำ พบ การใช้คำ ๙ ประเภท คือ ๑) การใช้คำพ้อง ๒) การใช้คำเลียนเสียง ๓) การซ้ำคำ ๔) การใช้คำประสม ๕) การสร้างคำใหม่ ๖) การเปลี่ยนเสียงของคำ ๗) การใช้คำสแลง ๘) การใช้คำผวน ๙) การใช้คำระดับภาษาปาก ในด้านความหมาย พบการใช้ความหมาย ๓ ประเภท คือ ๑) ความหมายตรงตัว ๒) ความหมายนัยประหวัด และ ๓) ความหมายหลายนัย และในด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน พบทั้งหมด ๘ กลวิธีได้แก่ ๑) การทำให้เป็นเรื่องสัปดน ๒) การล้อเลียน ๓) การใช้สัญลักษณ์ ๔) การเล่นสำนวน ๕) การใช้คำถาม ๖) การใช้ภาพพจน์ ๗) การหักมุม และ ๘) การใช้คำคล้องจอง

จิรศุภา ปล่องทอง (๒๕๕๐) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาลักษณะภาษาสื่ออารมณ์ขันของการ์ตูนขำขายหัวเราะและมหาสนุก” เพื่อศึกษากลวิธีในการใช้ภาษาสื่ออารมณ์ขันและศึกษาบริบทในการสื่อสารในภาษาสื่ออารมณ์ขัน พบว่ากลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่ออารมณ์ขันของการ์ตูนขำขายหัวเราะและมหาสนุกมีทั้งหมด ๙ วิธี ได้แก่ การเล่นคำ ปริศนาคำทาย การเขียนเสียดสี การขยายความเกินความจริง คำจำกัดความ การอุปมา การหักมุมด้วยคำพูด การบ่งชี้โดยนัยและกลวิธีแบบผสม ส่วนการตั้งชื่อเรื่อง การตั้งชื่อตัวละครและนามปากกา เป็นเพียงส่วนประกอบในการช่วยสร้างอารมณ์ขันให้เกิดขึ้นเท่านั้น ไม่ได้สร้างความขบขันจากความหมายในตัว ของภาษาโดยตรง

ญาดา ชาญบัญญัติ (๒๕๕๑) ได้ศึกษาเรื่อง กลวิธีการใช้ภาษาในงานเขียนอารมณ์ขันของเกตุเสพย์สวัสดิ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขันและศึกษาความหมายที่แฝงอยู่ในกลวิธีการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขัน ผลการศึกษาพบว่าเกตุเสพย์สวัสดิ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยาใช้กลวิธีการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขัน ๑๔ กลวิธี โดยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มได้แก่ ๑) กลวิธีทางศัพท์ ได้แก่ กลวิธีการใช้คำเลียนเสียง กลวิธีการใช้คำรุนแรง กลวิธีการเล่นคำ กลวิธีการใช้คำต่างประเทศ กลวิธีการสร้างคำใหม่ กลวิธีการตัดคำ ๒) กลวิธีทางปริศนและวจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ กลวิธีเสียดสีประชดประชัน กลวิธีการสร้างเรื่องให้เกินจริง กลวิธีการตั้งสมญานามให้กับบุคคล กลวิธีการใช้ภาษาแสดงภาพพจน์ กลวิธีความไม่เข้ากัน กลวิธีการทำให้เป็นเรื่องสัปดน กลวิธีการพาให้หลงทาง กลวิธีการล้อเลียน นอกจากนี้ยังพบกลวิธีเพิ่มเติมอีก 4 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการใช้คำสแลง กลวิธีการชมและตำหนิตนเอง กลวิธีการสื่อสารกับผู้อ่าน และกลวิธีการใช้สำนวนสุภาพ โดยกลวิธีที่พบส่วนใหญ่เป็นกลวิธีทางปริศนและวจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกลวิธีที่ต้องมีการวิเคราะห์ความหมายแฝงโดยอาศัยบริบทและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

หนึ่งฤทัย ขวณะลิขิต, รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอมและวรวรรณา เพ็ชรกิจ ได้ศึกษาเรื่อง อารมณ์ขันในข้อความทำยรถ: เสน่ห์ทางภาษาที่ไม่ควรมองข้าม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่สร้างอารมณ์ขันในข้อความทำยรถ จำนวน ๔๐๐ ข้อความ ผลการศึกษาพบว่าข้อความทำยรถประเภทขบขันใช้กลวิธีทางภาษาสร้างอารมณ์ขันทั้งสิ้น ๗ วิธี ได้แก่ กลวิธีการล้อเลียน กลวิธีการใช้เหตุผลผิดแบบ กลวิธีการทำให้เรื่องจบแบบผิดความคาดหมาย กลวิธีการบ่งชี้โดยนัย กลวิธีการใช้คำกำกวม กลวิธีการเสียดสี และกลวิธีผสม

ธีรยุทธ์ เกณบุตร (๒๕๕๕) ศึกษาเรื่อง การใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขันในการ์ตูนล้อการเมืองไทย เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขันในการ์ตูนล้อการเมืองไทยและบริบทที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขันในการ์ตูนล้อการเมืองไทย ผลการศึกษาพบว่า มีปรากฏทั้งสิ้น ๑๗ กลวิธีแบ่งเป็น ๑) กลวิธีทางศัพท์ ได้แก่ การเล่นคำ การใช้คำย่อ การใช้อักษรย่อ การใช้คำต้องห้าม การใช้คำเลียนเสียง การใช้คำต่างประเทศ และการใช้คำสแลง ๒) กลวิธีการใช้ภาษาทางปริศนาเกี่ยวกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ การกล่าวเกินจริง การใช้สำนวนสุภาษิต การทำให้เป็นเรื่องสัปดน การเล่นกับความกำกวมทางภาษา การใช้อุปลักษณ์แบบแหวกแนว ขนบนิยม การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน และการใช้ถ้อยคำตั้งสมญานามให้กับบุคคลแบบแหวกขนบนิยม ๓) กลวิธีการใช้ภาษาทางเนื้อหา ได้แก่ การหักมุม การล้อคำพูดนักรการเมือง และการผูกเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับโดยตรงเข้าด้วยกัน ส่วนบริบทที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขันพบว่ามี ๖ บริบท ได้แก่ บุคลิกส่วนตัวหรือลักษณะทางกายภาพของนักรการเมือง นิสัยหรือพฤติกรรมของนักรการเมือง นิสัยหรือพฤติกรรมของข้าราชการประจำ การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เหตุการณ์หรือประเด็นสำคัญทางการเมือง และเหตุการณ์หรือประเด็นสำคัญทางสังคม

ศศิวิมล สงวนพงษ์ (๒๕๖๓) ได้ศึกษาอารมณ์ขันในรายการเทยเทียวไทย โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ขัน ในรายการ “เทยเทียวไทย” โดยคัดเลือกเฉพาะตอนที่มีการแข่งขัน “Wanna be contest ๒๐๑๘” จำนวนทั้งหมด ๑๓ ตอน ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันได้ทั้งหมด จำนวน ๓๒๓ ครั้ง โดยกลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันด้านการใช้เสียงและการใช้ คำ เพื่อสร้างอารมณ์ขันพบทั้งหมด ๗๖ ครั้ง สามารถแบ่งได้ดังนี้ ๑) การใช้เสียงสัมผัส พบ ๖ ครั้ง, ๒) การใช้สำเนียงภาษาต่างประเทศ พบ ๓ ครั้ง, ๓) การเพี้ยนเสียง พบ ๒๓ ครั้ง, ๔) การปนภาษา พบ ๓ ครั้ง, ๕) การใช้คำพ้อง พบ ๑๗ ครั้ง, ๖) การใช้คำพวน พบ ๑๐ ครั้ง, ๗) การใช้คำภาษาถิ่น พบ ๑๓ ครั้ง และ ๘) การใช้คำสองแง่สองง่าม พบ ๑ ครั้ง ซึ่งกลวิธีที่พบมากที่สุดในด้านการใช้ภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ขัน คือ การเพี้ยนเสียง และกลวิธีดังกล่าวยังสอดคล้องกับทฤษฎีความอ่อนคลายมากที่สุด ส่วนกลวิธีการสร้างเนื้อหาเพื่อสร้างอารมณ์ขันพบทั้งหมด ๒๔๗ ครั้ง สามารถแบ่งได้ดังนี้ ๑) การสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสีพบ ๑๐ ครั้ง, ๒) การสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องสัปดน พบ ๔๔ ครั้ง, ๓) การสร้างเนื้อหาเพื่อล้อเลียน พบ ๑๖๙ ครั้ง และ ๔) การสร้างเนื้อหาเพื่อการประชดประชันและเหน็บแนม พบ ๑๙ ครั้ง ซึ่งกลวิธีที่พบมากที่สุดใน กลวิธีการสร้างเนื้อหาเพื่อสร้างอารมณ์ขัน คือ การสร้างเนื้อหาเพื่อล้อเลียน และกลวิธีดังกล่าวยังสอดคล้องกับทฤษฎีความอ่อนคลายมากที่สุด จะเห็นได้ว่าภาษาเป็นเครื่องมือในการสร้างเนื้อหามาสร้างอารมณ์ขัน

สุทธภา อินทรศิลป์ (๒๕๖๔) ได้ศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในงานเขียนของปินดา โปสยะ จำนวน ๕ เล่ม ได้แก่ เรื่องว่าวุ่น อธิบาย... กว่าจะถึง(ท่า)พระจันทร์ กาลครั้งหนึ่งนานมา กับแกล้มเอาไหนและบานไม่รู้โรย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาด้วยแนวคิดทฤษฎีการสร้างอารมณ์ขัน ผลการศึกษาพบว่าปินดา โปสยะใช้กลวิธีทางภาษาสร้างอารมณ์ขันทั้งสิ้น ๑๑ วิธี ได้แก่ กลวิธียั่วล้อ กลวิธีความไม่เข้ากัน กลวิธีการสร้างเรื่องให้เกินจริง กลวิธีการใช้ภาษา กลวิธีการทำให้เรื่องผิดความคาดหมาย กลวิธีสร้างลักษณะหรือขนาดที่แปลกและแตกต่างไปจากความเป็นจริง กลวิธีล้อเลียนวรรณคดี กลวิธีการกระทำซ้ำจากกลวิธีการใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ กลวิธีทำให้เป็นเรื่องสัปดนและกลวิธีความเหนือกว่าและต่ำกว่า

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นพบว่างานวิจัยที่ศึกษาศาสตรคดีท่องเที่ยวจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาการใช้ภาษาในการเขียน หรือกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา แนวคิดของผู้เขียนแต่ไม่ปรากฏการศึกษาถึงกลวิธีหรือการใช้ภาษาในการสร้างอารมณ์ชั้น และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องอารมณ์ชั้นพบว่ามุ่งเน้นศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นที่ปรากฏในงานเขียนประเภทบันเทิงคดีเป็นหลักทั้งในนวนิยาย การ์ตูน แต่ไม่พบการศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยว ในส่วนงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาวเคราะห์ในด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นและการใช้ภาษาในการสร้างอารมณ์ชั้นที่ปรากฏในงานเขียนประเภทสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา เพราะจะทำให้เข้าใจถึงแนวทางในการสร้างอารมณ์ชั้นในงานเขียนประเภทสารคดี ซึ่งเป็นข้อมูลความรู้อันจะสร้างประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ หรือเป็นแนวทางในการสร้างงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวให้แก่ผู้อ่าน

บทที่ ๓

กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล

สารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล เป็นงานเขียนที่นอกจากจะมีเนื้อหาที่บันทึกเรื่องราวการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต อาหารการกิน และสภาพบ้านเมืองของแต่ละประเทศที่ผู้เขียนเดินทางไปแล้ว ยังมีความโดดเด่นอีกประการหนึ่งคือ การแทรกอารมณ์ชั้นในในงานเขียนอย่างสม่ำเสมอจึงสร้างอรรถรสและความสนุกสนานให้แก่ผู้อ่านได้อย่างดี จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวทั้ง ๔ เรื่องจำนวน ๗ วิธี ได้แก่

- ๓.๑ กลวิธีการสร้างเรื่องเกินจริง
- ๓.๒ กลวิธีการเสียดสี
- ๓.๓ กลวิธีการใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ
- ๓.๔ กลวิธีการใช้สัญลักษณ์
- ๓.๕ กลวิธีการทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมาย
- ๓.๖ กลวิธีการล้อเลียนบุคคลหรือสังคม
- ๓.๗ กลวิธีการบรรยายหรือพรรณนาอย่างตรง ๆ

๓.๑ กลวิธีการสร้างเรื่องเกินจริง

การสร้างเรื่องเกินจริงเป็นวิธีการทำให้เรื่องที่กล่าวถึงนั้นดูเป็นเรื่องเหลือเชื่อ ไม่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มักจะเกิดจากจินตนาการหรืออารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนหรือบางครั้งผู้เขียนจะเขียนแซวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงให้ดูยิ่งใหญ่เหลือเชื่อจากการกระทำที่เกิดขึ้นจริงหลายเท่า (สุทธภา อินทรศิลป์, ๒๕๖๔, หน้า ๓๓๗) ซึ่งกลวิธีการสร้างเรื่องให้เกินจริงนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ชั้นในจากสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ของเรื่องที่คุณเขียนนำเสนอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“การมาเยือนเมืองนอก นอกจากจะทำให้ประสาทของเราตื่นตัวตลอดเวลา และยังได้รับการปฐมนิเทศจากกูรูผิงยังทำให้ประสาทตื่นตัวเหมือนหนูตะเภาโดยฉิยาม้าเข้าเส้นวิ่งตะกุยกงล้อด้วยความหวาดระแวงทุกคนที่อยู่รอบ ๆ

แชมป์ ผม และแบงค์ ต่างเอาระเป่าเป่าสะพายไว้ข้างหน้ากลัวจะโดนตบกระเป่า

เดินยังไม่ค่อยกล้าแกว่งมือ...ต้องเอามาโอบกระเป่าไว้อีกที

กลัวโดนคนวิ่งมากระชากมือขาด แล้ววิ่งหายไป...

ขณะที่เดินอยู่ก็รู้สึกว่าคุณเงินรอบตัวดูไม่เป็นมิตร แถมยังดูเป็นอันตรายอีกต่างหาก แบบว่าทุกคนสามารถวิ่งเข้ากระชากกระเป่าแล้วใช้วิชาตัวเบาเหยียบคอมไฟและควบแพนด้าหนีหายไปได้ทันทีทันควัน ...”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๐๐๗)

ตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนได้บรรยายถึงการเดินทางในประเทศจีนและได้เล่าถึงความรู้สึกที่ได้พบกับคนจีนว่าคนจีนนั้นดูไม่เป็นมิตรและผู้เขียนเกิดความระแวงว่าคนจีนที่ได้พบเจอนั้นอาจจะเป็นมิชชันนารีที่เข้ามาวิงวอนชิงทรัพย์สินจากนักท่องเที่ยว ด้วยการ “กระซอกมือจนขาด” แล้ว “ใช้วิชาตัวเบาเหยียบโคมไฟ” “ควบหมี่แพนด้าหนีหายไป” เพราะผู้เขียนเคยฟังคนอื่นเล่าประสบการณ์การมาเที่ยวประเทศจีนแล้วเตือนว่าต้องระวังเรื่องใดบ้าง ซึ่งข้อความดังกล่าวนั้นเป็นการสร้างเรื่องที่เกินจากความเป็นจริง เพราะการกระซอกมือจนขาดนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลย หรือการใช้วิชาตัวเบาเหยียบโคมไฟนั้นก็ก็เป็นไปไม่ได้ เพราะคนมีน้ำหนักมากแต่โคมไฟมีน้ำหนักเบา เมื่อคนเหยียบลงไปก็โคมไฟ ถึงแม้จะได้รับการฝึกวิชาตัวเบา ก็จะต้องตกลงมาอย่างแน่นนอน แม้แต่หมี่แพนด้าก็เป็นสัตว์ที่มีน้ำหนักมาก เชื่องช้า ก็ไม่สามารถที่จะวิ่งหนีหายไปอย่างรวดเร็วในทันทีได้ ข้อความดังกล่าวนี้จึงเป็นการสร้างเรื่องที่เกินเกินไปจากความเป็นจริง ไม่สามารถเป็นไปได้อย่างแน่นอนแต่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและเกิดความขบขันตามมา

ตัวอย่างที่ ๒

“รถยนต์ในอย่างกึ่งจึงเหมือนหุ่นยนต์ตัวโกงดีเซปติคอนใน ทรานส์ฟอร์มเมอร์ส จริง ๆ เพราะเก่ามาก โทรมมาก โดยเฉพาะแท็กที่บางคันเก่าจนต้องใช้เชือกผูกประตู ขึ้นแท็กที่พม่าอย่าหวังว่าจะได้แอร์เลย ไม่เปิดแอร์เพราะประหยัดน้ำมันหรือ? เปล่า ไม่มีกระจกให้ปิดซะ แล้วถึงจะมีแอร์และปิดกระจกได้แต่ดูสภาพรถและสภาพแอร์แล้ว อืม มันจะพ่นอะไรออกมาวะ หนาวกับทนควันรถต่อไปดีกว่า

รถเมลล์ไม่ต้องพูดถึง แค่อีซีก็รู้แล้วว่ามันโบราณระดับสงครามโลกครั้งที่สอง มึงวิ่งได้ด้วยน้ำมันและปาฏิหาริย์ชัด ๆ”

(โยดาบายบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๗๒)

ตัวอย่างดังกล่าวกล่าวถึงรถสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นรถแท็กซี่ในเมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า (ในขณะนั้น) ว่าเป็นรถที่เก่าและทรุดโทรมมาก ถึงขนาดที่ต้องใช้เชือกผูกประตูเพื่อให้ประตูสามารถปิดได้ หรือกระจกที่ปิดไม่ได้ทำให้ไม่สามารถเปิดแอร์ได้ รวมถึงรถเมลล์ที่สภาพเก่ามากจนผู้เขียนเปรียบว่าเป็นรถที่มีมาตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง และยังคงกล่าวที่รถแท็กซี่และรถเมลล์ของเมืองย่างกุ้ง “วิ่งได้เพราะน้ำมัน” และปาฏิหาริย์ซึ่งเป็นการกล่าวที่เกินจริง ไม่สามารถเป็นไปได้ที่รถยนต์จะวิ่งได้ด้วยน้ำมันแต่ก็สร้างความขบขันให้แก่ผู้อ่าน

ตัวอย่างที่ ๓

“ปกติมยุรีเป็นคนเดินช้อปปิ้งนานมากกกก คือถ้าเวลาเป็นทรัพย์ากรธรรมชาติทั้งหมดไปเหมือนโอโซน มันใจเลยว่ามยุรีจะต้องโดนสหประชาชาติออกตามล่า เพราะใช้เวลาในการช้อปปิ้งเปลืองมาก แล้วยิ่งปล่อยให้เดินร้านมือสองสุดหรูแบบนี้อย่างต่ำก็ครึ่งวัน หรือไม่ก็ดำรงชีวิตอยู่ในร้านได้สักหนึ่งสัปดาห์โดยไม่กินอะไร

(มิชชันกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๒๔๓)

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนได้เล่าถึงภรรยาที่ใช้เวลาในการเลือกซื้อของนานมาก และหากเป็นร้านที่ชื่นชอบมากอย่างร้านขายของแบรนด์เนมมือสองก็จะยิ่งใช้เวลานานมากกว่าปกติ อาจจะใช้เวลาถึงครึ่งวันเป็นอย่างน้อยหรืออาจจะ “ใช้ชีวิตอยู่ในร้านดังกล่าวได้นานถึงหนึ่งสัปดาห์โดยไม่รับประทานอาหารเลย”

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

เพราะความชื่นชอบจนลืมความหวง อีกทั้งยังกล่าวถึงการซื้อของของภรรยาว่าใช้เวลานานขนาดไหนด้วยการเปรียบเทียบให้เห็นว่าถ้าเวลาเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีวันหมดเพราะมนุษย์ใช้กันอย่างสิ้นเปลืองภรรยาของเขาจะต้องถูกสหประชาชาติออกติดตามหาอย่างแน่นอน ซึ่งเป็นการกล่าวที่เกินจริงแต่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจน

ตัวอย่างที่ ๔

“ ตั้งแต่กลับมาจากไปญี่ปุ่นครั้งที่แล้ว มีอาการลงแดงอย่างเห็นได้ชัด เห็นคนโพสตรูปแท็กโลเคชั่นว่าอยู่ญี่ปุ่นก็หายใจติดขัด ครั้นเนื้อครั้นตัว ยิ่งพอมีการประกาศยกเลิกวีซ่า บรรดาคนไทยก็ไปโอซาก้า (Osaka) กันง่ายเหมือนนั่งรถทัวร์ไปราชนบุรี ไปโตเกียว (Tokyo) กันก็เหมือนขับรถไปกินไก่ย่างแถวบางแสน ยิ่งเห็นก็ยิ่งอิจฉา จนอยากกระโดดลงทะเลและว่ายน้ำไปญี่ปุ่นเดี๋ยวนั้น!”

(มิชชั่นกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๑๖)

ตัวอย่างนี้กล่าวถึงตัวของผู้เขียนที่ชื่นชอบประเทศญี่ปุ่นมากหลังจากที่ได้ไปเที่ยวมาแล้วครั้งหนึ่งและอยากกลับไปใหม่อีกครั้งจนเกิดอาการลงแดง ทุนทวาย หายใจไม่สะดวก ครั้นเนื้อครั้นตัว ซึ่งปกติแล้วอาการลงแดงมักจะเกิดขึ้นกับคนที่ติดยาเสพติดเป็นหลัก ไม่ได้เกิดขึ้นกับคนที่อยากเดินทางท่องเที่ยว จึงเป็นการกล่าวที่เกินไปจากความเป็นจริง แต่ก็เป็นการเน้นย้ำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความต้องการที่จะไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นว่ามีมากเพียงใดจนเกิดความขบขันจากการกล่าวเกินจริงนั้น นอกจากนี้ยังกล่าวถึงคนไทยที่ชอบเดินทางไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นว่า พอประเทศญี่ปุ่นประกาศยกเลิกการทำวีซ่าสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยก็ยิ่งทำให้คนไทยเดินทางไปเที่ยวญี่ปุ่นได้ง่ายและสะดวกสบายยิ่งขึ้นเหมือนกับไปต่างจังหวัด นักท่องเที่ยวชาวไทยจึงไปกันเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้เขียนรู้สึกอิจฉาคนที่ได้ไปจนอยากจะทำว่ายน้ำไปประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้จึงเป็นการกล่าวเกินจริง

๓.๒ กลวิธีการเสียดสี

กลวิธีการเสียดสี เป็นการกล่าวประชดประชัน หรือกระทบกระเทียบเหน็บแนม บุคคลหรือเหตุการณ์เพื่อชี้หรือแสดงให้เห็นถึงข้อผิดพลาดที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ เช่น การเมือง กฎหมาย คุณธรรม จริยธรรมที่มีผลเสียหายต่อสังคมส่วนรวม (หนึ่งฤทัย ชวนะลิขิกรและคณะ, ๒๕๕๔, หน้า ๗๕) ในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลมีการใช้กลวิธีการเสียดสี ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“...นั้นยังไม่มาโมโหเท่าคอนโดที่ประกาศตัวว่าอยู่ใกล้รถไฟฟ้าสายสีม่วงเขียวฟ้าชมพูในตำนานที่มีกำหนดจะ “เริ่ม” สร้างภายในชาตินี้ หากประเทศเราไม่เปลี่ยนรัฐบาลทุก ๆ หนึ่งปี

ผมเคยไปดูคอนโดที่ “ใกล้” รถไฟฟ้าแห่งหนึ่ง...พอมึง! คงจะต้องเดินเป็นลาเป็นล่อแหละกว่าจะถึง มึงเอาหน่วยมาตรวัดระยะทางของมึงเผ่าไหนมาใช้วัดเธอครับ นั่งรถแท็กซี่ยังปาเข้าไปตั้งสี่สิบบาทแล้ว

ส่วนคอนโดที่อยู่ใกล้รถไฟฟ้าจริง ๆ แบบตดยังไม่ทันหายอุ่นก็เหยียบบันไดเลื่อนรถไฟฟ้าแล้วนั้นเนี่ย แค่ว่าดาวน์คอนโดก็สามารถไปซื้อที่ต่างจังหวัด สร้างวังขนาดเล็ก ๆ ได้หลังนึงแล้วแหละ”

(ชะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเงา, ๒๕๕๔, หน้า๒๗)

404208

152.4
๕149ก

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนนำเอาการโฆษณาขายคอนโดมิเนียมต่าง ๆ มาเสียดสีว่าทุกแห่งจะนิยมเขียนข้อความที่เป็นจุดขายว่าคอนโดมิเนียมแห่งนั้นอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟฟ้าสายต่าง ๆ ทำให้การเดินทางสะดวกสบาย ซึ่งสายรถไฟจะแบ่งตามพื้นที่หรือโซนต่าง ๆ ออกเป็นแต่ละสี ส่วนจะมีกำหนดสร้างเวลาไหนยังไม่แน่ชัด อีกทั้งการเมืองในประเทศไทยเองก็ยังไม่เสถียรภาพมากนัก เพราะเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง เมื่อรัฐบาลใหม่เข้ามาบริหารประเทศก็ต้องมาเริ่มทบทวนโครงการกันใหม่หรืออาจจะเปลี่ยนนโยบายทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง ผู้เขียนจึงเสียดสีว่าเป็นสายรถไฟในตำนานที่อาจจะสร้างได้ในชาตินี้หากไม่เปลี่ยนรัฐบาลทุก ๆ ปี

นอกจากนี้ยังเสียดสีข้อความที่คอนโดมิเนียมโฆษณาว่า “ใกล้” แต่ในระยะทางจริงนั้นอยู่ไกลจากสถานีรถไฟฟ้ามาก ผู้เขียนจึงตั้งคำถามว่าใช้มาตรวัดระยะแบบไหนจึงกล่าวว่าใกล้และที่กล่าวถึงมาตรวัดระยะทางของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งเนื่องจากเรามากได้ยินคำเปรียบที่ว่า “กิโลแก้ว” หรือ “แป็บแก้ว” ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ม้งหรือม้งพูดเดินแป็บเดียว แต่ความจริงแล้วเดินไกลมาก หากเพราะกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้เดินเก่งจึงใช้เวลาไม่นาน อีกทั้งผู้เขียนยังกล่าวถึงราคาของคอนโดมิเนียมที่อยู่ใกล้กับสถานีรถไฟฟ้าจริง ๆ ไม่หลอกลวงลูกค้าว่าราคาสูงมาก เพียงแค่ราคาตาวนก็สูงถึงขนาดไปซื้อที่ต่างจังหวัดและสร้างบ้านขนาดใหญ่เทียบเท่ากับวังได้เลยทีเดียว

๓.๓ กลวิธีการใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ

ตรรกวิทยาคือการคิดหาเหตุผลด้วยวิธีการโดยใช้หลักเกณฑ์อย่างมีระบบเพื่อแสดงถึงความคิดหรือความจริงที่ปรากฏ การใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ จึงเป็นการให้เหตุผลที่ไม่เป็นไปตามความเป็นจริง ดังที่หนึ่งฤทัย ขวณะลิขิต, รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอมและวรวรรณา เพ็ชรกิจ (๒๕๕๔) กล่าวว่า เป็นวิธีการสร้างเรื่องให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขึ้นด้วยการสร้างสมมติฐานและการให้เหตุผลที่ผิดไปจากตรรกะในโลกของความเป็นจริง สอดคล้องกับสุทธภา อินทรศิลป์ (๒๕๖๔, หน้า ๓๓๙) ที่กล่าวว่าเป็นการเล่าเรื่องโดยใช้เหตุผลแบบผิด ๆ ซึ่งเรื่องที่เล่านี้จะต้องเป็นเรื่องที่ผู้อ่านรู้จักเหตุผลที่ถูกต้องอยู่แล้ว เมื่อผู้อ่านเข้าใจเหตุผลที่ถูกต้อง ก็จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ซับซ้อน การใช้กลวิธีแบบนี้เป็นอีกหนึ่งกลวิธีที่วิชัย มาตกุลใช้สร้างอารมณ์ขึ้นในงานเขียนประเภทสารคดีท่องเที่ยว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“... ในใจนึกภาพไปไกลว่าต้องโดนลากเข้าห้องเย็น ๆ เหล็ก ๆ สีดำ มีแก๊ง ตม. จีนรมใส่คำถามเป็นภาษาจีน พอฟังไม่รู้เรื่อง วิชัยโดนซ้อม กระบองสองท่อน วิชัยโดนซ้อม กระบองสองท่อน วิชัยขึ้นศาล วิชัยเข้าคุก วิชัยหมวดเพิ่ม มีแบงค์และแชมป์พร้อมลูกเมียมาเยี่ยม “ลืมห่าปีแล้วสินะพี่ ที่ติดคุกมา...”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๐๐)

ตัวอย่างดังกล่าวเป็นการเล่าถึงการเดินทางเข้าประเทศจีน เมื่อต้องผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) แล้วผู้เขียนถูกเรียกตัวไปสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ผู้เขียนจึงจินตนาการไปเองว่าอาจจะต้องถูกทำร้ายร่างกาย ถูกส่งตัวขึ้นศาลและอาจต้องติดคุกอยู่ที่ประเทศจีนเป็นระยะเวลานาน จนเพื่อน ๆ ที่เดินทางมาด้วยกันต่างมีภรรยาและมีบุตรกันไปทุกคนแล้ว ซึ่งความคิดของผู้เขียนที่จินตนาการไปเองนั้นจัด

ว่าเป็นตรรกวิทยาที่ผิดไปจากหลักความเป็นจริง ขาดความสมเหตุสมผลในทางปฏิบัติ เพราะหากเราไม่ได้ทำสิ่งใดที่ผิดกฎหมายเราก็จะไม่พบเจอกับเหตุการณ์ที่ผู้เขียนจินตนาการแน่นอน จึงเป็นการเล่าเรื่องโดยใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ

ตัวอย่างที่ ๒

“...เรื่องบันเทิงของวันนี้คือการขอبيبเตรให้อา ซึ่งขอบอกว่ามันมากครับ เหมือนหนูน้อยอลิซในดินแดนออกซ์ที่การพูดจาหยาบคายเท่ากับการพูดจาไพเราะ บิบเตรเหี้ยแค่ไหนก็ไม่มีใครหันมามองค้อนแหลม ความหยาบคายมันช่างรื่นรมย์จริง ๆ”

(โยดาบอบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๗๕)

ตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนได้เล่าเรื่องราวการจราจรในเมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า (เวลาในขณะนั้น) หรือเมียนมาร์ในปัจจุบันว่ามีความวุ่นวายอย่างยิ่ง ผู้ใช้รถใช้ถนนต่างบิบเตรรถยนต์ใส่กันอย่างไม่เกรงใจใคร จนผู้เขียนนำไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในวรรณกรรมเรื่อง อลิซในแดนมหัศจรรย์ แต่ข้อดีคือไม่มีใครโกรธหรือทำร้ายกันด้วยความไม่พอใจ ทุกคนต่างยอมรับในการกระทำดังกล่าวนี้ได้ว่าการบิบเตรไม่ใช่การตำหนิการขับรถของคนอื่นแต่เป็นเพียงการเตือนให้ระมัดระวัง ผู้เขียนจึงกล่าวว่าการบิบเตรรถยนต์ใส่รถคันอื่นโดยไม่มีใครว่าอะไรนั้นเป็นความสนุกสนาน รื่นรมย์อย่างมาก ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้เป็นหลักตรรกวิทยาที่ผิด ถึงแม้จะไม่มีใครมาตำหนิหรือโกรธเราแต่เราก็ไม่ควรคิดว่าการกระทำแบบนี้เป็นความสนุก เราควรจะบิบเตรเมื่อจำเป็นเพื่อเตือนให้บุคคลอื่นที่ขับซึ่งรถยนต์ระมัดระวัง ไม่ใช่บิบเตรเพื่อความสนุก ในหลักการที่ควรจะเป็นแล้วความหยาบคายจึงไม่ใช่สิ่งที่เราควรรื่นรมย์แต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ ๓

“...แต่ตัวนี้เก็บได้นานโดยไม่เน่าไม่บูด และไม่ต้องแช่แข็ง ถึงกรกฎาคมปีหน้า!!! แค่นั้นยังไม่พอ มันยังสามารถเปลี่ยนไอออนถ่ายให้คนอื่นได้อีกด้วย โอ้ว พระเจ้าซอส”

(ซาอะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๒๒)

ตัวอย่างดังกล่าวเป็นการใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ เนื่องจากผู้เขียนเล่าถึงบัตรโดยสารหรือตั๋วเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นที่ผู้เขียนซื้อมาจากการออกจากร้านจำหน่ายบัตรของสายการบินแห่งหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนซื้อมาในราคาไม่แพงและสามารถเก็บไว้ได้นาน จะเดินทางช่วงเวลาใดก็ได้ ผู้เขียนจึงบรรยายว่าตั๋วเดินทางเก็บได้โดยไม่เน่าไม่บูดและไม่ต้องแช่แข็ง ซึ่งความเป็นจริงนั้นบัตรโดยสารเป็นเพียงกระดาษ ไม่ใช่อาหารสดที่ต้องเก็บไว้ในตู้เย็นหรือตู้แช่ ไม่อย่างนั้นจะเน่าเสียหายได้ แต่กระดาษนั้นไม่เน่าเสียอยู่แล้วจึงเป็นสร้างตรรกวิทยาแบบผิด ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขัน

๓.๔ กลวิธีการใช้สัญลักษณ์

สัญลักษณ์เป็นสิ่งที่ผู้เขียนกำหนดขึ้นเพื่อให้หมายความแทนอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนต้องการกล่าวถึง ไม่ได้กล่าวถึงอย่างตรงไปตรงมา ผู้อ่านจะต้องตีความเพื่อให้เข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อถึงอย่างแท้จริง เมื่อผู้อ่านเข้าใจความหมายแล้วจึงเกิดความขบขันในเรื่องที่ผู้เขียนนำเสนอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“...ดูเหมือนอีตัวที่ว่าน้ำมันจะอสรพิษไม่ใช่เล่น เพราะนอกจากราคาจะถูกแล้ว ซ็อดตอนนี้ยังสามารถบินวันไหนก็ได้...ไม่ใช่ภายในวันสองวันหรือสัปดาห์นี้สัปดาห์หน้า”

(ซาอะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๒๒)

การใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏในตัวอย่างนี้คือ การใช้คำว่า อสรพิษ หรือสัตว์ที่มีพิษในเขี้ยว ซึ่งเรามักจะหมายถึงงูพิษ มาเป็นสัญลักษณ์แทนบัตรโดยสารเครื่องบินไปประเทศญี่ปุ่นว่าสามารถทำร้าย หรือทำอันตรายให้แก่เราได้ เนื่องจากเมื่อเราถูกงูพิษกัด พิษของงูจะส่งผลกระทบต่อระบบต่าง ๆ ในร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นระบบประสาท ระบบกล้ามเนื้อ ทำให้เราจะเกิดอาการต่าง ๆ ตามมา เช่น ตามัว ลึนแกร็ง อาเจียนหรืออาจเสียชีวิตได้ เช่นเดียวกับบัตรโดยสารที่มีราคาไม่แพงและมีโปรแกรมชั้นที่ดีหลายอย่างทำให้เรากระวนกระวายใจ หุนหุนวาย ไม่เป็นสุขด้วยความอยากซื้อบัตรโดยสารนี้ให้ได้เหมือนกับถูกงูพิษกัด

ตัวอย่างที่ ๒

“เกอิชาคือ อาชีพอ่าแก่อาชีพหนึ่งของญี่ปุ่น เป็นนางรำผู้ให้ความบันเทิง อาจจะรำพัด เล่นดนตรี ร้องเพลง หรืออาจจะเป็นคู่สนทนาด้วย (ลองคิดดูนะครับว่าในสมัยที่เทศหญิงยังไม่ได้จัดอยู่ในระดับเดียวกับผู้ชาย การเป็นเกอิชาจะต้องมีไหวพริบในการเอาตัวรอดมากขนาดไหน เพราะจะต้องเป็นผู้หญิงงามคนเดียวในหมู่กระถางเปลี่ยวทั้งคู่) การจะเป็นเกอิชานั้นต้องได้รับการฝึกที่ถูกต้อง และไม่ได้เป็นกันง่าย ๆ...”

(ซาอะ อาโออิ, ๒๕๕๔, หน้า ๒๑๔)

ตัวอย่างข้างต้นมีการใช้สัญลักษณ์ ได้แก่ คำว่า กระถางเปลี่ยว หมายถึง ผู้ชายที่มาเที่ยวหาความบันเทิงจากเหล่าเกอิชา ในตัวอย่างนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงผู้หญิงที่ทำอาชีพเกอิชาที่ต้องให้ความบันเทิงแก่ผู้ที่มารับบริการว่าต้องมีความฉลาดเฉลียว มีไหวพริบในการเอาตัวรอดมากเพียงใด เพราะผู้ที่มาเที่ยวเป็นผู้ชายเกือบจะทั้งหมดทุกคนและอาจจะมีการพูดคุย ตีหมัดและอาจจะมีการถูกเนื้อต้องตัว ซึ่งผู้หญิงที่ทำหน้าที่นี้ต้องมีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาโดยไม่สร้างความหงุดหงิดไม่พอใจให้แก่ผู้ที่มาเที่ยว

๓.๕ กลวิธีการทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมาย

หนึ่งฤทัย ขวณะลิขิต, รัชนิยา กลิ่นน้ำหอมและวรรณกรรม เพ็ชรกิจ (๒๕๕๔, หน้า ๗๓) กล่าวว่า กลวิธีการทำให้เรื่องผิดความคาดหมาย หมายถึง การดำเนินเรื่องตามปกติ ผู้อ่านสามารถคาดล่วงหน้าว่าเหตุการณ์จะดำเนินต่อไปเช่นไรและจบลงเช่นไร แต่กลวิธีนี้ผู้แต่งจะเปลี่ยนทิศทางของเรื่องให้จบลงอย่างพลิกความคาดหมายของผู้อ่าน จึงเป็นกลวิธีที่ผู้อ่านคาดไม่ถึง ทำให้เกิดความประหลาดใจ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“...คือถ้าเป็นเมืองไทย บิบแตรแบบนี้มีทางออกอย่างเดียวคือจอดรถแล้วคว่ำป็นออกมาอิงกันให้ตายไปข้าง แต่ที่นี่ไม่ใช่ พอรถที่บิบแตรขับขึ้นมาเทียบเตรียมแข่ง ก็เห็นเป็นลุงหัวล้านใส่แว่นท่าทางใจดี หน้าเปื้อนยิ้ม ขับแข่งไปโดยไม่มีท่าทีก้าวร้าวอะไรเลย...”

(โยคยาบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๗๑)

ตัวอย่างที่กล่าวถึงนี้เป็นกรสร้างอารมณ์ขึ้นจากการทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมาย เพราะเนื้อหาในเรื่องที่ผู้เขียนกล่าวถึงนั้นเล่าถึงการจราจรในเมืองอย่างกึ่ง ว่าผู้คนที่ใช้รถทั้งหลายต่างบีบแตรใส่กันตลอดเวลา อาจสร้างความไม่พอใจให้กับคนอื่นที่ใช้ถนนร่วมกัน และคนทั่วไปมักจะคิดว่าคนที่กระทำพฤติกรรมเช่นนี้ต้องเป็นคนอารมณ์ร้อน หงุดหงิดง่าย หรือมีพฤติกรรมก้าวร้าว แต่เมื่ออ่านต่อไปจะพบว่าบุคคลที่แสดงพฤติกรรมดังกล่าวกลับไปคุณลุงท่าทางใจดี ใบหน้ามีรอยยิ้มและไม่มีอาการปฏิกิริยาใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นคนใจร้อน โหมโง้งแต่อย่างใดเลย จึงทำให้ผู้อ่านรู้สึกผิดไปจากความคาดหมายและเกิดอารมณ์ขึ้น

ตัวอย่างที่ ๒

“... ผมสังเกตว่า คนที่เรียนที่นี้ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องการพูดมากกว่าการเขียน เพราะเวลาให้พูดอะไรก็จะเขิน ๆ อาย ๆ แต่พอว่ากันด้วยข้อเขียนแกรมมาร์เมื่อไหร่ แมงอวตารเทพจุติมาทุกคน เก่งสัดมาก ซึ่งบางทีก็เรียนไปสงสัยไปว่า เก่งขนาดนี้เอ็งมาอยู่ระดับนี้ได้ยังไงวะ และที่พีคกว่านั้นคืออี Hi-Five man ที่พูดเร็วเป็นม้าพยศ แต่เวลาให้ทำข้อสอบเขียนเสือกง่อยยิ่งกว่าหากปวดท้อง

(โยดาบายบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๘๒)

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนเล่าถึงคนที่ไม่เรียนภาษาอังกฤษในประเทศพม่า (ชื่อในขณะนั้น) ว่ามีลักษณะที่ผิดไปจากความคาดหมาย เพราะคนที่พูดไม่เก่ง คนส่วนใหญ่มักจะคิดว่าไม่เก่งภาษาอังกฤษกลับทำคะแนนข้อเขียนและไวยากรณ์ได้ดีมาก ในขณะที่คนที่พูดภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว คนทั่วไปก็จะคิดว่าเขาต้องสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ดี ก็กลับทำคะแนนสอบส่วนข้อเขียนได้น้อยมาก ซึ่งมีลักษณะที่ตรงกันข้ามทำให้ผู้อ่านผิดคานนั่นเอง

ตัวอย่างที่ ๓

“...ไก่อินข้าวหมกไก่บ้านเราขนาดเท่าพลาสเตอร์ยาใช้แล้ว แต่ไก่อินมาเป็นขา ใหญ่อย่างกับเชือก ลูกนกกระจอกเทศมาเสิร์ฟ และจากบรรยากาศร้านกับยูนิฟอร์มของฟ็องคลีมาริสต้า บอกได้เลยว่าสุขอนามัยอยู่ในขั้นเลว ระดับองค์การอนามัยโลกต้องกักลินฆ่าตัวตายยกออฟฟิศ ออกไปล่ากวางป่ากินสด ๆ อาจจะสะอาดพอ ๆ กัน

แต่พอตักคำแรกเข้าปากเท่านั้นแหละ ผมถึงกับอยากขอวีซ่าเข้าอินเดียบไปวิ่งตามเทือกเขาโดยมีฟ็องคลีมาริสต้าวิ่งสำนมนไปมาพร้อมสายรุ้งพาดผ่านละอองเหงื่อที่แตกซ่านรีวจากชอกรักเร้...

อ่อย เหมือนทั้งชีวิตที่ผ่านมากินแต่ข้าวหมกไก่ของปลอม”

(โยดาบายบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๙๖-๙๗)

ตัวอย่างนี้เป็นการสร้างอารมณ์ขึ้นจากการทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมายในเรื่องของอาหารที่ผู้เขียนได้ไปรับประทาน คือ ข้าวหมกไก่ โดยผู้เขียนได้เล่าถึงข้าวหมกไก่ในเมืองอย่างกึ่งว่าไม่ถูกสุขอนามัยเป็นอย่างมากจนเปรียบว่าพอกันกับการรับประทานกวางป่าสด ๆ เลยทีเดียวแต่เมื่อได้ลิ้มรสชาติแล้วกลับพบว่าอร่อยมากจนเหมือนกับว่าข้าวหมกไก่ที่เคยรับประทานในประเทศไทยนั้นไม่ใช่ข้าวหมกไก่ที่แท้จริง ซึ่งผิดไปจากความคาดหมายของผู้เขียน เพราะเมื่อเราเห็นอาหารที่ไม่ถูกสุขอนามัย เราจะคิดว่ารสชาติอาหารต้องไม่ดีตามไปด้วย เนื่องจากเราเข้าใจว่าผู้ชายขาดความใส่ใจในการทำอาหารนั่นเอง นอกจากนี้ผู้เขียนยังใช้กลวิธีการ

เสียดสีล้อเลียนร่วมด้วยในการกล่าวถึงขนาดของไก่ด้วยว่าในประเทศไทย ผู้ชายจะให้ไก่อย่างน้อยมากจนผู้เขียนเปรียบว่าขนาดเท่ากับพลาสติกอร์ยา ส่วนในเมืองอย่างกรุงเทพฯ นั้นผู้ชายให้ไก่ขนาดขึ้นใหญ่มากจนผู้เขียนเปรียบว่าเหมือนลูกนกกระจอกเทศเลยทีเดียว

ตัวอย่างที่ ๔

“เราไม่ควรจะมาใช้คำว่า “ผี” นู่น “ผี” นี้ เราควรให้เกียรติเพื่อนร่วมโลกโดยการเรียกชื่อครับ ในกรณีที่ไม่สามารถจะรู้ชื่อได้เพราะทำพาสปอร์ตหายเนื่องจากอยู่ต่างภพต่างมิติ เราก็ควรจะตั้งชื่อไว้เลยครับ เรียกซะให้ถูกคน จะได้มาแค่หนึ่งตน ถ้าไปเรียกชู้ย ๆ เดี่ยวตนอื่น ๆ จะเข้าใจผิด พากันตามมาได้”

(ซาเซ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๓๑)

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการซื้อคอนโดมิเนียมมือสอง ว่ามีคนมาชักชวนให้ไปซื้อคอนโดมิเนียมที่ราคาไม่แพงและอยู่ใกล้กับรถไฟฟ้า ผู้เขียนสนใจที่จะซื้อจึงได้เดินทางไปดูสถานที่จริงและได้สอบถามกับผู้คนในละแวกนั้นว่าห้องที่ประกาศขายนั้นเคยเกิดเหตุการณ์ร้ายใดหรือไม่ คำตอบที่ชาวบ้านในบริเวณนั้นเล่าให้ฟังคือมีชาวต่างชาติที่เคยเช่าพักอาศัยอยู่ในห้องดังกล่าวเสียชีวิตภายในห้องเมื่อเดือนที่ผ่านมา เจ้าของห้องจึงได้ตกแต่ง ทาสีใหม่และประกาศขาย ผู้เขียนและภรรยาจึงได้พูดคุยกันในเรื่องดังกล่าวว่าหากซื้อคอนโดมิเนียมห้องนี้อาจจะได้เพื่อนเพิ่มมาอยู่ด้วยกันอีกหนึ่งตน ผู้เขียนจึงกล่าวว่าเราควรตั้งชื่อเรียกไปเลยเพื่อจะได้เรียกถูกว่าเป็นตนไหน มิเช่นนั้นอาจทำให้ผีหรือวิญญาณตนอื่นที่อยู่ในห้องด้วยนั้นเกิดความสับสนได้ ซึ่งเรื่องราวดังกล่าวนี้เป็นเหตุการณ์ที่ผิดไปจากคาดหมาย เพราะคนส่วนใหญ่เมื่อรู้ว่าสถานที่ไหนมีวิญญาณสถิตอยู่ก็มักจะเกิดความกลัว แต่ผู้เขียนยังมีความคิดจะตั้งชื่อผิวนั้นตนนี้จึงผิดไปจากความคาดหมายของผู้อ่านแต่ก็สร้างอารมณ์ขันได้อย่างดี

ตัวอย่างที่ ๕

“... การมากับเด็กเก๋าระดับต่อยคนจนโดนไล่ออก ทำให้การ खेलบนบาสไม่ใช่เรื่องยากเท่าไรเพราะเฮียจิตมารยาทดีมาก

(ภาพจากระยะไกล ไม่ได้ยินเสียง) เฮียจิตเดินไปคว่ำลูกบาสสองลูก ปาลูกหนึ่งไปที่แป้นอีกฝั่ง ทำมือกวักไล่ชู้ ๆ ให้ไปไกล ๆ คนอื่นเดินไปอีกแป้น มะจิตหันมากวักมือเรียกผมให้มาเล่นได้

... ไอ้เฮียจิต มึงมันคนป่าซัด ๆ กว่าวันที่มึงโดนไล่ออกเนี่ย ชาวบ้านเค้าปิดโรงเรียนฉลองแน่ ๆ อะ...”

(โยตยาบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๘๕)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผู้เขียนกับเพื่อนคือเฮียจิตเดินไป खेलบนบาสเกตบอลในสนามที่มีคนอื่นกำลังเล่นอยู่แล้ว ผู้เขียนได้กล่าวว่าการ खेलไม่ใช่เรื่องยากเพราะเฮียจิตมารยาทดีมาก แต่เมื่อผู้เขียนเล่าต่อการกระทำของเฮียจิตคือเดินไปคว่ำลูกบาสเกตบอลมาแล้วปาลูกหนึ่งไปยังแป้นบาสเกตบอลที่อยู่อีกฝั่งหนึ่งแล้วกวักมือไล่ให้คนอื่นที่เล่นอยู่แล้วนั้นไปเล่นไกล ๆ ซึ่งเป็นการกระทำขัดกับมารยาทอันดีเพราะคนอื่นเขาเล่นอยู่ก่อนแล้วและผิดไปจากความคาดหมายของผู้อ่านที่อาจเข้าใจไปว่าเฮียจิตนั้นมารยาทดีจริง ๆ หรือตอนที่เฮียจิตโดนไล่ออกจากโรงเรียน เพื่อน ๆ ควรจะเสียใจหรือให้กำลังใจแก่เฮียจิต กลับกลายเป็นว่าเขาอาจปิดโรงเรียนฉลองกัน ซึ่งการเลี้ยงฉลองควรจะต้องเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความยินดีทั้งแก่ตัวเองและผู้อื่นไม่น่าจะ

ฉลองในกรณีที่เพื่อนถูกไล่ออกจากโรงเรียน จึงผิดไปจากความคาดหมายของผู้อ่านอีกครั้ง แต่ถึงแม้จะผิดไปจากที่คาดหมายแต่ก็ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและรู้จักตัวตนของเฮียจิดมากยิ่งขึ้น และจินตนาการตามผู้เขียนได้ชัดเจนจนเกิดความขบขัน

ตัวอย่างที่ ๖

“...วัยรุ่นที่นี้แต่งตัวเหมือนมาจาก นอกโลกเพื่อมาเที่ยววัดกันอย่างไม่มียั้ง เหมือนโกหกแม่ว่าจะไปเด็ดกับแฟนหนุ่มที่สวนสนุก แต่มาเที่ยววัดแทน เห็นแล้วน่าชื่นชมนะ ที่เห็นวัยรุ่นสาวใส่ Nike Air Force สีดำ-ชมพู เชือกผูกกรองเท้าสีขาวสะท้อนแสง ถุงเท้าลายทางสีขาวดำ และถุงน่องสีแดงเสียดับ กระโปรงสั้นสีน้ำตาล และเสื้อหนังตัวนอก แต่งหน้าเหมือนนางเอ็กซ์เจแปน

แต่สายตากำลังศึกษาแผนที่และรายละเอียดของวัดอย่างตั้งใจ...และในขณะที่ผมกำลังแปลกใจอยู่ ก็มีคุณตาคุณยายเดินผ่านไปหนึ่งกลุ่มใหญ่... และอีกหนึ่งนาที่ต่อมาก็เจอหนุ่มสาววัยรุ่นจำแต่งตัวเนี้ยบ หรืออย่างกับกำลังจะไปออกศึกที่แพชั่นวิค แต่ผู้หญิงอุ่มลูก และผู้ชายเข็นรถเข็นเด็ก...”

(ซาเอะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๑๗๗)

ตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนใช้กลวิธีการทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมายเพื่อนำเสนอให้เห็นถึงพฤติกรรมของเยาวชนชาวญี่ปุ่นที่แต่งตัวนำสมัย ใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาดและแต่งหน้าไม่เหมือนกับบุคคลอื่นทั่วไปแต่พวกเขาแต่งตัวแบบนี้เพื่อไปเที่ยววัด และศึกษารายละเอียดข้อมูลของวัดอย่างตั้งใจ โดยปกติคนส่วนมากจะมีความคิดคนที่ไปเที่ยววัดน่าจะมีแต่เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น ซึ่งผิดไปจากที่ผู้อ่านคาดเพราะหากเราพบเห็นวัยรุ่นที่แต่งตัวล้ำสมัย เรามักจะคาดหมายว่าพวกเขาจะไปตามแหล่งแฟชั่นหรือสถานที่ที่มีวัยรุ่นอยู่จำนวนมาก ไม่คิดว่าจะไปเที่ยววัดจึงทำให้ผู้อ่านผิดคาดแต่ก็ทำให้เข้าใจในวิถีชีวิตของคนญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น

๓.๖ กลวิธีการล้อเลียนบุคคลหรือสังคม

กลวิธีการล้อเลียนเป็นกลวิธีการทำให้เรื่องเดิมเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ชวนให้ขบขัน ดังที่ หนึ่งฤทัย ขวนะลิขิกร, รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอมและวรรณกรรม เพ็ชรกิจ (๒๕๕๔) กล่าวว่า กลวิธีการล้อเลียนหมายถึง วิธีการสร้างเรื่องโดยเลียนแบบลักษณะเด่นหรือองค์ประกอบสำคัญของเรื่องเดิม ในขณะเดียวกันก็จะเปลี่ยนแปลงลักษณะด้านอื่น ๆ ให้แตกต่างและน่าขบขัน การล้อบุคคลหรือสังคมเป็นกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันที่นำเอาจุดเด่นหรือลักษณะเฉพาะของบุคคล เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมนำมากล่าวถึงด้วยการยั่วล้อหรือเหน็บแนมพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นเพื่อให้เกิดความขบขันแก่ผู้อ่าน การใช้กลวิธีดังกล่าวนี้พบว่าวิชัยจะนิยมใช้การล้อบุคคลเป็นส่วนใหญ่ทั้งปัจเจกบุคคลและบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“... แผนกตรวจคนเข้าเมืองที่ไหนประเทศไหนก็เหมือนกันคือ มันดูไม่เป็นมิตร มันดูเย็น ๆ เหมือนเรากำลังคุยอยู่กับหุ่นยนต์อัตโนมัติที่มีกล้องถ่ายภาพดิจิตอลตัวเล็ก ๆ ติดอยู่หนึ่งตัว

ผมอยากรู้ว่าพี่ ๆ ตม. เหล่านี้เวลาอยู่กับแฟนจะทำตัวยังไง จะพูดกันเฉพาะคำที่สำคัญ (หรือที่พี่เขาคิดว่าสำคัญ) เท่านั้นรีเปลา

“อยู่ไหน? ไปไหน? กี่วัน? พักที่? ที่ไหน?”

เปื่อยมากเวลาเจอคนประหยัดคำพูดแบบนี้ ซึ่งส่วนมากจะเจอกับคนที่ขายตัวโดยสารต่าง ๆ

“ไป? ที่ที่? ที่ไหน? วันไหน?”

โทษนะ น้ำลายเมิงเป็นน้ำมันเบนซินรัยาย ถึงได้ประหยัดกันขนาดเน้...

ก็เข้าใจนะว่าวันทั้งวันต้องคุยกับคนตั้งเยอะ แต่นั่นมันงานแคะเว้ยเฮ้ย!

ตั้งใจทำงานนิดนึง

จะคุยกันแค่นี้ ไปบวชอยู่ในป่าเหอะนะ”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๐๐๗-๐๐๘)

ตัวอย่างนี้เป็นการล้อบุคคลคือเจ้าหน้าที่แผนกตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) ของประเทศต่าง ๆ ว่ามีลักษณะหรือมีบุคลิกที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จะมีหน้าตาท่าทางนิ่งเฉย ไม่ยิ้มแย้ม พูดน้อย ถ้าจะมีคำถามก็จะถามสั้น ๆ เช่น พักกี่วัน พักที่ไหน มากันกี่คน ซึ่งลักษณะคำพูดหรือคำถามแบบนี้จะพบได้บ่อยครั้งเวลาที่เรารับเอกสารและต้องสื่อสารกับพนักงานขายบัตรโดยสาร ผู้เขียนจึงนำมาล้อเลียนและกล่าวว่าหากจะพูดน้อยเช่นนี้ก็น่าจะไปบวชอยู่ในป่าจะดีกว่า เพราะจะได้ไม่ต้องติดต่อกับสื่อสารกับคนจำนวนมาก ปลีกวิเวกไปอยู่อย่างสันโดษและสงบ แต่หากเราจำเป็นต้องทำงานกับคนอื่นอยู่ก็จำเป็นจะมีอหยาศัยให้มากกว่านี้เพื่อแสดงถึงไมตรีจิตระหว่างกัน

ตัวอย่างที่ ๒

“ผมว่าคนแบบไอ้มะจิด มันมีอยู่ในเพื่อน ๆ เราเสมอ ไอ้พวกยอตนมนุษย์สีแดง ไอ้พวกที่คิดว่าตัวเองคิ้วหนาเข้มมาก ก็เลยขมวดคิ้วตลอดเวลาเพราะคิดว่าเท่ ไอ้พวกนี้ไม่ว่าจะทำทำอะไรแหม่งจะ real thing อยู่แน่แหละ กอบกู้โลกตลอดเวลา ไอ้พวก “เฮ้ย ตั้งใจหน่อยสิว้อย เป็นมนุษย์ต้องทำตามความฝัน อย่าทำเหยาะเหยาะ ไอ้เหี้ย จริงจังกันหน่อย ไม่ทำก็ออกไป

ครับ ไอ้พวกยอตนมนุษย์สีแดงนั่นละครับ น่าเปื่อนะ...”

(โยดยายาบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๘๗)

ตัวอย่างดังกล่าวเป็นการล้อเลียนบุคคลที่ชอบแสดงตัวเป็นผู้นำคนอื่น หรือชอบสั่งให้คนอื่นทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ เพื่อแสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่ตนเองมีมากกว่าผู้อื่น ผู้เขียนนำบุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้ไปเทียบกับตัวการ์ตูนในการ์ตูนญี่ปุ่น คือ ยอตนมนุษย์สีแดง ซึ่งเป็นตัวละครที่เป็นหัวหน้าของเหล่ายอตนมนุษย์สีอื่น โดยคนเหล่านี้มักจะใช้คำพูดเพื่อกระตุ้นหรือเร้าอารมณ์ความรู้สึกของคนอื่นจนบางครั้งอาจจะมากเกินไปจนสร้างความไม่พอใจให้กับคนรองข้างได้นั่นเอง

ตัวอย่างที่ ๓

“ญี่ปุ่นเป็นชาติที่ไม่อดทนกับปัญหาอะไรเลย ไม่ว่าปัญหาที่ว่าอะไรจะปัญญ้อ่อนแค้ไหน เพราะงี้เราถึงเห็นผลิตภัณฑ์ในหมวด “มึงทำมาทำไม” เยอะแยะไปหมด

มองผิว ๆ มันคือความบ้าบอของชาติ แต่ผมว่ามันคือการพยายามแก้ไขทุกปัญหามากกว่า มันเหมือนมีโดราเอมอนอยู่ในชาตินี้จริง ๆ”

(มิชชั่นกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๑๒๖)

ตัวอย่างที่กล่าวข้างต้นเป็นการล้อเลียนถึงอุปนิสัยของคนญี่ปุ่นว่าเป็นคนที่แก้ไขปัญหาเก่งไม่ว่าจะเป็นปัญหาเล็ก ๆ ไปจนถึงปัญหาใหญ่ และผนวกกับญี่ปุ่นเป็นประเทศที่นิยมการคิดค้นนวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่มีตอบสนองการใช้ชีวิตให้มีความสะดวกสบาย จึงทำให้เกิดการสร้างผลิตภัณฑ์หลากหลายอย่างที่จะมาแก้ปัญหาลึก ๆ น้อย ๆ ที่ผู้บริโภคประสบอยู่ จนผู้เขียนนำมาล้อเลียนว่าเป็นผลิตภัณฑ์ในหมวด “มิ่งทำมาทำไม” จนประเทศนี้มีลักษณะเหมือนกับโดราเอมอน การตุนซื้อตั้งของประเทศญี่ปุ่นเองที่มีจุดเด่นอยู่ตรงที่มีกระเป๋าวิเศษและในกระเป๋าวิเศษนั้นเต็มไปด้วยสิ่งของมหัศจรรย์ที่จะมาช่วยแก้ไขปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับตัวละครอื่นในเรื่องได้

ตัวอย่างที่ ๔

“ พี่กูรุษานี่ยังสอนสิ่งอีกว่า แหล่งข้อมูลที่ดีที่สุดของแหล่งชุมชนคือร้านทำผม ให้ลองเดินไปเม้าท์กับร้านทำผมดูก่อนเผื่อจะได้ข้อมูลน่าสนใจเกี่ยวกับห้องที่เราจะซื้อ...”

(ซา อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๓๐)

ตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนได้กล่าวล้อเลียนบุคคลที่มีอาชีพเป็นช่างเสริมสวยและร้านเสริมสวยที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนทั้งหลายว่าที่แห่งนี้เป็นแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุด หากเราต้องการรู้เรื่องใด หรือเรื่องใครที่อยู่ ในชุมชนนี้ให้เข้าไปพูดคุยสอบถามกับช่างทำผมจะทำให้เราได้ทราบข้อมูลทุกเรื่องและเป็นข้อมูลเชิงลึก เพราะร้านเสริมสวยเป็นสถานที่ที่มีลูกค้าเข้าออกอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งตัวช่างเสริมสวยเองและลูกค้าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงย่อมมีลักษณะนิสัยช่างเจรจา ย่อมจะต้องมีการสนทนากันในเรื่องต่าง ๆ ทั้งใกล้ตัว ใกล้ตัว ขณะที่ทำผม ทำเล็บหรืออื่น ๆ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเสริมสวยนาน ทำให้ตัวผู้ที่เป็นช่างได้สนทนากับลูกค้าหลากหลายอาชีพ หลายวัย จึงได้รับรู้ข้อมูลเรื่องราวต่าง ๆ มากตามไปด้วยนั่นเอง

ตัวอย่างที่ ๕

“ผมไม่อยากจะให้ประเทศไทยเป็นญี่ปุ่นนะครับ เพราะยังงั้นผมก็ยังมีความรู้สึกว่าผมรักประเทศไทย ในแบบที่กราบไหว้แมวแก้วหัว เอ้าแบ้งมาโรยจอมปลวกรูปหมีพูห์เพื่อขอหวย ตำรวจจราจรลงพุงที่ขับมอเตอร์ไซด์ฝ่าไฟแดงและย้อนศรแถมยังชอบพูดอะไรไม่รู้เรื่อง ประเทศไทยที่ด่าละครหลังข่าวว่าไร้สาระ แต่พวกเขาก็ยังแอบติดตามละครหลังข่าวซะเอง ประเทศไทยที่เซนเซอร์ร่องนมในหนัง แต่ปกนิตยสารบันเทิงมีร่องนมเต็มไปหมด

ประเทศไทยในแบบที่นักการเมืองโอดสา และต่อปากกันโคร้ออกทีวี ประเทศไทยที่ไม่เพอร์เฟกต์ และเราก็บ่นกันแต่เราก็กังให้อภัย พร้อมจะใช้ชีวิตกับมัน ประเทศไทยมันก็เป็นประเทศไทยในแบบที่เราสบายใจที่สุด”

(ซา อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๓๒๐)

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนได้กล่าวล้อเลียนบุคลิกลักษณะหรือพฤติกรรมของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นการกราบไหว้แมวที่มีความผิดปกติทางร่างกาย หรือการเอาแบ้งฝุ่นมาโรยจอมปลวกเพื่อหาเลขที่จะนำไปเสี่ยงโชค

หรือตำรวจจราจรซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษากฎระเบียบวินัยจราจรแต่กลับขับซิ่งรถจักรยานยนต์ฝ่าไฟแดงและย้อนศรเสียเอง หรือคนที่ชอบตำหนิเสียดสีละครหลังข่าวในโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ว่าไร้สาระ ไม่สร้างสรรค์ มีแต่การชิงรักหักสวาทแต่ท้ายสุดคนเหล่านี้ก็ติดตามละครเหล่านี้เสียเอง หรือล้อเลียนความย้อนแย้งในการเซนเซอร์เบลอภาพที่สื่อไปในทางลามกอนาจารที่ปรากฏในภาพยนตร์แต่ตามหน้าปกนิตยสารบันเทิงกลับมีภาพนักแสดงใส่ชุดหวิวหรือแต่งกายล่อแหลมเต็มไปหมดโดยไม่มีการปกปิดแต่อย่างใด แม้แต่ทางการเมืองก็มีการทำร้ายร่างกายกันของนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่เข้าร่วมการประชุมสภาฯ ทั้งที่เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของตนเอง ซึ่งพฤติกรรมทั้งหมดที่กล่าวมานี้ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมแต่ผู้เขียนก็รักประเทศไทยในแบบที่คนไทยเป็นนั่นเอง

ตัวอย่างที่ ๖

“...ถ้าเราจะไปพักโรงแรมสักที่ ก็เกิดอยากหาข้อมูลก่อนว่ามันดีแค่ไหน หากเอาชื่อโรงแรมไปพิมพ์ใส่กูเกิล เราก็จะได้เว็บไซต์ของโรงแรมโดยตรง ซึ่งมันก็จะมีแต่รูปพีอาร์สวย ๆ ที่ถ่ายไว้ตั้งแต่โรงแรมเปิดใหม่ ๆ สมัยยุคสร้างโลก แต่ถ้าเราพิมพ์ชื่อโรงแรมและตามด้วยคีย์เวิร์ดแห่งจักรวาล “พันทิป” เราจะได้ทุกอย่างที่ต้องการ รูปถ่ายจริง พร้อมอัปเดตล่าสุด”

(มิชชันกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๒๙)

จากตัวอย่างนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีการล้อเว็บไซต์ของโรงแรมต่าง ๆ ว่ามีแต่รูปภาพสวยงามเอาไว้ประชาสัมพันธ์ให้คนอยากเข้ามาพัก ซึ่งรูปที่ลงในเว็บไซต์เหล่านั้นอาจเป็นรูปที่ถ่ายไว้ตั้งแต่เมื่อครั้งที่โรงแรมเพิ่มเปิดดำเนินการ จึงทำให้ภาพของโรงแรมดูสวย ใหม่ สะอาด นำเข้าพักเสมอแต่ความเป็นจริงอาจไม่สวยเช่นในรูปก็เป็นได้ ผู้เขียนจึงกล่าวว่าหากอยากรู้ข้อมูลจริงที่คนที่เคยเข้าไปพักให้พิมพ์ชื่อของโรงแรมและต่อด้วยคำว่า พันทิป ซึ่งเป็นเว็บบอร์ดที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย มีห้องสนทนาในเรื่องต่าง ๆ หลายห้องครอบคลุมทุกหัวข้อความสนใจของคนในสังคม เป็นแหล่งที่คนจะมาพูดคุยสอบถามหรือแบ่งปันข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน รวมถึงเรื่องโรงแรมที่พักด้วย เมื่อเราอยากทราบข้อมูลของโรงแรมที่เราต้องการจะไปพักว่าดีหรือไม่ อย่างไร เราก็ค้นหาจากในเว็บไซต์พันทิปจะช่วยให้เรา ได้ข้อมูลตามความเป็นจริงจากคนที่ได้ไปพักที่โรงแรมแห่งนั้นมาแล้วจริง ๆ หรือบางครั้งคนที่มาตอบคำถามอาจส่งภาพถ่ายที่เป็นปัจจุบันมาให้เราได้เห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจด้วย

ตัวอย่างที่ ๗

“...ผมไม่เข้าใจว่าทำไมร้านหมูกระทะจะต้องมีนักร้องมาเล่นกีตาร์ ก็เข้าใจว่ากลัวร้านมันจะเงียบไม่บันเทิง แต่ไอ้ทีวีจอยักษ์ที่ฉายการแข่งขันฟุตบอลจากทั่วโลก บวกกับเสียงคนคุยกัน มันก็น่าจะโอเคแล้วนี่นา... และมันก็เป็นธรรมเนียมปฏิบัติว่า นักร้องที่ดีจะต้องร้องเพลงเก่ง และจะต้องมีอารมณ์ขัน ร้องเพลงจบไปสองเพลงก็ต้องมีมุขจ๊าก ๆ มาคั้นและหัวเราะขมุขตัวเองอยู่คนเดียว แต่ที่ไม่เข้าใจมากกว่านั้นคือ ทำไมนักร้องร้านหมูกระทะที่เล่นกีตาร์เก่งและร้องเพลงเพราะ จะต้องพูดจาไม่รู้เรื่องสักคนวะ กับต้นเครื่องบินจัดว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเสน่ห์ติดคอมมากที่สุดเช่นกันครับ...เวลาพูด จะต้องกระแอมและที่สำคัญจะต้องพูดจาไม่รู้เรื่อง ฟังไม่รู้เรื่องอะไรเลยนอกจาก “...สายการบินไทย...” คือน้ำครับ... น้ำหาน้ำอุ่นดื่มก่อนมัยครับ และอีกสิ่งหนึ่งที่ทั้งคู่เหมือนกันคือ... ไม่ค่อยมีใครสนใจฟังเท่าไร...”

(ชახ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๓๐)

จากตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนมีการใช้ล้อเลียนนักร้องที่ร้องตามร้านอาหารโดยเฉพาะร้านขายหมู กระทั่งกับนักบินของสายการบินต่าง ๆ ว่ามีความเหมือนกันตรงที่เมื่อพูดอะไรแล้วคนฟังฟังไม่ค่อยเข้าใจ ชัดเจนว่าพูดเรื่องอะไรเพราะส่วนใหญ่จะพูดเสียงต่ำหรือเสียงอยู่ในลำคอทำให้คนฟังฟังยากจึงทำให้ไม่ค่อยมีใครสนใจหรือตั้งใจที่จะฟังอย่างแท้จริง และจากประสบการณ์ที่ผู้เขียนพบในเรื่องนี้อาจตรงกับประสบการณ์ของผู้อ่านที่พบมาเช่นกันจึงทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขัน

๓.๗ กลวิธีการบรรยายหรือพรรณนาอย่างตรง ๆ

การบรรยายหรือพรรณนาอย่างตรง ๆ เป็นการเล่าเรื่องที่ผู้เขียนต้องการนำเสนออย่างตรงไปตรงมาถึงเหตุการณ์ที่ผู้เขียนประสบพบเจอมาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เขียนอยากเล่าสู่ผู้อ่านว่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องราวของใคร มีที่มาที่ไปอย่างไร มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น มีใครอยู่ร่วมให้เหตุการณ์นั้นบ้าง เมื่อผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวที่ผู้เขียนนำเสนอจึงเข้าใจได้อย่างกระจ่างแจ้งชัดเจนและเมื่อผู้อ่านจินตนาการตามไปด้วยทำให้เกิดอารมณ์ขันตามมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“ไอ้สายเป้งของผมมันเสือกไปติดอยู่ที่ร่องสายพาน อืม...วิธีแก้ปัญหาก็เบื้องต้นของ “ไอ้สายเป้งติดอยู่ที่ร่องสายพาน” ก็คือการพยายามกระชากกระเป่าออกพร้อมกับวิ่งไปด้วย ต้องใช้ความสามารถมากพอคุณะครับ เพราะมันเป็นการวิ่งวิบากครับ ป้า ๆ เจ๊ก ๆ จีน ๆ พวกเขาไม่คิดหรอกครับว่าเรามีปัญหาอยู่ ไอ้แว่นแหม่งคงวิ่งเล่นอยู่ ไม่มีอะไรหรอก ว่าแล้วก็ยื่นกระเป่าต่อไป

ผมในขณะนั้นมีมือขวาเอื้อมคว้าเป้ ขาวิ่งข้ามกระโดดกระเป่าสีห้าใบ เพื่อวิ่งให้ทันสายพานที่วิ่งด้วยความเร็วสิบห้าไมล์ต่อครึ่งชั่วโมง...”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๐๑๒-๐๑๓)

ตัวอย่างข้างต้นนี้ผู้เขียนสร้างอารมณ์ขันจากการบรรยายหรือการพรรณนาอย่างตรงไปตรงมาทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ว่าผู้เขียนประสบเหตุการณ์หรือเรื่องราวอะไรมาบ้าง โดยตัวอย่างที่กล่าวเป็นการบรรยายถึงเรื่องราวที่ผู้เขียนเจอปัญหาสายกระเป่าเป็ดติดกับร่องสายพานที่ลำเลียงกระเป่าออกมาจากเครื่องบิน ทำให้ไม่สามารถยกออกมาได้ในขณะเดียวกันสายพานก็จะเคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ ตลอดเวลา ทางแก้ปัญหาก็ที่ผู้เขียนต้องทำคือวิ่งไปด้วยพร้อมกับออกแรงดึงกระเป่าเป็ดให้สายหลุดออกมาให้ได้ ซึ่งในเวลานั้นมีผู้โดยสารอีกจำนวนมากที่มารอรับกระเป่าอยู่ที่สายพานเหมือนกันแต่ไม่มีใครเข้ามาช่วยเหลือผู้เขียนเลย อาจเป็นเพราะพวกเขาคิดว่าผู้เขียนวิ่งเล่นอยู่จึงไม่ได้สนใจ เมื่อผู้อ่านจินตนาการตามทีผู้เขียนบรรยายก็จะเห็นภาพตามและเกิดความขบขันตามมา

ตัวอย่างที่ ๒

“...เคยมีคนกล่าวไว้ว่า เราสามารถดูฝีมือนักยูโดได้จากวิธีมัดสายคาดเอว ซึ่งผมว่าจริง เพราะในเชิงบาส เราก็สามารถประเมินฝีมือการเล่นบาสของคนได้จากการเตะบาส วิธีจับลูก และวิธีชู้ตบาส และจากสิบห้าวินาทีที่เสียจิตแสดงฝีมือให้ดูนั้นก็บอกได้เลยว่า “ไอ้เซียนนี้แหม่งอ่อนสัด ๆ” สรุปจากข้อมูลที่ได้

รับมาก่อนหน้านี้ทั้งหมดได้ว่า อีนี่เป็นฟาร์มเพาะแมงไม้ส่งออกอาเซียน ความสามารถของเฮียจืดเท่ากับคนที่จับลูกบาสไทรมาสละหนึ่งครั้ง ครั้งละห้านาทีและทั้งชีวิตนี้คงจะจับลูกบาสมาแค่สามครั้งถ้วน

คำว่า “เล่นบาสได้” ของเฮียจืดเท่ากับความสามารถของคนี่พูดว่า “หว่าอ้ายหนี่” ได้แล้วบอกทุกคนว่าพูดภาษาจีนเป็น แต่เฮียจืดเหนือกว่ามนุษย์ทั่วไปคือ มันเชื่อจริง ๆ ว่ามันเล่นบาสได้...”

(โยดาบายบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๘๕-๘๖)

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนบรรยายถึงเพื่อนที่ชอบพูดจาโอ้อวดตัวเองว่ามีความสามารถเล่นบาสเกตบอลได้ แต่เมื่อผู้เขียนซึ่งเล่นบาสเกตบอลได้จริง ๆ เห็นวิธีการเลี้ยงลูก วิธีการเดาะลูกหรือวิธีการชู้ตลูกบาสเกตบอลแล้วก็รู้ทันทีเลยว่าเพื่อนของตนเองนั้นไม่ได้เล่นเก่งแบบที่บอกคนอื่นเลย เช่นเดียวกับคนที่พูดภาษาจีนได้แค่คำเดียวแต่กลับบอกทุกคนว่าพูดภาษาจีนเป็น ซึ่งผู้อ่านก็ข้ามจากความคุ่มไม้โอ้อวดของบุคคลที่ผู้เขียนบรรยายถึงดังกล่าว

ตัวอย่างที่ ๓

“...อีกครั้งที่จำได้เกี่ยวกับรถเมล์ คือ รถเมล์สาย ๘ แสบปีแลนด์ - สะพานพุทธ เพื่อนผมบอกว่ารถเมล์สายนี้แหละที่เคยมีข่าวว่าตรงอนุสาวรีย์ฯ เพราะตีโค้งแบบไม่ผ่อนความเร็ว อืม...ฟังดูสตันท์เจมส์บอนด์มาก เพียงแค่รถสาย ๘ ออกตัวได้หนึ่งป้ายผมถามเพื่อนกลับว่า

“ตกลงได้คนขับรถเมล์สาย ๘ คันที่คว้านั้นนะ ไม่ตายและยังไม่โดนจับซินะ”

คืนนั้นรู้ซึ่งได้ถึงคำพูดที่ว่า “ใคร ๆ ก็บินได้” เพราะผมรู้สึกจริง ๆ ว่าล้อรถหนึ่งฟากมันไม่ติดพื้นตอนที่รถเลี้ยว และตัวผมลอยนิตนึ่งตอนที่รถเมล์เหินลงจากเนิน

ทันทีที่รถจอดป้าย คนคอนรถก็พร้อมใจกันลงทันทีพร้อมกับคำอธิบายเหตุการณ์ทั้งหมดของคืนนั้นว่า

“สงสัยมันจะรีบไปหาพ่อมัน” อืม...ช่างเป็นคนขับรถที่กตัญญูอะไรขนาดนี้

(ซา อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า ๑๗๕)

ตัวอย่างที่ผู้เขียนบรรยายอย่างตรง ๆ นี้กล่าวถึงรถประจำทางสาย ๘ วิ่งระหว่างแสบปีแลนด์ไปยังสะพานพุทธ ซึ่งรถเมล์สายนี้เป็นสายที่ถูกพูดถึงอย่างมากว่าขับเร็ว จนเมื่อผู้เขียนได้ขึ้นก็พบว่าขับเร็วมากจริง ๆ จนรู้สึกได้ว่าตอนรถเลี้ยวเข้าโค้งนั้นล้อไม่ติดกับพื้น และเมื่อถึงป้ายรถผู้โดยสารที่พร้อมใจกันลงมาจากรถ พร้อมกับคำตำหนิพฤติกรรมของพนักงานขับรถ ซึ่งเมื่อผู้อ่านคิดจินตนาการตามก็จะเกิดความขบขัน นอกจากนี้ในตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนยังมีการใช้กลวิธีการเสียดสี ประชดประชันร่วมด้วยในข้อความว่า “สงสัยมันจะรีบไปหาพ่อมัน” อืม...ช่างเป็นคนขับรถที่กตัญญูอะไรขนาดนี้” ซึ่งเป็นการเสียดสีพนักงานขับรถประจำทางสาย ๘ ว่าเหตุที่ขับเร็วเพราะว่าจะรีบไปหาพ่อจึงเป็นลูกที่มีความกตัญญูต่อบุพการีอย่างยิ่ง จะทำให้ผู้อ่านเกิดความขบขันได้อย่างมาก

ตัวอย่างที่ ๔

“...จะว่าไป สนามบินไหน ๆ มันก็ต้องเหมือนกันสิวะ ก็มันสนามบินนี้หว่า... แต่ลักษณะของสนามบินก็มีส่วนเหมือนกับบุคลิกของเมืองแต่ละเมืองอยู่เหมือนกันนะ สนามบินสุวรรณภูมิบ้านเราก็ดูดี

แต่มีลักษณะเป็นคนโคตรซื่อวด เพราะแม่ประกาศบอกชาวโลกตั้งแต่อีกฟากของเมืองว่า สุวรรณภูมิอยู่ทางไหน เหมือนไอ้บ้าซื่อวดที่พยายามบอกชาวบ้านว่าลุงเท้าที่กูใส่ยี่ห้ออะไร กางเกงในยี่ห้ออะไร...”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๐๐๑)

ตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนกล่าวถึงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นท่าอากาศยานหลักของประเทศไทยกับคนไทยว่ามีลักษณะภูมิฐาน ดุติ แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความโอ้อวดตนเองอยู่ในที่ เนื่องจากเราจะเห็นป้ายบอกทางไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอยู่เป็นระยะ ๆ แม้ว่าจะอยู่ห่างสุวรรณภูมิมากเพียงใดก็ตาม เหมือนกับคนที่ชอบแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบรนด์เนมแล้วบอกกับคนรอบข้างว่าตนเองใส่ยี่ห้ออะไรบ้าง เพื่อให้คนรู้จักกันไป

ตัวอย่างที่ ๕

“แม้จะพิสูจน์มาแล้วว่าการไปญี่ปุ่นไม่ได้ใช้เงินเยอะอย่างที่เคยกลัว แต่การไปญี่ปุ่นครั้งแรกของผมเป็นการไปเที่ยวแบบกระเป๋านกระเสีयर (หรือที่ในวงการท่องเที่ยวเรียกอย่างเท่ ๆ ว่า “แบ็คแพ็ค”) คือ ไม่อยากเรียกว่าไปเที่ยวเลย แม่ใช้ชีวิตเหมือนคนพยายามหนีเข้าเมือง ใช้เงินกันเหมือนพกเงินปลอม ไปใช้แล้วกลัวเขาจับได้ กัดดันตัวเองว่าจน ทำให้ไม่กล้าใช้เงินเท่าไร

อยากกินอะไรก็ไปเกาะกระจกร้าน ถ่ายรูปเก็บไว้ แล้วค่อยกลับมากินบุฟเฟต์ที่ไทย (ทุเรศทุรังที่สุด)

อยากได้อะไร อยากซื้ออะไร ก็เอาแต่ท่อง “ของนอกกายต้องประหยัด”

สุดท้ายเลยมีเงินเหลือกลับมาเพียบ...

พอเอาเงินเย็นไปแลกคืนเป็นเงินไทย แม่ขาดทุนอีก!

กูจะไปญี่ปุ่นทำไมวะเนี่ย?!

ถุยชีวิต!!”

(มิชชั่นกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๑๖-๑๗)

จากตัวอย่างที่กล่าวถึงนี้ผู้เขียนกล่าวถึงการใช้จ่ายของตนเองในขณะที่เดินทางไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นเมื่อครั้งก่อนที่ผ่านมาว่าการไปครั้งนั้นตนเองและภรรยาต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่กล้าใช้เงินในการรับประทานอาหาร หรือการซื้อของที่อยากได้ เพราะต้องการประหยัดประกอบกับค่าครองชีพในประเทศญี่ปุ่นค่อนข้างแพง ผู้เขียนและภรรยาจึงจำกัดจำนวนเงินที่จะต้องใช้ในแต่ละวันหรือรับประทานอาหารในแต่ละมื้อว่าต้องใช้จ่ายเงินได้ไม่เกินเท่าไร อยากรับประทานอาหารอะไรก็ได้แค่ถ่ายรูปเก็บไว้ ท้ายที่สุดเมื่อกลับมาประเทศไทยก็พบว่าเงินเหลืออยู่จำนวนมากและเมื่อนำไปแลกคืนกลับขาดทุนอีก จึงทำให้ผู้เขียนรู้สึกเสียดายที่ไม่กล้าใช้เงินจึงนำเรื่องดังกล่าวมาตั้งคำถามกับตัวเองว่าถ้าต้องประหยัดขนาดนี้แล้วจะไปญี่ปุ่นเพื่ออะไร

จากการศึกษาทฤษฎีการสร้างอารมณ์ขันที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลพบว่าผู้เขียนมีการใช้ทฤษฎีการสร้างอารมณ์ขันที่หลากหลาย และบางครั้งมีการใช้ทฤษฎีต่าง ๆ หลายวิธีร่วมกัน เพื่อสร้างความขบขันเปล็ดเปล็นให้แก่ผู้อ่านในขณะที่อ่านได้เป็นอย่างดี เนื่องจากทฤษฎีแต่ละแบบมีลักษณะเฉพาะและสร้างอารมณ์ขันได้แตกต่างกันตามบริบทของเนื้อหา อีกทั้งการใช้ทฤษฎีเหล่านั้นนอกจากจะ

ช่วยสร้างความสนุกสนานแล้ว ยังสะท้อนและวิพากษ์ให้เห็นถึงสภาพสังคมในแง่มุมต่าง ๆ นอกเหนือไปจากการได้รับรู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ที่ผู้เขียนเดินทางไป ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ฯลฯ ของผู้คนในประเทศนั้น ทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจในผลงานของผู้เขียน สะท้อนถึงความโดดเด่นในการสร้างอารมณ์ขันในงานเขียนของวิชัย มาตกุลได้เป็นอย่างดี

บทที่ ๔

การใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจกันระหว่างบุคคล อีกทั้งยังช่วยสร้างจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่านตามที่คุณเขียนต้องการ อารมณ์ชั้นในเป็นหนึ่งในอารมณ์ที่หลากหลายของมนุษย์ที่สื่อสารผ่าน “ภาษา” ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา (สุทธภา อินทรศิลป์, ๒๕๖๔, หน้า ๓๓๓) จากการศึกษาสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล พบว่าคุณเขียนมีการใช้ภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ชั้นใน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ๔.๑ การปนภาษา
- ๔.๒ การใช้คำพ้อง
- ๔.๓ การใช้คำเลียนเสียง
- ๔.๔ การเล่นเสียงสัมผัส
- ๔.๕ การซ้ำคำ
- ๔.๖ การใช้คำสแลง
- ๔.๗ การสร้างคำหรือสำนวนภาษาขึ้นใหม่
- ๔.๘ การใช้ภาษาผิดแบบแผน
- ๔.๙ การใช้บุคลาธิษฐาน
- ๔.๑๐ การใช้คำหยาบ
- ๔.๑๑ การเปลี่ยนเสียงของคำ
- ๔.๑๒ การใช้ความเปรียบ

๔.๑ การปนภาษา

การปนภาษาเป็นการใช้ภาษาหนึ่งในทุกระดับหรือทุกรูปแบบปนกับอีกภาษาหนึ่ง เช่น การใช้คำวลี ลักษณะทางเสียง ประโยคหรือข้อความเข้าไปในภาษาไทย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ๒๕๔๘, หน้า ๙๑) การปนภาษาที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลมีการปนหลายภาษาเข้าไปในภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาญี่ปุ่น ทั้งที่เป็นคำและข้อความในการบรรยายและการสนทนาเพื่อให้เกิดอารมณ์ในการอ่าน และช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจในรายละเอียดหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ง่ายและชัดเจนกว่าการใช้ภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“...นี่ไม่ใช่การนั่งรถบัสดั้งแรกกับคนแปลกหน้า แต่เป็นการนั่งรถบัสดั้งแรกในประเทศจีน และขอบันท์ก็ไว้อย่างเป็นทางการว่า นี่เป็นการนั่งรถบัสดั้งที่เสียงโครมแม่มดดังที่สุดในชีวิตนี้”

แม่เอ๊ยยย! อีเจ็ดด้านหน้าคุยโทรศัพท์อะไรจะดังแอมปริฟายเออร์ซับวูฟเฟอร์ เซียงจูซูเปอร์เธค ลำโพงแตกแบบนั้นด้วยครับ!?!

วอลุ่มเสียหอรอครับเจี เสียงดังยั้งกะคุยโทรศัพท์ในฝับอาร์ซีเอ เสียงดังขนาดนี้ไอ้คนปลายสายหุมนั้ไม่ดับไปแล้วรีงพะ รถขับไปเจีแกก็ยั้งแผดเสียงคุยธุระทางโทรศัพท์ในจ้งหวะบีทกระชากหูโหกฮากจนกระดุกอ่อนหูแทบย่อยสลาย...”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๐๒๑)

ตัวอย่างการปนภาษาที่กล่าวนี้เป็นการปนภาษาระหว่างภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ เช่นคำว่า แอมปริฟายเออร์ ซับวูฟเฟอร์ ซูเปอร์เธค วอลุ่ม ซึ่งการปนภาษาเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาที่ผู้เขียนกำลังบรรยายอยู่ กล่าวคือ คำว่า แอมปริฟายเออร์ คือ อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ทำหน้าที่ขยายสัญญาณเสียงให้มีความดังมากขึ้น สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำลังเล่าถึงผู้หนึ่งคนหนึ่งที่นั่งอยู่ในรถบัสคันเดียวกันและกำลังคุยโทรศัพท์เสียงดังมากทำให้รบกวนผู้อื่นที่โดยสารรถมาพร้อมกัน หรือคำว่า ซับวูฟเฟอร์ เป็นลำโพงที่สร้างความถี่เสียงเบสที่ต่ำมาก ใช้เพื่อให้เสียงก้องดัง จึงเป็นการปนภาษาที่ช่วยสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น จินตนาการตามได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกขบขัน

ตัวอย่างที่ ๒

“That was AWESOME, MAN!”

ไฮไฟฟ์หนึ่งแปะใหญ่ ๆ หลังจากผมตอบคำถามครูได้

รู้ตัวอีกที ผมก็กลายเป็นปาตองโกบัตตี้ว้อทซับเมตกับมะจิดขึ้นทะเบียนเป็นเด็กเกรียนประจำห้องอย่างเต็มตัว

ห้องเรียนภาษาอังกฤษนานาชาติจึงกลายเป็นห้องเรียนเข้าจ้งหวะไปโดยปริยาย เพราะอีฝรั่งนี้ไฮไฟฟ์เป็นเครื่องหมายฟูลสต้อป แปะ แปะ เป็นหางเครื่องอยู่ท้ายห้อง...”

(โยดาบายบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๘๑)

ตัวอย่างของการปนภาษาดังกล่าว มีการปนระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า AWESOME MAN ไฮไฟฟ์ ฟูลสต้อป คำเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะของบุคคลที่ผู้เขียนกล่าวถึง คือ มะจิด ซึ่งเป็นเพื่อนของผู้เขียนที่ได้รู้จักกันในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ มะจิดจะ พูดภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว เมื่อผู้เขียนตอบคำถามได้เขาก็กล่าวยกย่องชมเชยเพื่อนเป็นภาษาอังกฤษ และเมื่อพูดเรื่องใดกับใครเรียบร้อยแล้ว เขาจะยกมือขึ้นและมาตบมือกันกับอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ โดยคำว่า ไฟฟ์ (five) หมายถึง นิ้วมือทั้งห้าที่ยกสูงขึ้นมา นิยมใช้ในการทักทายกัน จนผู้เขียนกล่าวว่าการทำกริยาดังกล่าวของมะจิดหลังจบการสนทนาทุกครั้งนั้นว่าเป็นเหมือนเครื่องหมายฟูลสต้อป (.) ในภาษาอังกฤษที่ใช้แสดงการจบประโยค ทำให้ผู้อ่านเห็นบุคลิภาพของมะจิดได้อย่างชัดเจนและเกิดความขบขัน

ตัวอย่างที่ ๓

“โตเกียวสกายทรี - สูงดี จบ...

มันมีแค่นี้จริง ๆ นะ คือสูง

แต่ถ้าจะให้พูดเพิ่มอีกสักนิดก็ต้องบอกว่าโตเกียวสกายทรีมีความบันเทิงอยู่ที่คนเฒ่าคนแก่มาเยือน ทำท่าควาวอีถ้ารูปหมู่กันนี้แหละ”

(มิชชั่นกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๖๖)

ตัวอย่างนี้เป็นการนำคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นมาปนภาษากับภาษาไทย คือ คำว่า ควาวอี (kawaii) หมายความว่า น่ารักน่าชม เนื่องจากผู้เขียนกำลังเล่าถึงผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นกลุ่มหนึ่งที่มาเที่ยวโตเกียวสกายทรีและถ่ายรูปหมู่ร่วมกัน โดยที่แต่ละคนต่างทำท่าทางให้ดูน่ารักต่าง ๆ กันไป จึงเป็นการเลือกใช้คำที่สอดคล้องกับบริบทของเหตุการณ์และสถานที่เพื่อให้ผู้อ่านจินตนาการตามได้ชัดเจนและเกิดความขบขัน

๔.๒ การใช้คำพ้อง

คำพ้อง หมายถึง การใช้คำหรือพยางค์ที่มีรูปภาษาเหมือนกันหรือออกเสียงเหมือนกัน แต่มีความหมายแตกต่างกัน อาจจะเป็นคำชนิดเดียวกันหรือคำต่างชนิดกัน การเล่นทางภาษาลักษณะนี้จะไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือความถูกต้องตามอักขรวิธี (ธีรยุทธ์ เถนบุตร, ๒๕๕๕, หน้า ๑๐๒) ในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล ปรากฏการใช้คำพ้องเพียงประเภทเดียว คือ การใช้คำพ้องเสียง หมายถึง คำที่ออกเสียงเหมือนกันแต่เขียนต่างกันและมีความหมายต่างกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๔, หน้า ๑๐๖๗) ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“Japanese คือ คนญี่ปุ่น

ส่วน Japaneed คือ คนลงแดงอยากไปญี่ปุ่น

ข้อความข้างต้น คือสเตตัสที่ผมโพสต์ไว้ในเฟซบุ๊กเมื่อนานมาแล้ว ซึ่งไม่ได้โพสต์เอาเสื่อมเรียกโลกกันอย่างเดียว แต่หมายความว่าตามนั้นจริง ๆ”

(มิชชั่นกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๑๕)

การใช้คำพ้องที่ปรากฏในตัวอย่างนี้เป็นการใช้คำพ้องเสียง ระหว่างคำว่า Japanese กับ Japaneed ซึ่ง Japanese หมายถึง คนญี่ปุ่น ส่วนคำว่า Japaneed ผู้เขียนนำคำว่า Japan รวมกับคำว่า need ให้ความหมายว่า คนที่อยากเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น ซึ่งทั้ง ๒ คำนี้มีการออกเสียงเหมือนกันแต่จะมีความหมายที่แตกต่างกัน

๔.๓ การใช้คำเลียนเสียง

คำเลียนเสียง หมายถึง การทำให้ถ้อยคำมีเสียงเหมือนหรือคล้ายคลึงกับแบบอย่าง เช่น การเลียนเสียงคน การเลียนเสียงสัตว์ เป็นต้น (ธีรยุทธ์ เถนบุตร, ๒๕๕๕, หน้า ๑๓๖) การใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล พบการใช้คำเลียนเสียง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑

“เธอมาในลุดหน้าม้าเสมอคิ้วที่อยู่เหนือรอยยิ้มกว้าง...เสื้อแขนยาว กางเกงเลกกิ้ง และบูตสีน้ำตาล ถึงเธอจะไม่ใช่ดาราเอวิกี่ไม่ใช่เรื่องสำคัญแล้วครั้นตอนนั้น เพราะเธอได้โชว์สเต็ปเทพในการโพสท่าต่อหน้า กล้อง

โหะ! โหะ! โหะ! ยี่สิบห้าแอ็กชันภายในสามสิบวินาที ทำทางเฟรนด์ลีสี่ที่สุดในดาวพระเคราะห์ดวงนี้ เธอทำให้ผมเห็นว่า ความคลั่งไคล้ของโอดาคู มันไม่เกี่ยวกับตัวเลขอายุเลยครั้บ ต่อหน้านักร้องคน นั้น สายตาของลุงทุกคนมีอายุเท่ากัน...”

(ซาเซ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า ๒๒๕)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้ คำว่า “โหะ! โหะ! โหะ!” เป็นการเลียนเสียงกตขัตเตอร์กล้องถ่ายรูปที่กดซ้ำ ๆ กันแบบเร็วและรัว สอดคล้องกับที่ผู้เขียนกล่าวว่าในเวลาเพียงแค่สามสิบวินาทีสามารถถ่ายรูปได้ถึงยี่สิบห้า รูปและแต่ละรูปทำท่าทางไม่ซ้ำกันเลย เมื่อผู้อ่านจินตนาการตามกับผู้เขียนบรรยายก็จะเห็นภาพของคนที เปลี่ยนท่าทางการถ่ายรูปและเสียงกตขัตเตอร์อย่างรวดเร็วจนแทบจะไม่มีเวลาในการจัดทำท่าให้สวยงาม จึงทำให้ผู้อ่านเกิดความขบขัน

ตัวอย่างที่ ๒

“นั่นไง อีกาเริ่มซึกเย่อดุ้งมันเผากับเมี่ยงแล้ว

นั่นไง เมี่ยงกูรักมันเผายังชีพ

“ซิว ซิว” คือปฏิกิริยาของสามี่ที่ออกมาปกป้องเมี่ยงจากอีกาจอมโหด

แคว่ก!

เสียงดุ้งขาด”

(มิซซันกินฟอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๑๖๐)

ตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนใช้คำเลียนเสียง “ซิว ซิว” เป็นเสียงที่ผู้เขียนเปล่าออกมาจากปากเพื่อไล่ อีกาที่บินอยู่บริเวณนั้นเพราะจะเข้ามาแย่งดุ้งมันเผาจากภรรยาของผู้เขียน และมีการใช้คำเลียนเสียง “แคว่ก” เป็นคำเลียนเสียงดุ้งขาด การใช้คำเลียนเสียงจะช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมไปกับผู้เขียนได้ ง่ายและเกิดจินตนาการตามทำให้เกิดอารมณ์ขัน

ตัวอย่างที่ ๓

“อาหารจanyakษ์ พันทิป”

อืม...ขึ้นมาแต่อาหารจanyakษ์ในประเทศไทย

ลองใหม่

“อาหารจanyakษ์ ญี่ปุ่น พันทิป

ขึ้นมาเหมือนเดิมเปียบ...

ไหนบอกว่าเจ๋งโงะ!

แต่ของแบบนี้แก้ไขไม่ยากครับ แค่งเรียนภาษาญี่ปุ่นไม่เกินเจ็ดปี เราก็น่าจะได้รับความรู้เพียงพอ สำหรับการไปเที่ยวแล้ว! (ถุย)

(มิซซันกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๓๐)

ตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนใช้คำเลียนเสียงการถ่มน้ำลายคือคำว่า “ถุย” เพราะผู้เขียนเล่าถึงการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอาหารจานยักษ์ในญี่ปุ่น แต่ไม่ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ ผู้เขียนจึงกล่าวว่าการแก้ไขทำได้ไม่ยาก เพียงแค่เราไปเรียนภาษาญี่ปุ่นไม่น่าจะนานเกิน ๗ ปีเราจะสามารถสื่อสารภาษาญี่ปุ่นได้เองโดยไม่ต้องพึ่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งการแก้ปัญหแบบนี้มันไม่ใช่ทางออกที่เหมาะสมมากนัก ผู้เขียนจึงเลียนเสียงการถ่มน้ำลายของตนเอง เพื่อแสดงความรู้สึกว่าตัวเองพูดในสิ่งที่เป็นไปได้

๔.๔ การเล่นเสียงสัมผัส

การเล่นเสียงสัมผัส คือการนำคำที่มีเสียงสัมผัสมาใช้ในการเรียบเรียง เช่น สัมผัสพยัญชนะ สัมผัสสระ สัมผัสวรรณยุกต์ เพื่อให้เกิดความคล้องจอง ไพเราะรื่นไหลในขณะที่อ่าน ในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล พบว่ามีการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ แต่ไม่ปรากฏการเล่นเสียงสัมผัสวรรณยุกต์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑

“ผมคิดเอาเองว่า คนเราควรจะผ่านภาวะการณ์มีหนี้บ้างนะ อย่างน้อยเราก็คงจะเข้าใจเรื่องบางเรื่องได้ดีขึ้น เราจะไปคุยเรื่องอาการซึมเศร้าของคนเบ่งชี้เคล้าควันทูรี่ได้อย่างไร ในเมื่อเราไม่เคยสูบบุหรี่

ภาวะการณ์มีหนี้คงเป็นสิ่งที่ไม่ได้แย่งเงินไป หากเรารู้จักเหลื่อมมุมในการดอมดมดอกเบ๊ย แต่ก่อนหน้านั้น เราก็คงจะโดนหนามของดอกเบ๊ยเกี่ยวบ้าง...”

(ซากะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า ๓๘)

ตัวอย่างนี้มีการเล่นเสียงพยัญชนะ “ด” ได้แก่คำว่า ดอมดมดอก การเล่นเสียงดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินจากเสียงสัมผัสและยังสร้างจินตนาการให้เห็นภาพและความรู้สึกของการค่อย ๆ สูดกลิ่นหอมจากดอกไม้ สร้างความชื่นใจให้เกิดขึ้นกับผู้ชม แต่ดอกไม้ที่ผู้เขียนกล่าวถึงในที่นี้ไม่ใช่ดอกไม้หอม โดยปกติทั่วไป แต่เป็นดอกเบ๊ยที่เกิดขึ้นจากการเป็นหนี้ที่เรายืมเงินของบุคคลอื่นมาจึงมีความหมายที่ย้อนแย้งกันสร้างความขบขันแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่ ๒

“...เคยมีเพื่อนต่างประเทศคนนึงมาเที่ยวเมืองไทย แล้วมันโทรมาหา

เพื่อน: วิชัย กูอยู่เมืองไทย มึงมาหากูหน่อย พวกไปเที่ยวที่

วิชัย: เหรอๆแล้วมึงอยู่ไหน

เพื่อน: กูอยู่แม่สาย

วิชัย: เออ...กูไปหา มึงไม่ได้วะเพื่อน

เพื่อน: ทำไมวะ! ก็กูอยู่แม่สาย มึงอยู่แม่สอด แค่นี้มึงมาหากูไม่ได้?

วิชัย: เออ ไปไม่ได้จริง ๆ มันไกลมากนะเพื่อน

เพื่อน: มันจะไปไกลได้ไงวะ แม่สายกับแม่สอด

วิชัย: ...

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า)

ตัวอย่างดังกล่าวมีการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะคำว่า “แม่สาย - แม่สอด” ซึ่งเป็นคำที่มีพยัญชนะเสียงเดียวกัน ทำให้เกิดความไพเราะในขณะที่อ่าน แล้วชวนให้ผู้อ่านเกิดความขบขันว่าเพื่อนชาวต่างชาติของผู้เขียนเข้าใจผิดว่าแม่สายกับแม่สอดน่าจะอยู่ใกล้ ๆ กันเพราะชื่อคล้ายกันนั่นเอง

ตัวอย่างที่ ๓

“ถึงยุคสมัยเทคโนโลยีจะเดินไปไกลจากอดีตแค่ไหน...เวลาของเกอิชาก็ยังเดินช้ากว่าอย่างอื่น...

เป็นความรู้สึกดีแปลก ๆ เวลาที่ผู้ชายใส่สูทรับโค้งผู้หญิงในชุดกิโมโนเต็มยศ

สิ่งใหม่ที่ดีมันต้องมาจากสิ่งเก่าที่ดี เราไม่สามารถล้ำสมัยได้โดยลืมความล้ำสมัย เพราะแค่คำว่า ล้ำสมัย กับ ล้าสมัย ยังใช้อักษรชุดเดียวกันเลย

เห็นเกอิชแล้วนึกถึงโคโยตี้แห่งสยามประเทศ...”

(ซากะ อาโออิ, ๒๕๕๔, หน้า ๒๑๔)

ตัวอย่างข้างต้นนี้ผู้เขียนได้เล่นเสียงพยัญชนะคำว่า ล้ำสมัย - ล้าสมัย ที่มีเสียง “ล” และเสียง “ส” เหมือนกัน ซึ่งคำที่ผู้เขียนเลือกมานั้นมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ผู้เขียนกล่าวถึง ว่าเราจะล้ำสมัยหรือก้าวไปข้างหน้าอย่างดีไม่ได้เลย ถ้าอดีตที่ผ่านมาที่เป็นความ ล้าสมัย นั้นไม่ได้ดีมาก่อน การปรับตัวเข้าหากันระหว่างอดีตกับปัจจุบันที่ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นผ่านทางชุดกิโมโน และชุดสูทจึงเป็นความเหมาะสมที่สร้างความประทับใจให้แก่ผู้เขียน ถึงแม้ชุดกิโมโนและชุดสูทจะเป็นความแตกต่างของยุคสมัยที่ดูขัดแย้งกันก็ตาม

ตัวอย่างที่ ๔

“ผมค่อย ๆ เอาส้อมไปสัมผัส รับรู้ได้ถึงแรงตึงตึง ๆ ของผิวไข่ที่พยายามปกป้องสิ่งที่อยู่ภายใน

และทันใดนั้น ไข่ก็ค่อย ๆ ปรีออก ชีสลาวาปริแตกกลั่นทะลัก เผยให้เห็นข้าวผัดสีแดงสวยข้างในที่ผัดได้ไม่เหนียว ไม่แฉะเกิน ไม่ร้อนไป

...พอตักเข้าปาก ผมก็สัมผัสได้ถึงความเต็มเม็ดเต็มหน่วยของข้าว

เรื่องราวชาติไม่ต้องพูดถึง...อ่อยรุ่งพุ่งออกจากปาก

ถึงไม่ใช่แฟนพันธุ์แท้ข้าวห่อไข่ แต่ก็บอกได้เลยว่านี่คือสุดยอดข้าวห่อไข่จริง ๆ”

(มิชชั่น กินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๑๔๘)

จากตัวอย่างนี้ผู้เขียนมีการใช้คำคล้องจองคือคำว่า “อ่อยรุ่งพุ่งออกจากปาก” มีคำคล้องจองได้แก่คำว่า “รุ่ง - พุ่ง” ที่มีเสียงสัมผัสสระอะและมีเสียงมาตราตัวสะกด แม่ กงเหมือนกัน และคำว่า “จาก - ปาก” ที่มีเสียงสัมผัสสระอาและมีเสียงมาตราตัวสะกด แม่ กกเช่นเดียวกัน การที่ผู้เขียนใช้คำคล้องจองนั้นช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดความรื่นเริงในขณะที่อ่านและรู้สึกกร่วมไปกับผู้เขียนว่าข้าวห่อไข่นั้นมีความอร่อยมากเพียงใดจนเกิดความขบขันตามมา อีกทั้งข้อความ “อ่อยรุ่งพุ่งออกจากปาก” ยังเป็นการกล่าวเกินจริง เป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ที่จะมีรุ่งพุ่งออกมาจากปากของเราในขณะที่ได้รับประทานอาหารที่อร่อยถูกใจ แต่ผู้เขียนเขียนเพื่อเน้นย้ำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความอร่อยของข้าวห่อไข่ที่ผู้เขียนและเพื่อน ๆ ได้ไปรับประทานที่

ตัวอย่างที่ ๒

“เราทั้งหมดกำลังจะเดินทางไปประเทศจีน

และเมื่อก็คือการปฐมนิเทศแบบเร่งรัดที่ทำให้เราค้นพบว่าประเทศจีนไม่ได้มีแค่กำแพงเมืองจีน จัตุรัสเทียนอันเหมิน พระราชวังต้องห้าม และส้วมฝักจืด

แต่ยังมีแก๊งฉกกระเป๋าวิ่งราว กระชากสร้อย! กระชากเป้! กระชากเสื้อกันหนาว! กระชากหม้อสุกี้! กระชากมอเตอร์ไซด์! กระชากแว่นสายตายาว! กระชากรองเท้ากีฬาที่สวมอยู่กับตีน! กระชากหม้อแปลงไฟฟ้า!”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุล, ๒๕๕๔, หน้า ๑๐๑)

ตัวอย่างข้างต้นนี้ ผู้เขียนกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ตนเองและเพื่อน ๆ กำลังจะเดินทางไปประเทศจีน แต่เมื่อได้ฟังคนรอบข้างพูดถึงประเทศจีนว่าต้องระมัดระวังในเรื่องใดบ้างโดยเฉพาะเรื่องการฉกชิงวิ่งราว ผู้เขียนจึงซ้ำคำว่า “กระชาก” หลายคำเพื่อย้ำความหมายให้เห็นชัดว่าประเทศนี้เต็มไปด้วยการวิ่งราวทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทุกคนต้องดูแลทรัพย์สินของตนเองให้ดี จึงทำให้ผู้เขียนเกิดความวิตกกังวลว่าจะเกิดเหตุการณ์ร้ายขึ้นกับคณะของตนเองหรือไม่

ตัวอย่างที่ ๓

“ญี่ปุ่นมีหลายอย่างที่ดีกว่าที่คิด และอีกหลาย ๆ อย่างที่ไม่ได้ดีไปกว่าที่จินตนาการ แต่ถึงยังไงผมก็ยังดีใจที่ได้มาเยือนญี่ปุ่น ดีใจที่ได้มาปล่อยความอยากรู้อยากเห็นของผมให้ได้รับรู้จักกับความบังเอิญของการเดินทาง

ดีใจที่ได้ค้นพบสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในแผนที่ตอนหลงทาง และดีใจที่ได้ใช้เวลาแบบนี้กับคนที่เรารัก...”

(ซากะ อาโออิ, ๒๕๕๔, หน้า ๓๒๑)

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้มีการซ้ำคำว่า “ดีใจ” เพื่อย้ำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้เขียนว่าผู้เขียนมีความสุขเพียงใดที่ได้เดินทางไปเที่ยวที่ประเทศญี่ปุ่น เพราะได้รับประสบการณ์จากการเดินทาง ได้เรียนรู้ความงดงามที่ค้นพบโดยไม่ได้ตั้งใจ และได้มีช่วงเวลาที่มีความสุขร่วมกับคนรัก

ตัวอย่างที่ ๔

“บางครั้งการนั่งเฉย ๆ ก็คือ การเดินทาง

กรวดสีขาว เต็มด้วยสีเขียวจากต้นไม้ และตัดด้วยสีแดงส้มเก่า ๆ จากกำแพง เหมือนมีคนเดินมาตบที่เราเบา ๆ และกระซิบว่า

“เฮ้ย ชีวิตไม่ต้องรีบขนาดนั้น ช้า ๆ ก็ได้”

นั่นดี จะรีบไปไหน จะช้าหรือเร็วก็ถึงจุดหมายเหมือนกัน

ค่อย ๆ เดิน จะได้แวะดูดอกไม้ระหว่างทาง

ค่อย ๆ เดิน จะได้ไม่เหยียบขี้หมาระหว่างทาง

ค่อย ๆ เดิน คนที่เราจูงมือไปด้วย จะได้เดินทันเรา”

(ซากะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า ๑๗๙)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้ผู้เขียนมีการใช้คำว่า “ค่อย ๆ เดิน” และคำว่า “ระหว่างทาง” เมื่อกล่าวถึงชีวิตว่าทุกคนมีจุดมุ่งหมายในชีวิตด้วยกันทั้งสิ้น แต่เราไม่จำเป็นต้องรีบเพื่อไปให้ถึงโดยเร็ว เราเดินช้า ๆ เพื่อจะได้มีเวลาชื่นชมกับความงามของชีวิตระหว่างทางก่อนที่จะไปถึงจุดหมาย และเดินช้า ๆ เพื่อให้คนที่เรารักและรักเราได้เดินไปพร้อมกัน มีความสุขระหว่างทางไปด้วยกัน

๔.๖ การใช้คำสแลง

คำสแลงเป็นภาษาที่สร้างขึ้นอย่างไม่เป็นแบบแผนทั้งด้านรูปคำ เสียงและความหมายแต่ไม่ใช่คำหยาบหรือคำต่ำ เป็นภาษาที่สร้างขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงภาษาไม่สุภาพ (จินตนา พุทธิเมตตะ, ๒๕๔๗, หน้า ๗๗) ในงานเขียนของวิชัย มาตกุลปรากฏการใช้คำสแลง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑

“สรุปได้ว่าผีและวิญญาณเป็นกลุ่มพลังงานที่มีความซับซ้อนทางอัตลักษณ์และสะท้อนน้ำสะท้อนบกทางอารมณ์มาก เข้าถึงยาก ดิสท์แตกแหกทุกโค้งความเข้าใจ”

(ชახะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๒๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำสแลงคือคำว่า “ดิสท์แตก” คำว่า “ดิสท์” ในที่นี้มาคำในภาษาอังกฤษคือคำว่า ARTIST แต่เรียกสั้น ๆ ว่า “ดิสท์” เรานำมาใช้เป็นคำสแลงที่ใช้เปรียบเทียบกับคนที่มีลักษณะเป็นตัวของตัวเองสูง ซึ่งเหตุการณ์ในตอนนี้อยู่ที่ผู้เขียนกล่าวถึงผีและวิญญาณที่มีความซับซ้อนและเข้าใจยากบางครั้งก็มาแบบใจดี แต่บางครั้งก็มาแบบใจร้ายทำให้ผู้ที่พบเจอเกิดความหวาดกลัว ยากแก่ความเข้าใจของคุณคนอื่น ซึ่งการใช้คำสแลงนี้จะช่วยทำให้ผู้อ่านได้รับบรรยากาศในการอ่านมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ ๒

“...นี่แหละครับเมียผม เดินตามผู้ชายทโมนสามคนอยู่สัปดาห์กว่า ๆ ได้เดินในร้านขายของมือสองไม่ถึงครึ่งชั่วโมงก็ฟินละ

น่ารักอย่างพอเพียงจริง ๆ”

(มิชชั่นกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๒๔๔)

จากตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนมีการใช้คำสแลงคือคำว่า “ฟิน” หมายถึง ฟังพอใจ สุดยอด ที่สุดสมหวัง มาจากคำว่า Finale ซึ่งแปลว่าจบแบบสมบูรณ์แบบ มักจะใช้ในการแสดงช่วงท้ายเนื่องจากเป็นช่วงที่ดีที่สุด ในตัวอย่างนี้ผู้เขียนกล่าวถึงภรรยาที่ร่วมเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นด้วยกันกับผู้เขียนและเพื่อน ๆ โดยตลอดเวลาที่อยู่ญี่ปุ่นนั้น ภรรยาของผู้เขียนไม่เคยเรียกร้องสิ่งใดให้ตัวเองเลย จนใกล้จะถึงวันกลับผู้เขียนจึงพาภรรยาไปซื้อของในร้านขายของมือสอง โดยผู้เขียนคาดการณ์ว่าภรรยาคงจะเข้าไปเลือกสินค้าในร้านเป็นเวลานาน แต่เพียงแคครึ่งชั่วโมงภรรยาก็เดินออกมาจากร้านแห่งนั้นและซื้อกระเป๋าถือมาเพียงแคใบเดียว ผู้เขียนจึงถึงภรรยาว่าเพียงแคได้เข้าไปเลือกซื้อของที่ตัวเองอยากได้แม้จะใช้เวลาไม่นานก็มีความสุขมากแล้ว

๔.๗ การสร้างคำหรือสำนวนภาษาขึ้นใหม่

การสร้างคำหรือสำนวนภาษาขึ้นใหม่เพื่อสร้างอารมณ์ขัน หมายถึง การใช้คำหรือสำนวนภาษาในลักษณะที่ยังไม่เคยมีการใช้มาก่อน โดยคำหรือสำนวนภาษาที่สร้างขึ้นใหม่ อาจไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา แต่มุ่งหวังเพียงสื่อความได้ (ฐานิตย์ เอี่ยมอุตมะ, ๒๕๕๑, หน้า ๑๕๘) อีกทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านเกิดความขบขันในขณะที่อ่านได้อย่างดี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑

“เจ้าหน้าที่ควายนหมื่นเยี้ยวและคนไทยใส่แว่นหน้าจีน... เจ้าของเยี้ยว (เงิน = ง่วง+มีน)

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๑๒)

ตัวอย่างที่กล่าวข้างต้น ผู้เขียนสร้างคำใหม่ขึ้นมาคือคำว่า “เงิน” ซึ่งมาจากการรวมกันระหว่างคำว่า ง่วงและคำว่ามีน ซึ่งทั้งสองคำนี้มีความหมายที่แสดงถึงกริยาอาการคล้ายคลึงกัน คือกริยาอาการของสภาพร่างกายที่ยังไม่ตื่นตัว ยังไม่รับรู้กับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์รอบตัวมากนัก ยังมีอาการง่วงและงุนงงอยู่จึงแสดงออกมาทางสีหน้าท่าทางของเจ้าตัวเองที่เพิ่งเดินทางมาถึงประเทศจีนแต่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองไม่ให้ผ่านเข้าประเทศ และถูกเรียกตัวไปตรวจสอบหนังสือเดินทางอีกครั้ง การที่ผู้เขียนสร้างคำใหม่มาใช้นี้ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจนมากขึ้นว่าในสถานการณ์ดังกล่าวนี้ผู้เขียนมีอาการกับกริยาอย่างไรและเข้าใจความรู้สึกของผู้เขียนได้อย่างดีจึงเกิดอารมณ์ขันในขณะที่อ่าน

ตัวอย่างที่ ๒

“ไอ้แซ่แพ็บ! นี่มันประเทศปลอมด้วยหรือเปล่าเนี่ย!?”

จริง ๆ ไอ้จอคอมพิวเตอร์ตรง ตม.เนี่ย เข้าข่ายต้องสงสัยของปลอมมากที่สุด เพราะทำหน้าที่จอใหญ่มาก แล้วเลือกทำทรงออกมาเหมือน iPhone อีก!

เฮ้ย แต่จะว่าไป... ทำไมเราต้องเหมารวมว่าจีนไปเลียนแบบชาวบ้านอย่างเดียวด้วยวะ

ว่ากันอย่างแฟร์ ๆ ลุงสตีฟ จ๊อบส์ แกอาจจะเคยมาขอป๊ิงที่กวางโจวแล้วไปเจอไอ้สิ่งนี้จนเก็บไปเลียนแบบเป็นจอ iPhone ก็ได้ชะเว้ย ก็ทำไงได้ละเนอะ...คนมันมีประวัตินิ (ฮา)..

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๐๘)

ตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนมีการสร้างคำขึ้นใหม่ ได้แก่คำว่า “ไอ้แซ่แพ็บ” ซึ่งเป็นคำอุทานที่ผู้เขียนกล่าวกับตัวเองเมื่อเกิดความประหลาดใจ แปลกใจหรือพบเจอกับเรื่องไม่คาดคิดที่พบเจอ จากเหตุการณ์ในเรื่องเป็นตอนที่ผู้เขียนเดินทางเข้าประเทศจีนและต้องผ่านการตรวจคนเข้าเมือง เมื่อได้เห็นหน้าจอคอมพิวเตอร์ของตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สิ่งที่คุณเขียนได้ฟังมาจากคนอื่นว่าที่ประเทศจีนนี้เต็มไปด้วยของปลอม ผู้เขียนจึงอุทานในใจว่าหน้าจอคอมพิวเตอร์น่าจะเป็นของปลอมที่ทำเลียนแบบหน้าจอคอมพิวเตอร์ยี่ห้อ Apple เพราะรูปทรงมีความคล้ายคลึงกัน

๔.๘ การใช้ภาษาผิดแบบแผน

การใช้ภาษาผิดแบบแผนเป็นการใช้ภาษาที่แตกต่างไปจากมาตรฐานหรือการใช้ภาษาที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดอารมณ์ขัน ในงานเขียนของวิชัย มาตกุลพบว่ามีการใช้ภาษาผิดแบบแผน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑

“ที่วันนี้ไม่ได้เล่นบาส มันไม่ได้แ่อย่างที่คิด

อย่างน้อยก็เจอพี้นท์ – สาวไทยที่ไม่ได้หักทากันด้วยการถามถึงจำนวนมะพร้าวที่บ้าน

ไม่แน่ใจว่าใครหิวภาษาไทยมากกว่ากัน จึงทำให้เราสองคนชนคำไทยปัดฝุ่นออกมาตากแดดตากลมผ่านบนสนทนากันอย่างไม่กลัวเสียมารยาทคนแปลกหน้า...”

(โยดาบายอย, ๒๕๕๙, หน้า ๗๘)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้มีการใช้ภาษาผิดแบบแผนในข้อความ “ใครหิวภาษาไทยมากกว่ากัน” เพราะคำกริยา “หิว” กรรมของกริยานี้ควรจะเป็นชื่ออาหารคาว อาหารหวานหรือเครื่องดื่มมากกว่าคำว่า “ภาษาไทย” แต่การที่ผู้เขียนใช้ผิดนี้ก็ยิ่งสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ไม่ยากว่าหมายถึงความต้องการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารมีมากเพียงใด เพราะถ้าเราหิวเราต้องรับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มจำนวนมากเพื่อจะได้คลายจากความหิว ดังนั้นเมื่อผู้เขียนกับเพื่อนหิวภาษาไทยจึงแสดงถึงความต้องการที่จะพูดภาษาไทยกับคนไทยที่อยู่ต่างประเทศด้วยกันนั้นมีมากเพียงใดนั่นเอง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเกิดความรู้สึกร่วมไปกับผู้เขียน จึงสร้างความขบขันได้อย่างดี

นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาผิดแบบแผนในข้อความ “เราสองคนชนคำไทยปัดฝุ่นออกมาตากแดดตากลมผ่านบนสนทนากัน...” เพราะคำว่า “ชน” เราควรใช้กับสิ่งของหรือสิ่งมีชีวิต ไม่ได้ใช้กับ ภาษาไทย ที่จะนำมาปัดฝุ่นหรือนำมาตากแดดตากลมจึงเป็นการใช้คำที่ไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทยแต่ก็ช่วยให้ผู้อ่านจินตนาการตามได้ง่ายว่าในเวลาที่คุณเขียนและเพื่อนอยู่ต่างประเทศจำเป็นต้องสื่อสารกับผู้อื่นด้วยภาษาต่างประเทศเป็นหลักไม่ค่อยได้ใช้ภาษาไทยสื่อสารมากนักและเมื่อได้มาพบกันจึงพูดภาษาไทยกันอย่างไม่กลัวว่าจะเสียมารยาทในที่สาธารณะ

๔.๙ การใช้บุคลาธิษฐาน

บุคลาธิษฐาน คือ การกล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือมีชีวิตแต่ไม่ใช่มนุษย์สามารถแสดงกิริยาอาการหรืออารมณ์ความรู้สึกได้เช่นเดียวกับมนุษย์ ผู้เขียนมีการใช้บุคลาธิษฐานเพื่อสร้างความขบขันให้แก่ผู้อ่าน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑

“ ความหวังของการรอ มีนิสัยขี้เล่น

มักจะทำให้หัวใจเราเต้นเร็วขึ้นเสมอ

แต่กลับหยอกล้อเราด้วยการทำให้เวลาเดินช้าลง”

(โยดาบายอย, ๒๕๕๙, หน้า ๘๔)

ตัวอย่างข้างต้นนี้มีการใช้บุคลาธิษฐานหรือการสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิตให้ทำกริยาอาการได้เช่นเดียวกับมนุษย์ ว่าความหวังของการรอมินัสซี่เล่นและหยอกล้อกับคนที่รอดด้วยการทำให้เวลาเดินช้าลง ผู้เขียนมีการใช้บุคลาธิษฐานว่าความหวังนั้น “หยอกล้อ”เรา ซึ่งเป็นกริยาอาการที่ความหวังกระทำได้เช่นเดียวกับมนุษย์

ตัวอย่างที่ ๒

“...ถึงญี่ปุ่นจะเป็นประเทศที่ผมอยากไปมากที่สุดในโลกก็ตาม แต่ภาพประเทศญี่ปุ่นกำลังกอดดอกกระหล่ำมี่ยมด้วยความภูมิใจที่ใคร ๆ ในโลกต่างบูชาซาบูกยกให้เป็นประเทศที่มีค่าครองชีพสูงมาก สูงจนเสียค่าใช้จ่ายหรือสูงชิบหาย ซึ่งถ้าเราไปประมาณสิบวันแล้วเนี่ย...ต่อให้มีสตูดิโอหมดทุกสตูดิโอ”

(ซาเอ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๒๒)

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนใช้บุคลาธิษฐานว่า “ประเทศญี่ปุ่นกำลังกอดดอกกระหล่ำมี่ยมด้วยความภูมิใจ...” ซึ่งเป็นกริยาอาการที่ประเทศญี่ปุ่นกระทำได้เช่นเดียวกับมนุษย์นั่นเอง

ตัวอย่างที่ ๓

“อากาศซักจะเย็นแบบไม่เกรงใจแขกบ้านแขกเมืองละ...”

(ซาเอ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๑๒๕)

จากตัวอย่างดังกล่าวผู้เขียนบรรยายถึงสภาพอากาศที่ประเทศญี่ปุ่นว่าหนาวมากเพียงใด โดยใช้บุคลาธิษฐานว่าอากาศเย็นแบบไม่เกรงใจแขกที่มาเยือนเลย ซึ่งคำว่า “ไม่เกรงใจ” นั้นเป็นคำที่แสดงการกระทำของมนุษย์ ซึ่งการใช้คำบุคลาธิษฐานนี้ช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกและเกิดจินตนาการตามได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเกิดความขบขันในขณะที่อ่านได้อย่างดี

๔.๑๐ การใช้คำหยาบ

คำหยาบเป็นคำไม่สุภาพที่สื่อถึงความหมายในทางที่ไม่ดี รวมถึงคำอุทานที่เป็นคำหยาบโดยไม่มีความสัมพันธ์กับความสับสนใดของประโยคเลยในงานเขียนของวิชัย มาตกุลปรากฏการใช้คำหยาบจำนวนมากดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“วิชัย: เหี้ย!

ผมเปลออูทานดั่งลั่นเพราะเลยอ์ฟงาย ๆ ไม่ลง อาร์โนลด์รีบาวนด์บอลได้ แล้วหยุดนิ่งกับที่

อาโนลด์: เหี้ย!? เฮ้ย! เหี้ย?

วิชัย: ...เออ เหี้ย

อาโนลด์: ยัดเหี้ยยยยย!? พี่เป็นคนไทย!

วิชัย: อ้าว เหี้ย?

อาโนลด์: เหี้ยยยย! ผมชื่ออานนท์! ผมเป็นคนไทย!

วิชัย: เหี้ยยยยยยยย?

ถ้าพรหมลิขิตมันเขียนด้วยพระเจ้า พระเจ้าต้องเป็นคนกวนตีนแน่ ๆ

ท่านแนะนำให้ผมรู้จักคนไทยอีกคนในประเทศนี้ด้วยคำว่า เหี้ย”

(โยธายาบอย, ๒๕๕๙, หน้า ๑๖๙-๑๗๐)

ตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น มีการใช้คำหยาบคือคำว่า “เหี้ย” โดยปกติคนมักจะนิยมใช้คำนี้เพื่อแสดงความหงุดหงิดไม่พอใจเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดหรือเมื่อมีใครทำให้โมโห หงุดหงิด แต่จากตัวอย่างผู้เขียนใช้อุทานเพื่อแสดงความตกใจ คิดไม่ถึงหรืองงงกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพราะเป็นเหตุการณ์ตอนที่ผู้เขียนกำลังเล่นบาสเกตบอลอยู่แล้วโยนลูกไม่เข้าห่วง จึงสบถคำนี้ออกมาทำให้คนไทยที่กำลังร่วมเล่นบาสเกตบอลอยู่นั้นได้ยินคำนี้ซึ่งเป็นคำภาษาไทย จึงอุทานคำนี้ออกมาด้วยความไม่คาดคิดเหมือนกันว่าผู้เขียนที่กำลังเล่นบาสเกตบอลอยู่ด้วยกันนั้นก็เป็นคนไทยเหมือนกัน และเมื่อผู้เขียนรู้ว่าเขาเป็นคนไทยเช่นเดียวกันก็เลยอุทานคำนี้ออกมาด้วยเช่นกัน

ตัวอย่างที่ ๒

“ความบดขบทางโชคชะตามาบรรจบกับเงื่อนไขของร่างกายครับ - ผมทำคอนแทคเลนส์หายไบนึ่งข้าง

และที่เหี้ยที่สุดคือ ผมทำหายในคืนแรกของการเดินทางตลอดอาทิตย์ของการท่องเที่ยวอิตาลีของ ผมก็เลยเข้าข่ายกึ่งจริงกึ่งฝัน เพราะตาขวาผมจะชัดแจ๋ว แต่ตาซ้ายผมจะพร่ามัวเหมือนกำลังฝันอยู่

ทุกวันนี้ทุกครั้งที่เห็นอะไร ๆ ที่เกี่ยวกับอิตาลี ผมมักจะนึกถึงเหตุการณ์กึ่งจริงกึ่งฝันแล้วถามตัวเองเสมอ ๆ ว่า

“ก็แล้วทำไมกูไม่ลงทุนซื้อคอนแทคฯซักข้างวะ”

(ซาเซ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๕๑-๕๑)

จากตัวอย่างดังกล่าวนี้มีการใช้คำหยาบ ได้แก่คำว่า “บดขบ” และคำว่า “เหี้ย” เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวผู้เขียนนั้นต้องเผชิญกับเรื่องไม่ดีที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน เนื่องจากตัวผู้เขียนทำคอนแทคเลนส์หลุดหายไปหนึ่งข้าง ทำให้ตามองเห็นชัดเพียงข้างเดียว ส่วนตาอีกข้างหนึ่งจะเป็นภาพเบลอล อีกรังยังทำหายตั้งแต่คืนแรกที่เพิ่งเดินทางมาถึง และยังคงต้องอยู่ในประเทศอิตาลีอีกหลายวันทำให้ผู้เขียนใช้ชีวิตลำบาก ซึ่งการใช้คำหยาบในการเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้เขียนได้ชัดเจน ทำให้เกิดอารมณ์ขันตามมา

ตัวอย่างที่ ๓

“นายทองเป็นคนเดินทางบ่อยถึงบ่อยมาก เรื่องหนึ่งที่แกมักจะบ่นให้ผมฟังคือปลั๊กที่พกไปมักจะเสียบกับเต้าไม่ได้ ครั้งที่ไปอิตาลีด้วยกันนายทองก็เตรียมทุกอย่างไปโดยที่ผมเตรียมหัวปลั๊กสำรองไปด้วย เรียกได้ว่าไม่ว่าเต้าปลั๊กจะมาแบบไหนเราก็มีลูกปลั๊กไปแหยงอย่างแน่นอน...แต่สิ่งที่เราค้นพบตรงหน้ามันเป็นบทเรียนใหม่ให้กับคนอายุสี่สิบกลาง ๆ (ตอนนั้น) กับชายกลางคนวัยห้าสิบ (ตอนนั้น) ว่าในโลกนี้นอกจากจะมีปลั๊กที่หัวเรียงกันเป็นสามเหลี่ยมแล้ว มันยังมีหัวปลั๊กสามหัวที่เรียงกันเป็นเส้นตรงอีก!! เป็นบทเรียนที่แลกมากับคำอุทานสั้น ๆ ว่า

“ไอ้เหี้ยเอ๊ยยยยยยย!!”

(ซาเซ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๗๓)

จากตัวอย่างนี้ผู้เขียนใช้คำหยาบ “ไอ้เหี้ย” เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ผิดไปจากความคาดหมายของตนเอง เนื่องจากผู้เขียนกับพ่อจะเดินทางไปต่างประเทศด้วยกันบ่อยครั้ง และปัญหาที่พบมากคือปัญหาเรื่องปลั๊กไฟ เพราะแต่ละประเทศจะมีรูปแบบของปลั๊กที่ต่างกันไป ผู้เขียนกับพ่อจึงเตรียมหัวปลั๊กสำรองไปด้วยและคิดว่าใช้ได้แน่นอน แต่เมื่อไปถึงกลับพบว่าหัวปลั๊กอีกแบบหนึ่งที่ผู้เขียนกับพ่อไม่เคยเห็นมาก่อนคือหัวปลั๊กที่มีสามหัวเรียงกันเป็นเส้นตรง ผู้เขียนจึงอุทานออกมาเพราะไม่คาดคิดว่าจะพบเจอกับเรื่องแบบนี้

ตัวอย่างที่ ๔

“พอเอาเงินเยนไปแลกคืนไปเงินไทย แม่งขาดทุนอีก!

กูจะไปญี่ปุ่นทำไมวะเนี่ย?!

สรุป ทริปที่แล้วไปเพื่อสูมไฟกิเลสตัวเอง จนทำให้ไม่กล้ากลับไปญี่ปุ่นอีกรอบ เพราะรู้สันดานตัวเองดีว่า ถ้าได้ไปญี่ปุ่นอีกครั้ง มันจะต้องมีธาตุไฟเข้าแทรก สติแตก แดกกระจุกย ช้อปกระจายแน่ ๆ...”

(มิซซันกินพอสสิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๑๗)

ตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนมีการใช้คำหยาบ เช่นคำว่า แม่ง กู เพื่อเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเองว่าเมื่อไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นครั้งก่อน ตัวผู้เขียนและภรรยากังวลเรื่องค่าครองชีพในประเทศญี่ปุ่นที่แพงมาก จนทำให้ไม่กล้าใช้เงิน อยากรับประทานอะไรหรืออยากซื้อสิ่งใดก็ต้องประหยัดเพราะกลัวว่าเงินจะไม่พอ จนเมื่อเดินทางกลับมาประเทศไทยปรากฏว่าเงินที่แลกไปนั้นเหลืออยู่จำนวนมาก เมื่อนำไปแลกคืนเป็นเงินบาทไทยก็ขาดทุนอีก การที่ผู้เขียนใช้คำหยาบในการเล่าเรื่องของตนเองให้ผู้อ่านได้รับทราบนั้นมีส่วนในการช่วยทำให้ผู้อ่านรู้สึกสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้เขียน เหมือนกับเพื่อนเล่าเรื่องของตัวเพื่อนเองให้เราฟัง ผู้อ่านจึงเกิดความรู้สึกร่วมไปกับผู้เขียนได้โดยง่ายและเกิดความขบขันตามมา

ตัวอย่างที่ ๕

“วิชัยมองหน้า ตม.ทีหนึ่ง มองหน้าหัวหน้าคนนั้น มองหน้าแบงค์กับแชมป์ที่อยู่อีกฟากของ ตม. แล้ว...

กลับมามองหน้าหัวหน้า ตม. หัวหน้า ตม.กัวมือเรียก...

แม้จะไร ๆ ก็อาจเป็นของปลอมได้ในประเทศนี้ แต่ตอนนี้มีอย่างเดียวที่เป็นของแท้ นั่นคือความฉิบหายครับ

ฉิบหายของแท้...”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๑๒)

ตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนมีการใช้คำหยาบคือคำว่า “ฉิบหาย” ซึ่งเป็นปกติจะเป็นคำไม่สุภาพที่พูดตำหนิหรือต่อว่าบุคคลอื่น แต่ในบางกรณีก็ใช้พูดกับตนเองเมื่อพบเจอกับเรื่องที่ไม่คาดคิดหรือเรื่องที่เป็นปัญหา ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวคำนี้ขึ้นในตอนที่กำลังตรวจคนเข้าเมืองกำลังตรวจหนังสือเดินทางของผู้เขียนแล้วถูกเรียกตัวเข้าไปสอบถามข้อมูลส่วนตัวในอีกห้องหนึ่ง ผู้เขียนจึงคิดในใจว่าจะเกิดเหตุไม่ดีขึ้นกับตนเองแน่ ๆ

๔.๑๑ การเปลี่ยนเสียงของคำ

การเปลี่ยนเสียงของคำ คือ การเปลี่ยนเสียงคำหนึ่งเป็นอีกคำหนึ่ง เช่น เปลี่ยนเสียงพยัญชนะ เปลี่ยนเสียงสระหรือเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ (วิภาพร กล้าวิทย์กิจ, ๒๕๔๘) ในงานเขียนของวิชัย มาตกุลมีการเปลี่ยนเสียงหลายรูปแบบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑

“...และท้าวจิ้งในจิ้งแมงก็เหมือนกับที่อื่นในโลก คือ...เสียงดังเม็ก ดังประหนึ่งเดินอยู่ในเทศกาลเจ...”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๗๔)

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนเปลี่ยนเสียงของคำจากคำว่า “มาก” เป็นคำว่า “เม็ก” แต่การเปลี่ยนเสียงนี้ไม่ได้ส่งผลต่อความหมาย ผู้อ่านยังคงเข้าใจในความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารเช่นเดิมว่าท้าวจิ้งท่งเที่ยวชาวจีนนั้นไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไหนหรือแม้แต่ในประเทศจีนเองก็คงมีเสียงดังมากเสมอ แต่การเปลี่ยนเสียงของคำนี้ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมด้วยได้อย่างดี และเข้าใจในความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้นว่าท้าวจิ้งท่งเที่ยวชาวจีนนี้ไม่ใช่แค่เสียงดังปกติแต่เสียงดังมากที่สุด

ตัวอย่างที่ ๒

“แม้อะไร ๆ ก็อาจเป็นของปลอมได้ในประเทศนี้ แต่ตอนนี้มีอย่างเดียวที่เป็นของแท้ นั่นคือความฉิบหายครับ

ฉิบหายของแท้

เดี๋ยวก่อนนนน! ฎทามอารายยยยผิตดตดต! แสดดตดต! บอกรูนิสนุงงง! แต่เหมือนโดนมนตร์สะกด ขาผมเดินตามได้น้ำหัวหน้าไปอย่างว่าง่ายแล้วครับ”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๑๐)

ตัวอย่างข้างต้นมีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่คำว่า เดี่ยวก่อนนนน หมายถึง เดี่ยวก่อน แต่เปลี่ยนเป็นเสียงสูงเพื่อแสดงอาการตกใจ หรือเปลี่ยนเสียงสระของคำว่า ทำอะไร เป็นคำว่า ทามอาราย เป็นการเปลี่ยนเสียงสระจากสระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาวเพื่อแสดงความงุนงงสงสัย หรือคำว่า นิสนุงงง เป็นการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะและเสียงสระ หมายถึง นิดหนึ่ง แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงการพูดที่ออกเสียง “S” ท้ายคำเพื่อแสดงความเป็นพหูพจน์ในภาษาอังกฤษ และเปลี่ยนเสียงสระอีเป็นเสียง สระอุ เป็นการย้ำว่าความหมายของ “นิดหนึ่ง” นั้นน้อยมากแค่ไหน

ตัวอย่างที่ ๓

“ไม่รู้ว่าอาหารเกาหลีตรงหน้ามันเรียกว่าอะไร มันคล้ายจะเป็นสูกี้ แต่ตุง ๆ เยอะ ๆ เหมือนพ่อครัวนี่ทำอะไรขึ้นได้หรือเห็นอะไรอยู่ใกล้มือก็คว่า ๆ จก ๆ ฉก ๆ มาใส่ ๆ ลงไปในหม้อให้เต็ม แล้วก็ราดด้วยน้ำซุซุกิมจิ...

แต่อร่อยสวดยวด”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๒๓๖)

ตัวอย่างข้างต้นมีการเปลี่ยนเสียงของคำจากคำว่า “สุดยอด” เป็นคำว่า “สวดยอด” เปลี่ยนเสียงจากสระ “อุ” และสระ “อ” มาเป็นเสียงสระ “อัว” เพื่อให้ผู้อ่านได้อารมณ์ความรู้สึกที่มากกว่าปกติและเกิดความขบขันในขณะที่อ่าน เมื่อผู้เขียนบรรยายถึงความอร่อยของอาหารเกาหลีที่ตัวผู้เขียนและเพื่อนได้รับประทานขณะไปเที่ยวประเทศจีนว่าอาหารจานนั้นอร่อยมากที่สุด

๔.๑๒ การใช้ความเปรียบ

การใช้ความเปรียบเป็นการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง ความเปรียบที่พบในงานเขียนของวิชัย มาตกุลมีหลากหลายรูปแบบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑

“เอ๊ะ! หรือว่าลุงพยายามจะเอากระดาษหนังสือพิมพ์ยัดปากผมเพราะทนเสียงกรนผมไม่ได้ เพราะตั้งแต่ขึ้นเครื่องยันถึงญี่ปุ่น ผมหลับเป็นศพตลอดทางเลย”

(ซากะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๖, หน้า ๗๗)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้ผู้เขียนเปรียบเทียบตนเองที่นอนหลับสนิทไม่รับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเลยว่าเหมือนกับศพที่นิ่งสนิท และอาการกรนเสียงดังทำให้รบกวนผู้โดยสารคนอื่นได้นั่นเอง

ตัวอย่างที่ ๒

“ความอร่อยของมันเผาคือความร้อนจัดของมัน เนื้อมีความเค็มนิดหน่อย และที่สำคัญมันมีความชุ่มอะไรบางอย่างที่ทำให้เรากินได้เรื่อย ๆ อย่างไม่ฝืดคอ

แต่ประเด็นคือ พวกกูต้องกินมันเผาเหมือนคนลักลอบดูดยา มือบีมันเผา สายตาคอยสังเกตการเคลื่อนไหวของกวางมองเข้าไปที่ทางเข้าวัด ภาวนาไม่ให้มีตัวไหนได้กลิ่น...”

(มิซซัน กินพอสสิเบิลฯ, ๒๕๕๘, หน้า ๑๕๗)

ตัวอย่างข้างต้นนี้ผู้เขียนและภรรยากำลังนั่งรับประทานมันเผาอยู่ในสวนสาธารณะที่มีกวางเดินไปมาอยู่ด้วย เมื่อกวางเห็นผู้เขียนซื้อมันเผากวางก็คอยจ้องจะเข้ามาแย่ง ทำให้ผู้เขียนกับเพื่อน ๆ ต้องรีบรับประทานมันเผาให้หมดเร็ว ๆ ในขณะเดียวกันสายตาก็ต้องคอยมองรอบตัวว่ามีกวางตัวไหนที่จะเข้ามาแย่งมันเผาไปหรือไม่ เหมือนกับคนที่แอบเสพยาเสพติดที่จะต้องรีบเสฟเพราะกลัวว่าคนอื่นจะมาเห็นเข้า ซึ่งการใช้ความเปรียบนี้ช่วยทำให้ผู้อ่านจินตนาการตามไปได้อย่างชัดเจนและเกิดความขบขันตามมา

ตัวอย่างที่ ๓

“...แต่พอคิดว่าผมไม่ได้จะมาซื้อขนมครับ ผมมาซื้อบุหรี่ให้พี่ก้อ พี่ก้อแกฝากซื้อบุหรี่หลายยี่ห้อ แต่ที่แกกำชับนักกำชับหนักคือยี่ห้ออื่นไม่ได้ไม่เป็นไร แต่มาโบ๊แบ็กแบ็กเมนทอลเนี่ยจะต้องได้! จ่ายเท่าไรไม่เกี่ย เพราะเมืองไทยหาซื้อไม่ได้ เป็นมะเร็งนำเข้ารสชาติเลิศ

ผมจัดแจงซื้อบุหรี่ยี่ห้ออื่น ๆ จนครบ เหลือก็แต่มาโบ๊แบ็กแบ็กเมนทอลที่เสือกหมด คาดว่าคงมีคนไทยหลายคนที่ยอมมะเร็งเมนทอลรสเลิศเหมือน ๆ พี่ก้อเลยทำให้ของหมดซะงั้น...”

(ซากะ อาโออิ, ๒๕๕๔, หน้า ๓๑๘)

ตัวอย่างที่กล่าวข้างต้นนี้เป็นการเปรียบว่าบุหรีก็คือมะเร็ง และบุหรียี่หื้อที่เพื่อนรุ่นพี่ของผู้เขียน กำชับว่าต้องหามาให้ได้ เพราะที่ประเทศไทยไม่มีจำหน่าย บุหรียี่หื้อนี้จึงเปรียบเหมือนเป็นมะเร็งนำเข้านั่นเอง

ตัวอย่างที่ ๔

“จำได้แม่นว่าตอนนั้นร้าน Outlet ยังไม่เปิด ป้า ๆ น้า ๆ คนไทยทั้งหลายก็ไปแห่อออยู่หน้าประตูทางเข้า และเพียงแค่ว่าประตูเปิดแค่นั้นแหละครับ เหมือนฝูงเด็กแนวทะเลาะกันเข้าประตูคอนเสิร์ตอะ

พี่ไทยซื้อคริสตัลสวาลอฟสกี เหมือนตุ๊กตาอาหารช่วงสงครามโลก ... สภาพร้านคริสตัลสวาลอฟสกีก็เลยมีสภาพไม่ต่างจากหนองน้ำที่โดนฝูงช่างป่าวิ่งเข้าถล่ม...”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๗๔)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผู้เขียนเดินทางไปเที่ยวที่ประเทศเชกโกสโลวาเกียกับพ่อ และมักคุเทศก์พาไปซื้อของที่ร้าน Outlet ของคริสตัลยี่ห้อสวาลอฟสกี เมื่อไปถึงร้านกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยรีบเข้าไปซื้อกันอย่างรวดเร็ว ผู้เขียนจึงเปรียบเทียบกลุ่มนักท่องเที่ยวที่รีบเข้าไปซื้อของว่าเหมือนกับกลุ่มของเด็กที่รีบแย่งกันเข้าประตูคอนเสิร์ต แสดงให้เห็นภาพของความซุกซนวุ่นวาย จนสภาพของร้านสวาลอฟสกีไม่ต่างอะไรจากหนองน้ำที่ถูกฝูงช่างป่าวิ่งเข้ามาถล่ม การใช้โวหารเปรียบเทียบนี้ช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการตามที่ผู้เขียนนำเสนอได้อย่างง่ายดายมากขึ้นจึงช่วยสร้างอารมณ์ขันได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่ ๕

“...ถ้าเชียงใหม่เป็นขนม มันก็คงเหมือนกับขนมเชียงใหม่นั่นแหละ ที่ส่วนหนึ่งเป็นเวเฟอร์สีน้ำตาล ๆ แห่ง ๆ แต่เคลือบไว้ด้วยช็อกโกแลตรสหวาน รสชาติกลมกล่อมอร่อยพอดี

แต่ถ้าแบ่งดูดี ๆ จะเห็นว่ามันแบ่งเป็นชั้น ๆ อยู่ข้างใน

เพราะแค่เราเดินออกมาจากโรงแรม เราก็อยู่ในย่านเมืองเก่า มีร้านโชห่วยเป็นบ้านไม้เอียง ๆ แบบตลาดต่างจังหวัดบ้านเรา มีตลาดของสดที่มีกะละมังใส่น้ำมีปลาเป็น ๆ ว่ายอยู่ มีผลไม้แขวนไว้มั่ว ๆ มีลูกแก ๆ กลุ่มใหญ่มาดมุงโต๊ะเล่นไฟกัน

แต่พอเดินเลาะมาถึงถนนใหญ่... ก็เจอตึกสูงเป็นไม้เสียบเมฆ เจอสะพานลอยวงกลมข้ามแยกถนนแปดเลน...”

(บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุลฯ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๖๔)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้ผู้เขียนใช้โวหารเปรียบเทียบระหว่างมหานครเชียงใหม่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กับขนมขบเคี้ยวยี่ห้อเชียงใหม่ที่มีความคล้ายคลึงกัน เพราะขนมเชียงใหม่เป็นเวเฟอร์ที่เคลือบด้วยช็อกโกแลตรสหวานอร่อย เหมือนกับมหานครเชียงใหม่ที่ดูภายนอกแล้วมีความเจริญ ทันสมัย สวยงาม แต่เมื่อแบ่งออกมามองจะเห็นว่าขนมเชียงใหม่แยกเป็นชั้น ๆ อยู่ภายในช็อกโกแลตที่เคลือบไว้อีกที มหานครเชียงใหม่ก็เช่นกันที่ไม่ได้สวยงามหรือเจริญทันสมัยไปทุกแห่ง เพียงแค่เดินออกมาจากโรงแรมหรือนานาก็จะพบกับบ้านไม้หลังเก่าใกล้พัง ผลไม้ที่แขวนรวมกันไว้มั่ว ๆ ไม่มีความเป็นระเบียบ และมีกลุ่มชายชราล้อม

วงเล่นไฟกันอยู่ ซึ่งการใช้โวหารเปรียบเทียบนี้ช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความเป็นจริงของสถานที่ที่ผู้เขียนเดินทางไปที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ ๖

“การไปญี่ปุ่น มันเหมือนการถูกเพื่อนหลอกล่อให้ดูดยา มันบอกว่าลองดู ไม่ติดหรอก แต่พอเรารับมาหนึ่งปีดแทนันแหละ

เรียบริ้อย

เอาจริง ๆ ทางกรมไทยควรประกาศให้ญี่ปุ่นเป็นสารเสพติดชนิดร้ายแรงได้แล้วนะครับ

ใครไปญี่ปุ่นจับแม่ให้หมด ขอให้เป็นผู้เสพ ทัวร์ญี่ปุ่นก็จับ ขอให้เป็นผู้ค้า”

(มิชชันกินพอสลิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๑๖)

ตัวอย่างข้างต้นนี้เป็นการเปรียบเทียบประเทศญี่ปุ่นว่าเหมือนกับยาเสพติด ว่าถ้าใครได้เดินทางไป แล้วเมื่อกลับมาจะมีความต้องการที่จะกลับไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นอีกเสมอ เหมือนกับคนติดยาเสพติดก็จะมี ความต้องการเสพไปเรื่อย ๆ ตัวของผู้เขียนเองก็เช่นกันหลังจากที่ได้เดินทางไปครั้งแรกแล้วก็หาทางไปอีก เป็นครั้งที่สองและยังต้องการจะกลับไปอีกจนเหมือนกับคนติดยาแต่เปลี่ยนเป็นติดใจประเทศญี่ปุ่นแทน

ตัวอย่างที่ ๗

“ การหาข้อมูลอะไรสักอย่างในอินเทอร์เน็ตเหมือนการจับปลาในมหาสมุทร การที่เราออกเรือไป โดยไม่รู้ว่าต้องจับปลาอะไร จึงเป็นความคิดที่ผิดมหันต์มาก ดังนั้น เราควรจะรู้ชนิดของปลาที่จะจับ ก่อน ซึ่งในกรณีของวิจัยคือจะเที่ยวที่ไหนบ้าง...”

(มิชชันกินพอสลิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๒๗)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบการหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตว่าเหมือนกับการจับปลาใน มหาสมุทร เนื่องจากโลกอินเทอร์เน็ตกว้างใหญ่เช่นเดียวกับมหาสมุทร ถ้าเราไม่มีเป้าหมายว่าเราต้องการ ข้อมูลในเรื่องอะไร ประเด็นที่เราอยากทราบเราก็จะค้นหาไม่ถูก หรืออาจต้องใช้เวลาในการค้นหานั้น มากกว่าจะพบข้อมูลที่เราต้องการทราบ เช่นเดียวกับการจับปลาเราต้องรู้ความต้องการของตัวเองก่อน ว่าเราต้องการปลาชนิดใด เพื่อที่เราจะได้รู้แหล่งว่าปลาเหล่านี้ชอบอาศัยบริเวณใด ชอบกินเหยื่อแบบไหน เราจึงจะจับปลาได้โดยง่ายและรวดเร็ว มิใช่การเหวี่ยงแหไปทั่วโดยที่ไม่รู้ว่าปลาอยู่ตรงไหน

ตัวอย่างที่ ๘

“เหตุการณ์ทั้งหมดเกิดขึ้นเร็วมาก พวกเราเหมือนเดินตามโมเสสในชุดแอร์กราวด์ที่เปลี่ยนจาก แยกน้ำทะเลเป็นแยกด่าน ตม. แทน...”

(มิชชันกินพอสลิเบิล, ๒๕๕๘, หน้า ๔๕)

ตัวอย่างที่ผู้เขียนบรรยายอย่างตรงไปตรงมาถึงเหตุการณ์ที่ตัวผู้เขียนและภรรยาไปเช็คอินขึ้น เครื่องไม่ทันเวลาจึงโทรศัพท์ไปหาสายการบินขอให้เขาช่วยรอ อย่าปิดเคาน์เตอร์ เมื่อผู้เขียนและภรรยาไป เช็คอินเรียบริ้อยแล้วก็มิพนักงานสายการบินภาคพื้นดินช่วยนำทางไปผ่านด่านตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และผ่านเครื่องตรวจจับโลหะในช่องทางพิเศษ ด้วยการชู้ต VIP ให้เจ้าหน้าที่สนามบินเห็นและช่วยมา ดำเนินการให้ทันที ผู้เขียนจึงนำเหตุการณ์ดังกล่าวไปเทียบกับเรื่องของโมเสสที่ชูไม้เท้าแยกน้ำทะเล แต่

เปลี่ยนจากโมเสสเป็นพนักงานต้อนรับสายการบินที่ใส่ชุดยูนิฟอร์มแทน และเปลี่ยนจากไม้เท้าเป็นบัตร VIP แทน

ตัวอย่างที่ ๙

“...เย็นวันที่ผมออกปากชวนเธอมาเดินประตุน้ำพลตินั่มนั้นคงเป็นวันพิเศษ เพราะที่นั่นเป็นสวรรค์ของคุณผู้หญิง แต่เป็นอเวจีของคุณผู้ชาย (อย่างน้อยก็สำหรับผู้ชายชื่อวิชัย)...ผมอาจจะมีความสุขก็ได้นะถ้าพลตินั่มจะมีบริการเก้าอี้รถเข็นให้กับคุณผู้ชายนั่งแก้มือ โดยที่คุณผู้หญิงเข็นเก้าอี้ไปซอปปิ้งไป วิน-วินทั้งคู่ หรือถ้าให้ตึกมีห้องสนทนาให้คุณผู้ชายรอไปเลยครับ ในห้องนั้นก็มทีวีดู มีเน็ตเล่น มีเกมให้เล่น ผู้ชายก็เล่นเน็ตไป ผู้หญิงก็ซอปปิ้งไป สบายใจทั้งสองฝ่าย...”

(ชาเช อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน, ๒๕๕๔, หน้า๕๔)

จากตัวอย่างผู้เขียนกล่าวถึงการไปเดินเลือกซื้อของที่ประตุน้ำพลตินั่มซึ่งเป็นห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ในกรุงเทพฯว่าที่นี่เปรียบเป็นสวรรค์ของผู้หญิงเพราะมีสินค้ามากมายให้เดินเลือกซื้อแต่เป็นนรกอเวจีสำหรับผู้ชาย เพราะโดยปกติผู้ชายส่วนใหญ่ไม่ชอบเดินเลือกซื้อของเป็นเวลานาน ๆ หรือต้องไปนั่งรอภรรยาเลือกซื้อของโดยเฉพาะตัวของผู้เขียนเอง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพตามไปได้อย่างชัดเจนและหากใครที่มีประสบการณ์เหมือนกับผู้เขียนก็จะยิ่งเข้าใจความรู้สึกของผู้เขียนได้อย่างชัดเจนและเกิดความขบขันตามมา

จากการศึกษาการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนมีวิธีการใช้ภาษาที่หลากหลาย ช่วยเสริมสร้างอารมณ์ในการอ่าน ทำให้เนื้อหาน่าสนใจและสร้างความขบขัน เพลิดเพลินให้แก่ผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่รู้สึกรำเื่อหรือจำเจ สารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลจึงเป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ขันในการเขียน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง “ การศึกษากลวิธีและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเริ่มจากการสำรวจและรวบรวมเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารคดีท่องเที่ยวและอารมณ์ชั้น จากนั้นผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการวิจัย ได้แก่ ขอบเขตด้านข้อมูล งานวิจัยนี้จะศึกษาและเก็บข้อมูลจากสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล จำนวน ๔ เรื่อง ได้แก่ ๑. เรื่องบันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุล คนไทยเชื้อสายจีนที่ไม่เคยไปประเทศจีนมาก่อน แต่ฝันว่าอยากจะไปกำแพงเมืองจีน อยากเห็นสนามกีฬารังนกสักครั้ง และซื้อรองเท้าไนกี้สักคู่ ๒. เรื่องโยดาบายบอย ๓. เรื่องซากะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตสิ่งมีชีวิตในเงา และ ๔. เรื่องมิซซัน กินพอสสิเบิล ส่วนขอบเขตด้านเนื้อหาจะศึกษาใน ๒ ประเด็น ได้แก่ ๑. ด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นและ ๒. การใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้น จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ การศึกษากลวิธีและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้น พบว่าผู้เขียนมีการใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นทั้งสิ้น ๗ วิธี ได้แก่

๑. กลวิธีสร้างเรื่องเกินจริง ผู้เขียนนิยมสร้างเรื่องเกินจริงทั้งที่เกี่ยวกับบุคคล ไม่ว่าจะเป็นบุคคลใกล้ชิดทั้งภรรยาและเพื่อน รวมทั้งบุคคลที่พบเห็นระหว่างการเดินทาง เช่น พฤติกรรมของคนท้องถิ่นที่เป็นประชาชนในประเทศที่ผู้เขียนเดินทางไปท่องเที่ยว รวมไปถึงสร้างความเกินจริงจากวัตถุสิ่งของที่ผู้เขียนพบเห็นและเกิดความรู้สึกอัศจรรย์ใจจึงเขียนบรรยายให้ผู้อ่านเห็นภาพแบบเกินจริง แต่ช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดความขบขันได้อย่างดี

๒. กลวิธีการเสียดสี การสร้างอารมณ์ชั้นด้วยกลวิธีการเสียดสีนี้ผู้เขียนจะสร้างอารมณ์ชั้นจากการเสียดสีพฤติกรรมของนักการเมืองหรือรัฐบาล นอกจากนี้ยังเสียดสีสภาพสังคมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การโฆษณาขายอสังหาริมทรัพย์ที่เกินจริงเหมือนเป็นการหลอกลวงผู้บริโภค แต่วิธีนี้ก็สร้างความขบขันได้อย่างดี เพราะผู้เขียนกับผู้อ่านนั้นอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน มีรัฐบาลในการบริหารปกครองประเทศชุดเดียวกันเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเหมือนกัน ผู้อ่านจึงเข้าใจและมีความคิดเห็นไปในทำนองเดียวกันกับผู้เขียนจึงเกิดความขบขัน

๓. กลวิธีการใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ ผู้เขียนนำเสนอตรรกะที่ไม่สอดคล้องกัน เพื่อสร้างความขบขันให้แก่ผู้อ่าน เป็นการให้เหตุผลที่ไม่ถูกต้องในสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ผู้อ่านที่ทราบและเข้าใจในเหตุผลที่ถูกต้องดีอยู่แล้วจะเห็นว่าเป็นเรื่องขบขัน แต่การใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ นี้อาจจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้อ่านด้วย

ว่าเข้าใจในหลักเหตุผลของเรื่องนั้นหรือไม่ หากไม่ทราบเหตุผลที่ถูกคืออะไร และผู้เขียนให้เหตุผลผิดส่วนไหนก็อาจจะไม่เข้าใจและไม่เกิดความขบขัน

๔. กลวิธีการใช้สัญลักษณ์ ในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล พบว่าผู้เขียนใช้สัญลักษณ์แทนบุคคลหรือสถานที่ในการสร้างอารมณ์ขันมากที่สุด และสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนนำมาใช้นั้นมีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ผู้เขียนกำลังกล่าวถึง เมื่อผู้อ่านตีความและทราบถึงความหมายที่แท้จริงได้แล้วจึงเกิดความขบขัน แต่การใช้กลวิธีแบบนี้อาจขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของผู้อ่านด้วย หากผู้อ่านตีความไม่ได้ อาจทำให้ไม่เข้าใจในความคิดหรือมุกตลกที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารก็จะไม่เกิดความขบขัน

๕. กลวิธีการทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมาย เป็นการนำเสนอเรื่องราวที่ผู้อ่านคาดไม่ถึง เพื่อสร้างความประหลาดใจและขบขัน ในงานเขียนของวิชัย มาตกุลมีกลวิธีการที่ทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมายของผู้อ่านนี้จากพฤติกรรมบุคคลท้องถิ่นที่ผู้เขียนพบเจอในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่

๖. กลวิธีการล้อเลียนบุคคลหรือสังคม จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนมีการใช้กลวิธีการล้อเลียน ประชดประชันเพื่อสร้างความขบขันบ่อยครั้ง โดยล้อเลียนพฤติกรรมของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ หรืออุปนิสัยของคนแต่ละชาติที่ผู้เขียนไปท่องเที่ยว รวมถึงล้อเลียนเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย สะท้อนให้เห็นว่าผู้เขียนเป็นคนช่างสังเกต จดจำลักษณะท่าทางหรือกริยาอาการที่เป็นลักษณะร่วมของคนในแต่ละอาชีพได้อย่างชัดเจนและนำมาล้อเลียน ทำให้ผู้อ่านเกิดความขบขันร่วมกับผู้เขียนได้อย่างดี นอกจากนี้ยังมีการล้อเลียนวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่พบเจอ ซึ่งการล้อเลียนในบางเรื่องราวช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจถึงปัญหาหรือประเด็นที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอในแง่มุมที่ต่างออกไป อาจเป็นลักษณะของการตีเพื่อก่อ การใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันเช่นนี้จึงมีส่วนกระตุ้นให้ผู้อ่านคิดและวิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้เขียนนำเสนอ

๗. กลวิธีการบรรยายหรือพรรณนาอย่างตรง ๆ ผู้เขียนบรรยายเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา และเล่าไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีผู้ใดอยู่บ้างและก่อให้เกิดผลเช่นใด ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้อย่างชัดเจน และเกิดความขบขันจากการใช้คำพูดหรือการพรรณนาที่แฝงด้วยอารมณ์ขัน สามารถจินตนาการคล้อยตามไปกับผู้เขียนได้ง่ายเสมือนว่าผู้อ่านอยู่ร่วมในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เขียน จึงทำให้เกิดความขบขันตามมา

ด้านการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขัน การใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันของวิชัย มาตกุล เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ผลงานของเขามีความโดดเด่นและแตกต่างจากนักเขียนสารคดีท่องเที่ยวคนอื่น ๆ การเล่นคำ การใช้โวหาร และการสร้างภาพพจน์ที่แฝงด้วยอารมณ์ขันช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและสนุกสนานกับเนื้อหาได้อย่างเต็มที่ ผลการศึกษาพบว่าผู้เขียนมีการใช้ภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ขันจำนวนทั้งสิ้น ๑๒ วิธีได้แก่

๑. การปนภาษา การใช้คำหรือวลีจากภาษาต่างประเทศผสมกับภาษาไทย เช่น ภาษาอังกฤษหรือภาษาญี่ปุ่น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและความเข้าใจในเนื้อหาที่บรรยาย การปนภาษาไม่เพียงแต่เพิ่มความน่าสนใจ แต่ยังช่วยสร้างบริบทที่เหมาะสมกับสถานการณ์ท่องเที่ยวในเรื่องราวที่ผู้เขียนนำเสนอ ช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลพบการปนภาษาเพื่อสื่ออารมณ์ขันเป็นส่วนใหญ่และนิยมใช้การปนภาษาอังกฤษเป็นหลัก คำที่นำมาใช้จะเป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษพื้นฐานที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่าย และมีการใช้คำศัพท์เฉพาะหรือศัพท์เทคนิคที่สัมพันธ์กับบริบทเนื้อหาใน

ตอนนั้น ๆ ว่าผู้เขียนกำลังเล่าถึงเหตุการณ์ใด ช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ชัดเจนและเกิดความขบขันไปตามผู้เขียน

๒. การใช้คำพ้อง เป็นการเล่นคำที่มีเสียงเหมือนกันแต่มีความหมายที่แตกต่างกันเพื่อสร้างความขบขันและเพิ่มความน่าในใจให้กับการเล่าเรื่อง ในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัยปรากฏเฉพาะคำพ้องเสียงเพียงอย่างเดียวและพบเป็นส่วนน้อย

๓. การใช้คำเลียนเสียง เป็นการเลียนเสียงของธรรมชาติหรือวัตถุสิ่งของ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและความรู้สึกร่วมไปกับผู้เขียน เป็นรูปแบบหนึ่งที่สำคัญในการสร้างอารมณ์ขันที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัยมาตกุล โดยเฉพาะการเลียนเสียงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ เห็นภาพและเสียงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามที่ผู้เขียนกล่าวถึงได้อย่างชัดเจน สร้างอรรถรสและความขบขันในการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. การเล่นเสียงสัมผัส การนำคำที่มีเสียงสัมผัสมาใช้ในประโยคเพื่อทำให้เกิดความไพเราะ ลื่นไหลและคล้องจองกัน ทำให้การอ่านราบรื่น การเล่นเสียงสัมผัสที่พบในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลนี้จะพบการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะและการเล่นเสียงสัมผัสสระเป็นหลัก แต่ไม่ปรากฏการเล่นเสียงสัมผัสวรรณยุกต์

๕. การซ้ำคำ การซ้ำคำที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุลจะเป็นการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความหมายของคำนั้นให้ชัดเจนลึกซึ้ง เพิ่มน้ำหนักของคำให้มากขึ้นหรือเน้นย้ำให้เห็นในเชิงปริมาณจำนวนมาก โดยปรากฏในส่วนของการบรรยายเหตุการณ์ในเรื่อง รวมถึงการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้เขียนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเจอ จึงเป็นการสร้างจินตภาพให้แก่ผู้อ่าน อีกทั้งยังช่วยทำให้คนอ่านเข้าใจความคิดของผู้เขียนได้แจ่มชัดมากขึ้น

๖. การใช้คำสแลง จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนมีการใช้คำสแลงทั้งในส่วนของบริษัทและบทบรรยายที่ผู้เขียนเล่าถึงเหตุการณ์หรือบุคคลที่พบเจอในระหว่างการเดินทาง ซึ่งการใช้คำสแลงจะสร้างความรู้สึกเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี เหมือนเพื่อนเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้เราฟัง เนื่องจากในชีวิตประจำวันผู้อ่านก็มักจะใช้คำสแลงในการสื่อสารกับคนคุ้นเคยอยู่แล้วจึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่าย ชัดเจนและเกิดความขบขันตามมา

๗. การสร้างคำหรือสำนวนภาษาขึ้นใหม่ เป็นการนำคำตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมาผสมกันและเกิดเป็นคำใหม่ขึ้น ทั้งที่เป็นคำอุทานและคำแสดงความรู้สึกหรือแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งส่วนของตัวผู้เขียนเองหรือบุคคลท้องถิ่นที่ผู้เขียนได้พบเจอ

๘. การใช้ภาษาผิดแบบแผน เป็นการใช้ภาษาที่แม้จะไม่ถูกต้องตามมาตรฐานแต่เมื่อผู้อ่านได้อ่านแล้วยังสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อสารอย่างชัดเจน ไม่สร้างความเข้าใจผิดหรือมีความหมายคลาดเคลื่อนแต่อย่างใด และมีส่วนช่วยสร้างอารมณ์ขันให้เกิดขึ้นกับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามผู้อ่านอาจต้องมีความรู้หรือมีประสบการณ์พอสมควรจึงจะเข้าใจในกลวิธีการใช้ภาษาลักษณะนี้

๙. การใช้บุคลาธิษฐาน การสื่ออารมณ์ขันด้วยการใช้บุคลาธิษฐานนี้พบมากในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตกุล มีทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิตสามารถแสดงกิริยาอาการได้เช่นเดียวกับมนุษย์ การใช้วิธีนี้ช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่ายมากขึ้น สนุกมากขึ้นคล้ายกับการฟังนิทานจึงสร้างความขบขันได้อย่างดี

๑๐. การใช้คำหยาบ เป็นการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันที่พบมากที่สุดในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน ทั้งการใช้คำหยาบในบทสนทนาที่ผู้เขียนพูดคุยกับเพื่อนที่ร่วมเดินทางไปด้วยกัน หรือเป็นคำอุทาน ขณะที่ผู้เขียนพบเจอเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อนหรือใช้คำหยาบในการเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เขียนพบเห็น เพื่อให้เกิดอรรถรสในการอ่าน ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขันเนื่องจากรู้สึกเหมือนกำลังคุยอยู่กับเพื่อนที่สนิทสนมคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว

๑๑. การเปลี่ยนเสียงของคำ เป็นการเปลี่ยนเสียงคำหนึ่งให้เป็นอีกคำหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่าในสารคดีของวิชัย มาตรฐานนั้นจะเปลี่ยนเสียงสระและเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็นหลัก ส่วนการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะนั้นพบน้อยที่สุด การเปลี่ยนเสียงของคำช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกของผู้เขียนได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และเกิดความขบขันตามมา

๑๒. การใช้ความเปรียบ การเปรียบเทียบที่พบโดยมากจะเป็นการเปรียบ “เหมือน” และการเปรียบ “เป็น” ซึ่งการใช้ความเปรียบนี้จะช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องหรือความคิดที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสร้างอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามไปกับเรื่องที่อ่านได้อย่างดี ก่อให้เกิดความขบขันตามมา

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้เขียนได้ใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันได้อย่างหลากหลาย และใช้กลวิธีต่าง ๆ หลายวิธีร่วมกันในการเขียนสารคดีแต่ละเรื่อง จึงทำให้ผู้อ่านไม่รู้สึกเบื่อหรือรู้สึกจำเจ อีกทั้งผู้เขียนยังแทรกอารมณ์ขันอยู่ในสารคดีท่องเที่ยวได้อย่างสร้างสรรค์ และสม่ำเสมอทั้งในส่วนที่เป็นการบรรยายเหตุการณ์ระหว่างการเดินทางที่ผู้เขียนบรรยายแบบตรง ๆ ซึ่งเป็นจุดเด่นในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน และในบทสนทนาที่ผู้เขียนได้พูดคุยกับเพื่อนร่วมเดินทางหรือคนที่ได้พบเจอในต่างประเทศระหว่างการเดินทาง แม้แต่การแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้เขียนที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดความขบขันต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เขียน สร้างความประทับใจต่อผู้อ่านจึงส่งผลให้สารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐานได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทธภา อินทรศิลป์ (๒๕๖๔) ที่ได้ศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในงานเขียนของปินดา โปษยะ พบว่ามีการใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันถึง ๑๑ วิธี ได้แก่ กลวิธียั่วล้อ กลวิธีความไม่เข้ากัน กลวิธีการสร้างเรื่องให้เกินจริง กลวิธีการใช้ภาษา กลวิธี การทำให้เรื่องผิดความคาดหมาย กลวิธีสร้างลักษณะหรือขนาดที่แปลกและแตกต่างไปจากความเป็นจริง กลวิธีล้อเลียนวรรณคดีกลวิธีการกระทำซ้ำซาก กลวิธีการใช้ตรรกวิทยาแบบผิด ๆ กลวิธีทำให้เป็นเรื่องสับสน และกลวิธีความเหนือกว่าและต่ำกว่า

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในสารคดีท่องเที่ยวของวิชัย มาตรฐาน การศึกษานี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจแนวทางหรือวิธีการสร้างอารมณ์ขันในงานเขียนของวิชัย มาตรฐานเท่านั้น แต่ยังสามารถชี้ให้เห็นถึงวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านในยุคปัจจุบัน

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของกลวิธีที่ใช้ในการสร้างอารมณ์ชั้นทั้ง 7 วิธีที่พบว่าทุกวิธีล้วนมีบทบาทสำคัญในการทำให้เรื่องราวมีชีวิตชีวาและน่าติดตาม อาจช่วยเน้นย้ำประเด็นสำคัญหรือสร้างภาพที่จดจำได้ง่าย รวมถึงวิพากษ์วิจารณ์สังคมอย่างแยบยล ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านคิดวิเคราะห์และเข้าใจมุมมองที่แตกต่างมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้ภาษาสร้างอารมณ์ชั้นทั้ง 12 วิธีนั้น ยังแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์และความสามารถของผู้เขียนในการปรับภาษาให้เข้ากับสถานการณ์หรือบริบทของสังคมปัจจุบันได้อย่างดีทำให้ผลงานเขียนมีความน่าสนใจ ช่วยให้เนื้อหามีความร่วมสมัยและเข้าถึงกลุ่มผู้อ่านที่เป็นคนรุ่นใหม่ได้ดียิ่งขึ้น แสดงให้เห็นถึงพลังของภาษาในงานเขียนสารคดีซึ่งเป็นงานกึ่งวิชาการ เพราะให้แนวความคิดของผู้เขียนในหลายด้าน แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังพบว่า วิชัช มาตกุล ใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นและการใช้ภาษาในหลายรูปแบบ เพื่อให้สารคดีท่องเที่ยวของเขามีความน่าสนใจ ประสบความสำเร็จในการสร้างอารมณ์ชั้นที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกสนุกสนานและเพลิดเพลิน การใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นที่หลากหลายและไม่น่าเบื่อ ผู้อ่านสามารถสัมผัสถึงอารมณ์ชั้นที่แทรกอยู่ในทุก ๆ หน้า ทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงกับเรื่องราวและสถานที่ที่ผู้เขียนนำเสนอ ไม่เพียงแต่สร้างความบันเทิงให้แก่ผู้อ่านเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในสถานที่ที่เขาได้ไปเยือน วิธีการนำเสนอเรื่องราวที่มีความซับซ้อนช่วยให้ผู้อ่านสามารถจดจำและเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น การสร้างอารมณ์ชั้นในงานเขียนจึงไม่เพียงแต่ทำให้ผลงานน่าสนใจและดึงดูดผู้อ่าน แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน การใช้ภาษาและกลวิธีที่สร้างความซับซ้อนทำให้ผู้อ่านรู้สึกผ่อนคลายและสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังอาจเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของอารมณ์ชั้นที่มีต่อการรับรู้ของผู้อ่านและประสิทธิภาพในการสื่อสารข้อมูลเชิงวัฒนธรรมและสังคม อีกทั้งอารมณ์ชั้นยังเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ในการสื่อสารและนำเสนอประเด็นที่ซับซ้อนหรือยากต่อการเข้าใจในรูปแบบที่ผู้อ่านสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของอารมณ์ชั้นในการสื่อสารทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อเหตุการณ์ บุคคลและสภาพสังคม สอดคล้องกับที่ไพศาล กรุมรัมย์ (๒๕๕๔) กล่าวว่า อารมณ์ชั้นทำให้ผู้ฟังมองข้ามสารที่แท้จริงจึงเกิดการยอมรับและมีความรู้สึกร่วมได้ง่าย ผู้พูดจึงสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาได้อย่างเต็มที่... การศึกษาอารมณ์ชั้นจึงสามารถนำไปสู่ความเข้าใจมนุษย์และสังคมได้อีกทางหนึ่ง

ผลงานสารคดีท่องเที่ยวของวิชัช มาตกุล จึงช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงการวิพากษ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านอารมณ์ชั้น สอดคล้องกับที่ฐานันท์ สีทาจันทร์และคณะ (๒๕๖๔) กล่าวว่า การสร้างอารมณ์ชั้นเป็นผลมาจากการมองเห็นข้อบกพร่องหรือต้องการพูดถึงที่เป็นแง่ลบแต่เลือกใช้ภาษาที่สร้างอารมณ์ชั้นแทนการพูดอย่างตรงไปตรงมา ทำให้ผู้อ่านได้รับประสบการณ์จากการอ่านที่เต็มไปด้วยความรู้ ความคิดและความสนุกสนานและความเพลิดเพลินอย่างลงตัว เป็นการบูรณาการระหว่างข้อค้นพบเรื่องอารมณ์ชั้นกับการนำไปใช้ในสื่อเพื่อลดความขัดแย้ง หรือเพื่อให้เกิดอารมณ์ร่วมแบบอื่น ดังที่สุทธภา อินทรศิลป์ (๒๕๖๔) ที่กล่าวว่า ความรู้ที่ได้จากการศึกษาอารมณ์ชั้นสามารถสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมและสภาพสังคมที่อารมณ์ชั้นนั้นดำรงอยู่ พบว่าในสังคมไทยมีเรื่องตลก

ขบขันเป็นส่วนประกอบอยู่เสมอ ทั้งในโฆษณา ละคร รายการโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่า
อารมณ์ขันเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ควรมีการศึกษาทฤษฎีและการใช้ภาษาสร้างอารมณ์ขันในบริบทอื่น ๆ เช่น สารคดีชีวประวัติ
นวนิยายออนไลน์
๒. ควรศึกษาลักษณะเด่นในการสร้างอารมณ์ขันของนักเขียนคนอื่น
๓. ผลการศึกษาในครั้งนี้อาจเป็นประโยชน์สำหรับนักเขียน นักวิชาการ และผู้ที่สนใจในการสื่อสารเชิง
สร้างสรรค์ โดยให้แนวทางในการใช้อารมณ์ขันเพื่อสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจและมีความหมาย
๔. ผลการศึกษาในครั้งนี้ก็นำไปปรับใช้เป็นตัวอย่างในการเขียนในการเขียนวรรณกรรมแนว
ล้อเลียนเสียดสี ไม่ว่าจะเป็นการตลก หักเหน็บหรือความเรียงต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- กนกพร แสนแก้ว. (๒๕๔๘). *อารมณ์ขันในความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของศศิวิมล*. [ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- กนกวรรณ สุวรรณวิทย์. (๒๕๓๙). *อารมณ์ขันในวรรณกรรมของไมตรี ลิมปิชาติ*. [ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- กฤษมันต์ วัฒนารงค์. (๒๕๓๗). *อารมณ์ขันในการสอน*. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, ๖(๑๒), ๓.
- กัญญา นาคสิทธิ์วงศ์. (๒๕๓๓). *วิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันจากนิยายสารขายหัวเราะฉบับกระเป๋านิยายสารช่วย' ตูณฉบับพ็อกเก็ตบุค ปี พ.ศ. ๒๕๓๐*. [ปริญาศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก].
- กันยารัตน์ ผ่องสุข. (๒๕๕๓). *เนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยว ของ "นั้กลม"*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (๒๕๑๘). *วรรณกรรมไทย*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (๒๕๓๑). *วรรณกรรมวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ ๗). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกศราพร มากจันทร์. (๒๕๔๘). *การวิเคราะห์สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ไกล่รุ่ง อามระดิษ. (๒๕๓๓). *ร้อยแก้วแนวขบขันของไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๗*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- จินตนา พุทธเมตตะ. (๒๕๔๗). *คำสแลง*. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, ๒๖(๑), ๗๕-๘๗.
- จิตรลดา สุวัตติกุล. (๒๕๒๖). *วรรณกรรมไทยร่วมสมัย*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรศุภา ปล่องทอง. (๒๕๕๐). *การศึกษาลักษณะภาษาสื่ออารมณ์ขันของการ์ตูนขายหัวเราะและมหาสนุก*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล].
- จุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์. (๒๕๕๗). *การศึกษาเปรียบเทียบศักดิ์ของคำในงานเขียนประเภทสารคดีชีวประวัติและสารคดีท่องเที่ยว*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- ชลอ รอดลอย. (๒๕๔๔). *การเขียนสารคดี*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฐานิตย์ เอี่ยมอุตมะ. (๒๕๕๑). *กลวิธีและการใช้ภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ขันในละครคั่นรายการวาไรตี้เกมโชว์ "ชิงร้อยชิงล้าน"* (รายงานผลการวิจัย). คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ดวงเนตร์ มีแย้ม. (๒๕๔๔). *การศึกษาพัฒนาการของการเขียนสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๗๕ จนถึงพุทธศักราช ๒๕๔๐*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ต้อย ชุมสาย, หม่อมหลวง. (๒๕๒๔). *วรรณกรรมพินิจเชิงจิตวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ ๒). ไทยวัฒนาพานิช.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (๒๕๔๓). *การเขียนหนังสือสารคดี สืบสานมรดกวัฒนธรรมไทย*. สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา.

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (๒๕๕๙). *อารมณฺ์ขันในงานเขียนสารคดี การวิเคราะห์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์*.

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (๒๕๓๕). *การเขียนสารคดี*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทัศนีย์ กระต่ายอินทร์. (๒๕๒๑). *อารมณฺ์ขันในงานวรรณกรรมร้อยแก้วของไทย ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๓ -*

๒๕๒๖. [ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

ธัญญา สังขพันธานนท์. (๒๕๔๘). *การเขียนสารคดีภาคปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นงลักษณ์ แซ่มโซติ. (๒๕๒๑). *หาลยรสในวรรณกรรมร้อยกรองของสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๕ - พ.ศ.*

๒๔๗๕. [ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร].

นารัตน์ อนุสรณ์ศรีเจริญ. (๒๕๔๓). *วิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณฺ์ขันในบทกวีชั้นจาก*

นิตยสารชายหัวเราะรายสัปดาห์ ปี พ.ศ. ๒๕๔๑. [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

นารัตน์ บุญช่วย. (๒๕๔๐). “การเสนอความตลก”ใน *ศาสตร์แห่งภาษา ฉบับที่ ๙ รวมภาคนิพนธ์*.

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญยดา ปัญญาไว. (๒๕๔๔). *กลวิธีการสร้างอารมณฺ์ขันในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์*. [ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

ไพโรธ เลิศพิริยมล. (๒๕๔๒). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. ไทยวัฒนาพานิช.

ไพศาล กรุมนรัมย์. (๒๕๕๔). *อารมณฺ์ขันในบทละครนอกเรื่องสังข์ทองพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ*

พระพุทธเลิศหล้านภาลัย. [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (๒๕๒๔). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (๒๕๕๖). *สารคดี*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๖). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒*. นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์.

วรรณพร พงษ์เพ็ง. (๒๕๔๗). *ภาษาจินตภาพในเรื่องโคลงบ้านพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ*

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

วิชัย มาตกุล. (๒๕๕๔). *บันทึกการเดินทางของนายวิชัย มาตกุล คนไทยเชื้อสายจีนที่ไม่เคยไปประเทศจีน*

มาก่อน แต่ฝันว่าอยากไปกำแพงเมืองจีน อยากเห็นสนามกีฬาらんงสักครั้ง และซื้อรองเท้าในกี
สักคู่. แชลมอนบุ๊คส์.

วิชัย มาตกุล. (๒๕๕๖). *ซากะ อาโออิ สิ่งมีชีวิตในเจแปน (พิมพ์ครั้งที่ ๗)*. อะบุ๊ก.

วิชัย มาตกุล. (๒๕๕๘). *มิชชั่น กินพอสติเบิล*. แชลมอนบุ๊คส์.

วิชัย มาตกุล. (๒๕๕๙). *โยดาบอย* (พิมพ์ครั้งที่ ๓). อะบุ๊ก.

วินิตา ปราบภัย, บุญเลิศ วิจารณ์และสมเกียรติ รักขมณี. (๒๕๖๓). *สารคดีเชิงท่องเที่ยววิถีไทยในอนุสาร อสท.*

: *การพรรณนาความที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว*. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, ๘(๑), ๔๒-๕๒.

- วิภาพร กล้าวิทย์กิจ. (๒๕๔๘). *อารมณฺ์ชั้นในข้อความสำเร็จรูป*. [สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- วีระศักดิ์ จันทรสงแสง. (๒๕๖๒). *วิชาสารคดี*. สารคดี.
- ศศิวิมล สงวนพงษ์. (๒๕๖๓). *อารมณฺ์ชั้นในรายการเทยเที่ยวไทย*. [ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ศิรดา ทองกลัด และพัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์. (๒๕๕๙). แนวคิดในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง “ความฝันที่มันสุดท้าย” ของ นีวกลม. *วารสารวิถีสังคมมนุษย์*, ๔(๒), ๒๗๘-๒๙๕.
- ศิรพัชร คล้อยแสงอาทิตย์. (๒๕๖๐). *ลักษณะการใช้โวหาร ภาพพจน์และกลวิธีการเขียนโฆษณาแฝงที่ปรากฏในนิตยสารท่องเที่ยวไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๕*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (๒๕๔๓). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน (พิมพ์ครั้งที่ ๔)*. เอส.อาร์.พรินติ้ง.
- สิทธิา พินิจภูวดล. (๒๕๔๑). *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หน่วยที่ ๑-๗*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุดารัตน์ บัวศรี. (๒๕๔๗). *การศึกษาภาษาและกลวิธีการสร้างอารมณฺ์ชั้นในจากเรื่องขบขันในนิตยสารแพรวและนิตยสารชีวจิต*. [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- สุทธภา อินทรศิลป์. (๒๕๖๔). กลวิธีการสร้างอารมณฺ์ชั้นในงานเขียนของปิ่นดา โพสยะ. *Journal of Modern Learning Development*, ๖(๒), ๓๓๒-๓๔๓.
- สุพัตรา สุภาพ. (๒๕๑๘). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพรรณษา ประสงค์สุข. (๒๕๕๑). *การศึกษาวิเคราะห์งานเขียนสารคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไทยของอรสม สุทธิสาคร: แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอ*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- สุรพล บัณฑุเศรณี. (๒๕๓๙). *อารมณฺ์ชั้นในพล นิกร กิมหงวนของป.อินทรปาลิต*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หนึ่งฤทัย ชวนะลิขิกร, รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม และวรวรรณา เพ็ชรกิจ. (๒๕๕๔). *อารมณฺ์ชั้นในข้อความท้ายรถ: เส้นทางภาษาที่ไม่ควรมองข้าม*. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, ๑๓(๑), ๖๙-๗๗.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (๒๕๔๘). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ ๔). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อวยพร พานิชและคณะ. (๒๕๔๗). *ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ ๓). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (๒๕๓๖). *อารมณฺ์ชั้นในสื่อมวลชน*. เอส ที พี เพรส จำกัด.
- Thanyalife. (2559). *นักเขียนไม่ได้เขียน วิชัย มาตกุล นักเขียนหนุ่มที่เปรี้ยวจนไม่มีคำนิยาม*.
<https://thanyalife.wordpress.com/2016/10/25>